

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΜΑΙΟΣ 2008

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΣΥΓΚΛΙΣΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΤΑ
ΧΩΡΑ

EL

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Το 2008
σε όλες τις εκδόσεις
της ΕΚΤ απεικονίζεται
λεπτομέρεια από το
τραπεζογραμμάτιο
των 10 ευρώ.

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΜΑΙΟΣ 2008

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΣΥΓΚΛΙΣΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΤΑ
ΧΩΡΑ

© Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2008

Διεύθυνση
Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Germany

Ταχυδρομική θυρίδα
Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Germany

Τηλέφωνο
+49 69 1344 0

Δικτυακός τόπος
<http://www.ecb.europa.eu>

Φαξ
+49 69 1344 6000

*Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή για εκπαιδευ-
τικούς και μη εμπορικούς σκοπούς, εφόσον
αναφέρεται η πηγή.*

*Η τελευταία ημερομηνία για τα στα-
τιστικά στοιχεία που περιλαμβάνο-
νται στην παρούσα έκθεση ήταν η
18η Απριλίου 2008.*

ISSN 1725-9304 (έντυπη μορφή)
ISSN 1725-9517 (ηλεκτρονική μορφή)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
2	ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	
2.1	Οικονομική σύγκλιση	7
2.2	Συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας προς τη Συνθήκη	15
3	Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ	33
4	ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑ	
4.1	Βουλγαρία	41
4.2	Τσεχία	43
4.3	Εσθονία	45
4.4	Λεττονία	48
4.5	Λιθουανία	51
4.6	Ουγγαρία	53
4.7	Πολωνία	56
4.8	Ρουμανία	58
4.9	Σλοβακία	61
4.10	Σουηδία	64

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΧΩΡΕΣ

BE	Βέλγιο	LU	Λουξεμβούργο
BG	Βουλγαρία	HU	Ουγγαρία
CZ	Τσεχία	MT	Μάλτα
DK	Δανία	NL	Ολλανδία
DE	Γερμανία	AT	Αυστρία
EE	Εσθονία	PL	Πολωνία
IE	Ιρλανδία	PT	Πορτογαλία
GR	Ελλάδα	RO	Ρουμανία
ES	Ισπανία	SI	Σλοβενία
FR	Γαλλία	SK	Σλοβακία
IT	Ιταλία	FI	Φινλανδία
CY	Κύπρος	SE	Σουηδία
LV	Λεττονία	UK	Ηνωμένο Βασίλειο
LT	Λιθουανία		

ΑΛΛΕΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν
BPM5	Εγχειρίδιο Ισοζυγίου Πληρωμών του ΔΝΤ (5η έκδοση)
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΔΟΕ	Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
ΔΤΚ	Δείκτης Τιμών Καταναλωτή
ΔΤΠ	Δείκτης Τιμών Παραγωγού
ΔΥΕ	διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕθνΚΤ	εθνική κεντρική τράπεζα
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕνΔΤΚ	Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή
ΕΝΙ	Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα
ΕΣΚΤ	Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών
ΕΣΛ 95	Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών του 1995
EUR	ευρώ
ΙΠ	Ισοζύγιο Πληρωμών
ΚΕαΜΠΜ	κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στη μεταποίηση
ΚΕαΜΠΣΟ	Κόστος Εργασίας ανά Μονάδα Προϊόντος στο Σύνολο της Οικονομίας
ΜΣΙ	Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών
NXI	νομισματικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα
ΟΝΕ	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΠΚ	πιστοποιητικό κατάθεσης
ΣΣΙ	σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία
ΤΔΔ	Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών

Σύμφωνα με την πρακτική της Κοινότητας, οι χώρες της ΕΕ αναφέρονται στην παρούσα έκθεση με την αλφαβητική σειρά του ονόματός τους στην αντίστοιχη εθνική γλώσσα.

I ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ευρώ εισήχθη την 1η Ιανουαρίου 1999. Μέχρι σήμερα 15 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) έχουν υιοθετήσει το ευρώ σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Συνθήκης, με πιο πρόσφατη περίπτωση την Κύπρο και τη Μάλτα την 1η Ιανουαρίου 2008. Συνεπώς, επί του παρόντος 12 κράτη-μέλη δεν συμμετέχουν πλήρως στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) και δεν έχουν υιοθετήσει ακόμη το ευρώ. Δύο εξ αυτών, η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, γνωστοποίησαν ότι δεν θα συμμετάσχουν στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. Ως εκ τούτου, Εκθέσεις για τη Σύγκλιση αυτών των δύο κρατών-μελών θα πρέπει να συνταχθούν μόνο εάν το ζητήσουν τα ίδια. Εφόσον καμία από τις δύο χώρες δεν υπέβαλε σχετικό αίτημα, η παρούσα Έκθεση για τη Σύγκλιση εξετάζει δέκα χώρες: τη Βουλγαρία, την Τσεχία, την Εσθονία, τη Λεττονία, τη Λιθουανία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία και τη Σουηδία. Και οι δέκα αυτές χώρες δεσμεύονται από τη Συνθήκη να υιοθετήσουν το ευρώ, γεγονός που σημαίνει ότι πρέπει να προσπαθήσουν να εκπληρώσουν όλα τα κριτήρια σύγκλισης.

Με την κατάρτιση της παρούσας έκθεσης, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της βάσει του άρθρου 122 (2) σε συνδυασμό με το άρθρο 121 (1) της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (“Συνθήκη”) να υποβάλλει έκθεση στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (“Συμβούλιο της ΕΕ”) τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο χρόνια ή όποτε το ζητήσει κράτος-μέλος με παρέκκλιση “για την πρόοδο που έχουν επιτελέσει τα κράτη-μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους για την επίτευξη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης”. Η ίδια εντολή έχει δοθεί και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία επίσης κατήρτισε έκθεση, και οι δύο εκθέσεις υποβάλλονται στο Συμβούλιο της ΕΕ παράλληλα. Οι δέκα χώρες που εξετάζονται στην παρούσα Έκθεση για τη Σύγκλιση αξιολογούνται στο πλαίσιο της τακτικής ανά διετία εξέτασης.

Στην παρούσα έκθεση, η ΕΚΤ χρησιμοποιεί το πλαίσιο που εφαρμόστηκε στις προηγούμενες Εκθέσεις για τη Σύγκλιση. Εξετάζει, για τις εν

λόγω δέκα χώρες, αν έχει επιτευχθεί υψηλός βαθμός διατηρήσιμης οικονομικής σύγκλισης, αν η εθνική τους νομοθεσία είναι συμβατή προς τη Συνθήκη και αν πληρούνται οι καταστατικές απαιτήσεις ώστε οι εθνικές κεντρικές τράπεζες (ΕθνΚΤ) να καταστούν αναπόσπαστο μέρος του Ευρωσυστήματος.

Στην παρούσα έκθεση η Σλοβακία αξιολογείται σε κάπως μεγαλύτερο βάθος από ό,τι οι άλλες υπό εξέταση χώρες. Αυτό οφείλεται στο ότι η Σλοβακία στις 4 Απριλίου 2008 υπέβαλε αίτημα για εξέταση, με την πρόθεση να υιοθετήσει το ευρώ από 1ης Ιανουαρίου 2009. Επίσης, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η Σλοβακία είναι η πρώτη χώρα που προτίθεται να υιοθετήσει το ευρώ προ-σεχώς και της οποίας το νόμισμα παρουσιάζει τάση ανατίμησης επί σειρά ετών. Για το λόγο αυτό απαιτείται ανάλυση του πώς θα λειτουργούσε η σλοβακική οικονομία υπό συνθήκες αμετάκλητα καθορισμένων συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Η εξέταση της διαδικασίας οικονομικής σύγκλισης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα και την ακεραιότητα των συναφών στατιστικών στοιχείων. Η κατάρτιση και η υποβολή των στατιστικών στοιχείων, ιδίως αυτών που αφορούν τα δημόσια οικονομικά, δεν πρέπει να επηρεάζονται από πολιτικές σκοπιμότητες. Τα κράτη-μέλη καλούνται να θεωρούν την ποιότητα και την ακεραιότητα των στατιστικών στοιχείων τους ως θέμα προτεραιότητας, να διασφαλίζουν ότι η κατάρτιση αυτών των στοιχείων υπόκειται σε ένα επαρκές σύστημα ελέγχων και ισορροπιών (checks and balances) και να εφαρμόζουν συγκεκριμένα ελάχιστα πρότυπα στον τομέα της στατιστικής. Αυτά τα πρότυπα θα πρέπει να ενισχύουν την ανεξαρτησία, την ακεραιότητα και τη λογοδοσία των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών, καθώς και την εμπιστοσύνη στην ποιότητα των στατιστικών στοιχείων για τα δημόσια οικονομικά.

Στην παρούσα Έκθεση για τη Σύγκλιση η διάταξη της ύλης έχει ως εξής. Το Κεφάλαιο 2 περιγράφει το πλαίσιο που χρησιμοποιείται για την εξέταση της οικονομικής και νομικής σύγκλισης. Το Κεφάλαιο 3 παρέχει μια οριζόντια

επισκόπηση των βασικών πτυχών της οικονομικής σύγκλισης. Το Κεφάλαιο 4 περιέχει τις περιλήψεις κατά χώρα, οι οποίες παρουσιάζουν τα κυριότερα πορίσματα από την εξέταση της οικονομικής και νομικής σύγκλισης. Το Κεφάλαιο 5 αναλύει την υπάρχουσα κατάσταση από την άποψη της οικονομικής σύγκλισης σε καθένα από τα δέκα εξεταζόμενα κράτη-μέλη και περιγράφει

τη στατιστική μεθοδολογία για τους δείκτες σύγκλισης. Τέλος, το Κεφάλαιο 6 εξετάζει τη συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας καθενός από τα εν λόγω κράτη-μέλη, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της εθνικής κεντρικής του τράπεζας, προς τα άρθρα 108 και 109 της Συνθήκης και προς το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ).¹

¹ Τα Κεφάλαια 5 και 6 δεν διατίθενται στην ελληνική έκδοση.

2 ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

2.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

Για να εξετάσει την οικονομική σύγκλιση των δέκα κρατών-μελών τα οποία αξιολογούνται στην παρούσα έκθεση, η ΕΚΤ χρησιμοποιεί ένα πλαίσιο ανάλυσης κοινό για όλες τις χώρες και το εφαρμόζει για κάθε χώρα διαδοχικά. Το ενιαίο πλαίσιο βασίζεται, πρώτον, στις διατάξεις της Συνθήκης και στην εφαρμογή τους εκ μέρους της ΕΚΤ όσον αφορά την εξέλιξη των τιμών, τα δημοσιονομικά αποτελέσματα και τους λόγους του χρέους, τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα μακροπρόθεσμα επιτόκια, σε συνδυασμό με άλλους συναφείς παράγοντες. Δεύτερον, βασίζεται σε μια σειρά από πρόσθετους οικονομικούς δείκτες που παρέχουν πληροφορίες για τις παρελθούσες ή τις μελλοντικές εξελίξεις και θεωρούνται χρήσιμοι για τη λεπτομερέστερη εξέταση της διατηρησιμότητας της σύγκλισης. Τα Πλαίσια 1 έως 4 υπενθυμίζουν εν συντομία τις διατάξεις της Συνθήκης και παραθέτουν μεθοδολογικές λεπτομέρειες όσον αφορά την εφαρμογή των διατάξεων αυτών εκ μέρους της ΕΚΤ.

Για λόγους συνέχειας και ίσης μεταχείρισης, η παρούσα έκθεση ακολουθεί τις αρχές που διατυπώθηκαν στις προηγούμενες εκθέσεις της ΕΚΤ (και, πριν από αυτήν, του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος). Ειδικότερα, η ΕΚΤ χρησιμοποιεί μια σειρά από κατευθυντήριες αρχές κατά την εφαρμογή των κριτηρίων σύγκλισης. Πρώτον, τα επιμέρους κριτήρια ερμηνεύονται συσταλτικά και εφαρμόζονται αυστηρά. Το σκεπτικό αυτής της αρχής είναι ότι τα κριτήρια αποσκοπούν κυρίως στο να εξασφαλίσουν ότι στη ζώνη του ευρώ θα μπορούν να συμμετέχουν μόνο όσα κράτη-μέλη έχουν οικονομικές συνθήκες που συντελούν στη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και στη συνοχή της ζώνης του ευρώ. Δεύτερον, τα κριτήρια σύγκλισης αποτελούν μια συνεκτική και ενιαία δέσμη και πρέπει να πληρούνται όλα ανεξαιρέτως. Η Συνθήκη παραθέτει τα κριτήρια ως ισότιμα και χωρίς να τα ιεραρχεί. Τρίτον, τα κριτήρια σύγκλισης πρέπει να πληρούνται σύμφωνα με πράγματι καταγεγραμμένα στοιχεία. Τέταρτον, η εφαρμογή των κριτηρίων σύγκλισης πρέπει να είναι ομοιόμορφη, διαφανής και απλή. Επιπλέον, τονίζεται και πάλι ότι η σύγκλιση πρέπει να επιτυγχάνεται σε διαρκή βάση και όχι μόνο σε μια

συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Για το λόγο αυτό, οι αξιολογήσεις κατά χώρα αναλύουν και τη διατηρησιμότητα της σύγκλισης.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι οικονομικές εξελίξεις των χωρών εξετάζονται βάσει αναδρομικών στοιχείων που καλύπτουν κατ' αρχήν την τελευταία δεκαετία. Αυτό βοηθά να διαπιστωθεί ακριβέστερα κατά πόσον η πρόοδος που έχει επιτευχθεί οφείλεται σε ουσιαστικές διαρθρωτικές προσαρμογές και, κατ' επέκταση, να αξιολογηθεί καλύτερα η διατηρησιμότητα της οικονομικής σύγκλισης.

Επιπλέον, στο βαθμό που κρίνεται σκόπιμο, εξετάζονται οι προοπτικές για το μέλλον. Σ' αυτό το πλαίσιο εφιστάται ιδιαίτερος η προσοχή στο γεγονός ότι η διατηρησιμότητα των ευνοϊκών οικονομικών εξελίξεων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το αν η οικονομική πολιτική θα ανταποκριθεί με τρόπο πρόσφορο και διαρκή στις υπάρχουσες και στις μελλοντικές προκλήσεις. Γενικά, τονίζεται ότι η εξασφάλιση της διατηρησιμότητας της οικονομικής σύγκλισης εξαρτάται τόσο από την επίτευξη μιας καλής αφετηρίας όσο και από τις πολιτικές που θα ακολουθηθούν μετά την υιοθέτηση του ευρώ.

Το ενιαίο πλαίσιο εφαρμόζεται χωριστά για καθένα από τα δέκα υπό εξέταση κράτη-μέλη. Αυτές οι αξιολογήσεις κατά χώρα, οι οποίες εξετάζουν τις επιδόσεις κάθε κράτους-μέλους, πρέπει να εκτιμώνται αυτοτελώς, όπως προκύπτει από τη διάταξη του άρθρου 121 της Συνθήκης.

Η τελευταία ημερομηνία για τα στατιστικά στοιχεία που περιέχονται στην παρούσα Έκθεση για τη Σύγκλιση ήταν η 18η Απριλίου 2008. Τα στατιστικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν κατά την εφαρμογή των κριτηρίων σύγκλισης παρείχε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε συνεργασία με την ΕΚΤ προκειμένου για τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα μακροπρόθεσμα επιτόκια. Τα στοιχεία για την εξέλιξη των τιμών και των μακροπρόθεσμων επιτοκίων που χρησιμοποιούνται στην παρούσα Έκθεση για τη Σύγκλιση καλύπτουν την περίοδο μέχρι το Μάρτιο του 2008, τελευταίο μήνα για τον οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τους ΕνΔΤΚ.

Για τα μηνιαία στοιχεία των συναλλαγματικών ισοτιμιών, εξετάζεται η περίοδος έως και το Μάρτιο του 2008, ενώ τα ημερήσια στοιχεία καλύπτουν έως και τις 18 Απριλίου 2008. Τα στοιχεία για τις δημοσιονομικές θέσεις καλύπτουν την περίοδο μέχρι και το 2007. Επίσης λαμβάνονται υπόψη προβλέψεις προερχόμενες από ποικίλες πηγές, σε συνδυασμό με τα πιο πρόσφατα προγράμματα σύγκλισης των κρατών-μελών, καθώς και άλλες πληροφορίες που θεωρούνται χρήσιμες για την

αξιολόγηση της διατηρησιμότητας της σύγκλισης. Ημερομηνία δημοσίευσης των εαρινών προβλέψεων 2008 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που επίσης λαμβάνονται υπόψη στην παρούσα έκθεση, ήταν η 28η Απριλίου 2008. Η έκθεση εγκρίθηκε από το Γενικό Συμβούλιο της ΕΚΤ στις 6 Μαΐου 2008.

Όσον αφορά την εξέλιξη των τιμών, οι διατάξεις της Συνθήκης και η εφαρμογή τους εκ μέρους της ΕΚΤ παρουσιάζονται στο Πλαίσιο 1.

Πλαίσιο 1

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

1 Οι διατάξεις της Συνθήκης

Σύμφωνα με το άρθρο 121 (1), πρώτη περίπτωση, απαιτείται:

“επίτευξη υψηλού βαθμού σταθερότητας τιμών. Αυτό καταδεικνύεται από ρυθμό πληθωρισμού που προσεγγίζει τον αντίστοιχο ρυθμό των τριών, το πολύ, κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών”.

Το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο άρθρο 121 της Συνθήκης ορίζει τα εξής:

“Το κριτήριο της σταθερότητας των τιμών, που αναφέρεται στο άρθρο 121 (1), πρώτη περίπτωση, της Συνθήκης, σημαίνει ότι ένα κράτος-μέλος έχει σταθερές επιδόσεις στο θέμα των τιμών και μέσο ρυθμό πληθωρισμού, καταγεγραμμένο επί ένα έτος πριν από τον έλεγχο, που δεν υπερβαίνει εκείνο των τριών, το πολύ, κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών, περισσότερο από 1,5 εκατοστιαία μονάδα. Ο πληθωρισμός υπολογίζεται βάσει του δείκτη τιμών καταναλωτή (ΔΤΚ) σε συγκρίσιμη βάση, λαμβανομένων υπόψη των διαφορών των εθνικών ορισμών.”

2 Εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης

Στο πλαίσιο της παρούσας έκθεσης, η ΕΚΤ εφαρμόζει τις διατάξεις της Συνθήκης ως εξής:

- Πρώτον, όσον αφορά το “μέσο ρυθμό πληθωρισμού, καταγεγραμμένο επί ένα έτος πριν από τον έλεγχο”, ο ρυθμός πληθωρισμού υπολογίστηκε με βάση τη μεταβολή του μέσου όρου του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) για το τελευταίο διαθέσιμο δωδεκάμηνο σε σύγκριση με το μέσο όρο του προηγούμενου δωδεκαμήνου. Έτσι, σχετικά με το ρυθμό πληθωρισμού, ως περίοδος αναφοράς στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται το διάστημα από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008.

- Δεύτερον, η έννοια των “τριών, το πολύ, κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών”, που χρησιμοποιείται για να προσδιοριστεί η τιμή αναφοράς, εφαρμόστηκε με βάση τον απλό αριθμητικό μέσο όρο του ρυθμού πληθωρισμού των τριών χωρών της ΕΕ με τους χαμηλότερους ρυθμούς πληθωρισμού, δηλ. της Μάλτας (1,5%), της Ολλανδίας (1,7%) και της Δανίας (2,0%). Άρα ο μέσος ρυθμός είναι 1,7% και, αφού προστεθεί 1,5 εκατοστιαία μονάδα, προκύπτει τιμή αναφοράς 3,2%.

Ο πληθωρισμός μετρήθηκε βάσει του ΕνΔΤΚ, ο οποίος σχεδιάστηκε με σκοπό να αξιολογείται η σύγκλιση όσον αφορά τη σταθερότητα των τιμών σε συγκρίσιμη βάση. Για ενημερωτικούς λόγους, ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού της ζώνης του ευρώ παρουσιάζεται στο στατιστικό παράρτημα της παρούσας έκθεσης¹.

1 Δεν διατίθεται στην ελληνική έκδοση.

Προκειμένου να εξεταστεί αναλυτικότερα η διατηρησιμότητα της εξέλιξης των τιμών, ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού (βάσει του ΕνΔΤΚ) που καταγράφηκε κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς (Απρίλιος 2007-Μάρτιος 2008) αξιολογείται υπό το πρίσμα των οικονομικών επιδόσεων των κρατών-μελών όσον αφορά τη σταθερότητα των τιμών την τελευταία δεκαετία. Ειδικότερα εξετάζονται αφενός ο προσανατολισμός της νομισματικής πολιτικής, συγκεκριμένα κατά πόσον οι νομισματικές αρχές έχουν δώσει πρωτίστως έμφαση στην επίτευξη και τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, και αφετέρου η συμβολή άλλων τομέων της οικονομικής πολιτικής στην επίτευξη αυτού του στόχου. Επιπλέον λαμβάνονται υπόψη και οι συνέπειες του μακροοικονομικού περιβάλλοντος για την επίτευξη της σταθερότητας των τιμών. Η εξέλιξη των τιμών εξετάζεται υπό το πρίσμα των συνθηκών προσφοράς και ζήτησης, με έμφαση μεταξύ άλλων στους παράγοντες που επηρεάζουν το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και τις τιμές των εισαγομένων.

Τέλος, εξετάζονται οι τάσεις άλλων συναφών δεικτών τιμών (όπως ο ΕνΔΤΚ χωρίς τις τιμές των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής και της ενέργειας, ο εθνικός ΔΤΚ, ο ΔΤΚ χωρίς τις μεταβολές της καθαρής έμμεσης φορολογίας, ο αποπληθωριστής της ιδιωτικής κατανάλωσης, ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ και οι τιμές παραγωγού). Όσον αφορά τις προοπτικές για το μέλλον, παρέχεται μια εικόνα της αναμενόμενης εξέλιξης του πληθωρισμού τα επόμενα χρόνια, η οποία περιλαμβάνει και προβλέψεις των κυριότερων διεθνών οργανισμών και των συμμετεχόντων στην αγορά. Επίσης γίνεται αναφορά και σε ορισμένα διαρθρωτικής φύσεως θέματα, τα οποία είναι σημαντικά για τη διατήρηση περιβάλλοντος που θα συντελεί στη σταθερότητα των τιμών μετά την υιοθέτηση του ευρώ.

Όσον αφορά τις δημοσιονομικές εξελίξεις, οι διατάξεις της Συνθήκης και η εφαρμογή τους εκ μέρους της ΕΚΤ, καθώς και ορισμένα διαδικαστικά θέματα, παρουσιάζονται στο Πλαίσιο 2.

Πλαίσιο 2

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

1 Οι διατάξεις της Συνθήκης

Σύμφωνα με το άρθρο 121 (1), δεύτερη περίπτωση, απαιτείται:

“σταθερότητα των δημόσιων οικονομικών. Αυτή καταδεικνύεται από την επίτευξη δημοσιονομικής κατάστασης χωρίς υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα, κατά την έννοια του άρθρου 104 (6)”.

Το άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο άρθρο 121 της Συνθήκης ορίζει ότι το κριτήριο αυτό:

“σημαίνει ότι τη στιγμή της εξέτασης δεν έχει ληφθεί απόφαση του Συμβουλίου για το κράτος-μέλος, όπως αναφέρεται στο άρθρο 104 (6) της παρούσας Συνθήκης, όσον αφορά την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος”.

Το άρθρο 104 περιγράφει τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος. Σύμφωνα με το άρθρο 104 (2) και (3), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντάσσει έκθεση εάν ένα κράτος-μέλος δεν εκπληρώνει τους όρους περί δημοσιονομικής πειθαρχίας, ειδικότερα εάν:

(α) ο λόγος του προβλεπόμενου ή υφιστάμενου δημοσιονομικού ελλείμματος προς το ΑΕΠ υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς (που σύμφωνα με το Πρωτόκολλο για τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος ορίζεται σε 3% του ΑΕΠ), εκτός εάν:

- είτε ο λόγος αυτός σημειώνει ουσιαστική και συνεχή πτώση και έχει φθάσει σε επίπεδο παραπλήσιο της τιμής αναφοράς
- είτε, εναλλακτικά, η υπέρβαση της τιμής αναφοράς είναι απλώς έκτακτη και προσωρινή και ο λόγος παραμένει κοντά στην τιμή αναφοράς,

(β) ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς (που σύμφωνα με το Πρωτόκολλο για τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος ορίζεται σε 60% του ΑΕΠ), εκτός εάν ο λόγος μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό.

Επιπλέον, η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πρέπει να λαμβάνει υπόψη κατά πόσον το δημοσιονομικό έλλειμμα υπερβαίνει τις δαπάνες δημόσιων επενδύσεων, καθώς και όλους τους άλλους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της μεσοπρόθεσμης οικονομικής και δημοσιονομικής κατάστασης του κράτους-μέλους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δύναται επίσης να συντάξει έκθεση εάν, μολονότι πληρούνται τα κριτήρια, θεωρεί ότι υπάρχει σε ένα κράτος-μέλος κίνδυνος υπερβολικού ελλείμματος. Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή διατυπώνει γνώμη με βάση την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 104 (6), το Συμβούλιο της ΕΕ, με βάση σύσταση της Επιτροπής και αφού λάβει υπόψη τυχόν παρατηρήσεις του κράτους-μέλους, αποφαινεται με ειδική πλειοψηφία και μετά από συνολική εκτίμηση αν υφίσταται ή όχι υπερβολικό έλλειμμα στο εν λόγω κράτος-μέλος.

2 Εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης

Προκειμένου να εξετάσει τη σύγκλιση, η ΕΚΤ διατυπώνει την άποψή της για τις δημοσιονομικές εξελίξεις. Όσον αφορά τη διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών, η ΕΚΤ εξετάζει βασικούς δείκτες των δημοσιονομικών εξελίξεων από το 1998 έως το 2007, συνεκτιμά τις προοπτικές και τις προκλήσεις για τα δημόσια οικονομικά σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης και διερευνά τις σχέσεις που συνδέουν την εξέλιξη του ελλείμματος με την εξέλιξη του χρέους.

Ως προς το άρθρο 104, η ΕΚΤ, αντίθετα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δεν έχει επίσημο ρόλο στη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος. Η έκθεση της ΕΚΤ απλώς αναφέρει αν η χώρα υπόκειται σε διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος.

Ως προς τη διάταξη της Συνθήκης σύμφωνα με την οποία ο λόγος του δημόσιου χρέους που υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ πρέπει να “μειώνεται επαρκώς και να πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό”, η ΕΚΤ εξετάζει τις παρελθούσες και μελλοντικές τάσεις του λόγου του χρέους.

Η εξέταση των δημοσιονομικών εξελίξεων βασίζεται σε στοιχεία που έχουν καταρτιστεί σε εθνικολογιστική βάση, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών του 1995. Τα περισσότερα από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση δόθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Απρίλιο του 2008 και περιλαμβάνουν τη δημοσιονομική θέση κάθε χώρας από το 1998 έως το 2007, καθώς και προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2008.

Όσον αφορά τη διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών, οι πραγματοποιήσεις κατά το έτος αναφοράς (2007) αξιολογούνται υπό το πρίσμα των επιδόσεων των κρατών-μελών την τελευταία δεκαετία. Κατ’ αρχάς εξετάζεται η εξέλιξη του λόγου του δημόσιου χρέους αυτή τη δεκαετία, καθώς και οι παράγοντες που συνέβαλαν σ’ αυτή την εξέλιξη, δηλ. η διαφορά μεταξύ του ρυθμού αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ και των επιτοκίων, το πρωτογενές αποτέλεσμα του προϋπολογισμού και η προσαρμογή ελλείμματος-χρέους. Αυτή η αναλυτική σκοπιά παρέχει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την έκταση της επίδρασης που άσκησε το μακροοικονομικό περιβάλλον, και ειδικότερα ο συνδυασμός ρυθμού ανάπτυξης και επιτοκίων, στη δυναμική του χρέους. Ταυτόχρονα παρέχει καλύτερη πληροφόρηση για τη συμβολή που είχαν οι προσπάθειες δημοσιονομικής προσαρμογής, όπως αντικατοπτρίζονται στο πρωτογενές δημοσιονομικό αποτέλεσμα, και για το ρόλο των έκτακτων παραγόντων, όπως αυτοί περιλαμβάνονται στην προσαρμογή ελλείμματος-χρέους. Επιπλέον, εξετάζεται η διάρθρωση του δημόσιου χρέους, με ιδιαίτερη έμφαση στο ποσοστό του χρέους που είναι βραχυπρόθεσμο και στο ποσοστό που έχει συνομολογηθεί σε ξένο νόμισμα, καθώς και στην εξέλιξή τους. Η σύγκριση αυτών των ποσοστών με το σημερινό επίπεδο

του λόγου του χρέους καταδεικνύει σε ποιο βαθμό τα δημοσιονομικά αποτελέσματα είναι ευαίσθητα στις μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των επιτοκίων.

Στη συνέχεια διερευνάται η εξέλιξη του λόγου του ελλείμματος. Στο σημείο αυτό είναι χρήσιμο να έχουμε κατά νου ότι η μεταβολή του ετήσιου λόγου του ελλείμματος μιας χώρας επηρεάζεται συνήθως από ποικίλους παράγοντες. Οι επιδράσεις αυτές συχνά διακρίνονται σε “κυκλικές”, οι οποίες αντανakλούν την αντίδραση των ελλειμμάτων στις μεταβολές του οικονομικού κύκλου, και σε “μη κυκλικές”, οι οποίες θεωρείται ότι αντανakλούν διαρθρωτικής φύσεως ή μόνιμες προσαρμογές της δημοσιονομικής πολιτικής. Ωστόσο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι εν λόγω μη κυκλικές επιδράσεις, όπως ποσοτικοποιούνται στην παρούσα έκθεση, κατ’ ανάγκην αντανakλούν αποκλειστικά κάποια διαρθρωτική μεταβολή της δημοσιονομικής κατάστασης, διότι περιλαμβάνουν και επιδράσεις οφειλόμενες σε μέτρα πολιτικής και σε έκτακτους παράγοντες που επηρεάζουν μόνο πρόσκαιρα το δημοσιονομικό αποτέλεσμα. Εξετάζονται επίσης αναλυτικότερα οι τάσεις που παρουσίασαν στο παρελθόν οι δημόσιες δαπάνες και τα έσοδα και περιγράφονται οι κυριότεροι τομείς όπου απαιτείται προσαρμογή.

Ως προς τις προοπτικές για το μέλλον, εξετάζονται τα εθνικά σχέδια προϋπολογισμών, καθώς και οι πρόσφατες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2008, και λαμβάνεται υπόψη η μεσοπρόθεσμη στρατηγική της δημοσιονομικής πολιτικής, όπως αντανακλάται στο πρόγραμμα σύγκλισης. Μεταξύ άλλων, αξιολογείται η προβλεπόμενη επίτευξη του μεσοπρόθεσμου στόχου της δημοσιονομικής πολιτικής, όπως ορίζεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, καθώς και οι προοπτικές για την εξέλιξη του λόγου του χρέους με βάση την τρέχουσα δημοσιονομική πολιτική. Επιπλέον, δίνεται

έμφαση στις προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει μακροπρόθεσμα η διατηρησιμότητα των δημοσιονομικών αποτελεσμάτων, ιδίως σ' αυτές που συνδέονται με το ζήτημα των μη κεφαλαιοποιητικών δημόσιων συστημάτων συντάξεων, σε συνάρτηση προς τις δημογραφικές εξελίξεις, και με τις εγγυήσεις που παρέχει το Δημόσιο.

Όσον αφορά την εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών, οι διατάξεις της Συνθήκης και η εφαρμογή τους εκ μέρους της ΕΚΤ περιγράφονται στο Πλαίσιο 3.

Πλαίσιο 3

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΙΣΟΤΙΜΙΑΣ

1 Οι διατάξεις της Συνθήκης

Σύμφωνα με το άρθρο 121 (1), τρίτη περίπτωση, απαιτείται:

“τήρηση των κανονικών περιθωρίων διακύμανσης που προβλέπονται από το μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, επί δύο τουλάχιστον χρόνια, χωρίς υποτίμηση έναντι του νομίσματος οποιουδήποτε άλλου κράτους-μέλους”.

Το άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο άρθρο 121 της Συνθήκης ορίζει τα εξής:

“το κριτήριο της συμμετοχής στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, που αναφέρεται στο άρθρο 121 (1), τρίτη περίπτωση, της παρούσας Συνθήκης, σημαίνει ότι ένα κράτος-μέλος έχει τηρήσει τα κανονικά περιθώρια διακύμανσης που προβλέπει ο μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος χωρίς σοβαρή ένταση κατά τα δύο, τουλάχιστον, τελευταία έτη πριν από την εξέταση. Ειδικότερα, το κράτος-μέλος δεν πρέπει να έχει υποτιμήσει την κεντρική διμερή ισοτιμία του νομίσματός του έναντι του νομίσματος οποιουδήποτε άλλου κράτους-μέλους με δική του πρωτοβουλία μέσα στο ίδιο χρονικό διάστημα”.

2 Εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης

Όσον αφορά τη σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας, η ΕΚΤ εξετάζει αν η χώρα έχει συμμετάσχει στον ΜΣΙ ΙΙ (ο οποίος διαδέχθηκε τον ΜΣΙ τον Ιανουάριο του 1999) κατά τα δύο τουλάχιστον έτη πριν από την εξέταση χωρίς σοβαρή ένταση, και συγκεκριμένα χωρίς υποτίμηση της κεντρικής ισοτιμίας έναντι του ευρώ. Σε περιπτώσεις μικρότερων περιόδων συμμετοχής, εξετάζεται η εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας στη διάρκεια μιας διετούς περιόδου αναφοράς, όπως έγινε και σε προηγούμενες εκθέσεις.

Η σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας έναντι του ευρώ κρίνεται με γνώμονα κυρίως το αν η συναλλαγματική ισοτιμία διαμορφώνεται κοντά στην κεντρική ισοτιμία στο πλαίσιο του ΜΣΙ ΙΙ, ενώ παράλληλα λαμβάνονται υπόψη και οι παράγοντες που οδήγησαν σε τυχόν ανατίμηση, κάτι που μεθοδολογικά δεν αποκλίνει από τα μέχρι σήμερα ισχύοντα. Σχετικώς σημειώνεται ότι το εύρος των περιθωρίων διακύμανσης εντός του ΜΣΙ ΙΙ δεν προδικάζει την εξέταση του κριτηρίου που αφορά τη σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας.

Επιπλέον, το ζήτημα της απουσίας “σοβαρής έντασης” αξιολογείται γενικώς ως εξής: (α) εξετάζεται ο βαθμός απόκλισης των συναλλαγματικών ισοτιμιών από τις κεντρικές ισοτιμίες έναντι του ευρώ στο πλαίσιο του ΜΣΙ ΙΙ, (β) χρησιμοποιούνται δείκτες όπως η μεταβλητότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας έναντι του ευρώ και η τάση της, καθώς και οι διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι της ζώνης του ευρώ και η εξέλιξή τους, και (γ) αξιολογείται ο ρόλος των παρεμβάσεων στην αγορά συναλλάγματος.

Ως περίοδος αναφοράς στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται το διάστημα 19 Απριλίου 2006-18 Απριλίου 2008. Όλες οι διμερείς συναλλαγματικές ισοτιμίες είναι οι επίσημες ισοτιμίες αναφοράς της ΕΚΤ.

Τέσσερα από τα κράτη-μέλη που αξιολογούνται στην παρούσα έκθεση ήδη συμμετέχουν στον ΜΣΙ ΙΙ. Η Εσθονία και η Λιθουανία συμμετέχουν στον ΜΣΙ ΙΙ από τις 28 Ιουνίου 2004. Η Λεττονία εντάχθηκε στο μηχανισμό στις 2 Μαΐου 2005. Τέλος, η Σλοβακία συμμετέχει στον ΜΣΙ ΙΙ από τις 28 Νοεμβρίου 2005. Γι’ αυτές τις χώρες, οι κινήσεις των νομισμάτων τους έναντι του ευρώ κατά την περίοδο αναφοράς αναλύονται ως αποκλίσεις από τις αντίστοιχες κεντρικές ισοτιμίες τους στο πλαίσιο του ΜΣΙ ΙΙ. Για τα υπόλοιπα έξι κράτη-μέλη που καλύπτει η παρούσα έκθεση, ελλείπει κεντρικών ισοτιμιών στο πλαίσιο του ΜΣΙ ΙΙ, χρησιμοποιούνται ενδεικτικά ως συγκριτικά στοιχεία οι μέσες συναλλαγματικές ισοτιμίες έναντι του ευρώ για τον Απρίλιο του 2006. Η ίδια μέθοδος είχε ακολουθηθεί και στις προηγούμενες εκθέσεις και δεν συνεπάγεται κανενός είδους αξιολογική κρίση σχετικά με το ενδεδειγμένο επίπεδο της συναλλαγματικής ισοτιμίας.

Εκτός από την εξέλιξη της ονομαστικής συναλλαγματικής ισοτιμίας έναντι του ευρώ,

εξετάζονται συνοπτικά και ορισμένες ενδείξεις σχετικά με τη διατηρησιμότητα της τρέχουσας συναλλαγματικής ισοτιμίας. Οι ενδείξεις αυτές προέρχονται από την εξέλιξη της πραγματικής διμερούς και σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας, καθώς και του ισοζυγίου πληρωμών (τρεχουσών συναλλαγών, κεφαλαιακών μεταβιβάσεων και χρηματοοικονομικών συναλλαγών). Επίσης εξετάζονται η εξέλιξη του ακαθάριστου εξωτερικού χρέους και η καθαρή επενδυτική θέση σε μακρότερες περιόδους. Οι ενότητες που αφορούν την εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών εξετάζουν επίσης το βαθμό ενσωμάτωσης κάθε χώρας στη ζώνη του ευρώ. Η ενσωμάτωση αξιολογείται από την άποψη τόσο του εξωτερικού εμπορίου (εξαγωγές και εισαγωγές) όσο και των χρηματοπιστωτικών αγορών.

Όσον αφορά την εξέλιξη των μακροπρόθεσμων επιτοκίων, οι διατάξεις της Συνθήκης και η εφαρμογή τους εκ μέρους της ΕΚΤ παρουσιάζονται στο Πλαίσιο 4.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ

1 Οι διατάξεις της Συνθήκης

Σύμφωνα με το άρθρο 121 (1), τέταρτη περίπτωση, απαιτείται:

“διάρκεια της σύγκλισης που έχει επιτευχθεί από το κράτος-μέλος και της συμμετοχής του στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, αντανακλώμενη στα επίπεδα των μακροπρόθεσμων επιτοκίων”.

Το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο άρθρο 121 της Συνθήκης ορίζει τα εξής:

“Το κριτήριο της σύγκλισης των επιτοκίων, που αναφέρεται στο άρθρο 121 (1), τέταρτη περίπτωση, της παρούσας Συνθήκης σημαίνει ότι το υπό παρατήρηση κράτος-μέλος, επί διάστημα ενός έτους πριν από την εξέταση, έχει μέσο ονομαστικό μακροπρόθεσμο επιτόκιο το οποίο δεν υπερβαίνει εκείνο των τριών, το πολύ, κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών, περισσότερο από 2 εκατοστιαίες μονάδες. Τα επιτόκια υπολογίζονται βάσει μακροπρόθεσμων ομολόγων του Δημοσίου ή συγκρίσιμων χρεογράφων, λαμβανομένων υπόψη των διαφορών των εθνικών ορισμών.”

2 Εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης

Στο πλαίσιο της παρούσας έκθεσης, η ΕΚΤ εφαρμόζει τις διατάξεις της Συνθήκης ως εξής:

- Πρώτον, όσον αφορά το “μέσο ονομαστικό μακροπρόθεσμο επιτόκιο” που παρατηρείται “επί διάστημα ενός έτους πριν από την εξέταση”, το μακροπρόθεσμο επιτόκιο υπολογίστηκε ως ο αριθμητικός μέσος όρος του τελευταίου δωδεκαμήνου για το οποίο υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τον ΕνΔΤΚ. Έτσι, στην παρούσα έκθεση λαμβάνεται ως περίοδος αναφοράς το διάστημα Απριλίου 2007-Μαρτίου 2008.
- Δεύτερον, η έννοια των “τριών, το πολύ, κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών”, που χρησιμοποιείται για να προσδιοριστεί η τιμή αναφοράς, εφαρμόστηκε με βάση τον απλό αριθμητικό μέσο όρο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων των τριών χωρών που χρησιμοποιήθηκαν και κατά τον υπολογισμό της τιμής αναφοράς για το κριτήριο της σταθερότητας των τιμών (βλ. Πλαίσιο 1). Κατά την περίοδο αναφοράς που εξετάζεται στην παρούσα έκθεση, τα μακροπρόθεσμα επιτόκια των τριών αυτών χωρών ήταν 4,8% (Μάλτα), 4,3% (Ολλανδία) και 4,3% (Δανία). Άρα το μέσο επιτόκιο είναι 4,5% και, αφού προστεθούν 2 εκατοστιαίες μονάδες, προκύπτει τιμή αναφοράς 6,5%.

Τα επιτόκια υπολογίστηκαν με βάση τα διαθέσιμα εναρμονισμένα μακροπρόθεσμα επιτόκια που σχεδιάστηκαν με σκοπό να αξιολογείται η σύγκλιση.

Εάν σε κάποια χώρα δεν υπάρχει εναρμονισμένο μακροπρόθεσμο επιτόκιο, διεξάγεται, κατά το μέτρο του δυνατού, ευρύτερη ανάλυση των χρηματοπιστωτικών αγορών, η οποία λαμβάνει υπόψη το ύψος του δημόσιου χρέους και άλλους συναφείς δείκτες, προκειμένου να αξιολογηθεί η διάρκεια της σύγκλισης που έχει επιτύχει το κράτος-μέλος, καθώς και της συμμετοχής του στον ΜΣΙ ΙΙ.

Όπως προαναφέρθηκε, στη Συνθήκη γίνεται ρητή αναφορά στη “διάρκεια της σύγκλισης” που αντανακλάται στο επίπεδο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων. Έτσι, οι εξελίξεις κατά την περίοδο αναφοράς (Απρίλιος 2007-Μάρτιος 2008) εξετάζονται σε συνδυασμό με την πορεία των μακροπρόθεσμων επιτοκίων την τελευταία δεκαετία (ή την περίοδο για την οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία) και τους κυριότερους παράγοντες που ευθύνονται για τις διαφορές έναντι του μέσου μακροπρόθεσμου επιτοκίου που επικρατεί στη ζώνη του ευρώ. Ως πλαίσιο γι’ αυτή την ανάλυση, η έκθεση παρέχει επίσης πληροφορίες για το μέγεθος και την εξέλιξη της χρηματοπιστωτικής αγοράς. Οι πληροφορίες βασίζονται σε τρεις δείκτες (αξία των κυκλοφορούντων χρεογράφων που εκδίδονται από επιχειρήσεις, χρηματιστηριακή αξία όλων των εισηγμένων μετοχών και εγχώριες τραπεζικές χορηγήσεις προς τον ιδιωτικό τομέα), οι οποίοι, σε συνδυασμό μεταξύ τους, μετρούν το μέγεθος των αγορών κεφαλαίων κάθε χώρας.

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 121 (1) της Συνθήκης, η έκθεση πρέπει να λαμβάνει υπόψη και διάφορους άλλους σχετικούς παράγοντες, συγκεκριμένα “την εξέλιξη του ECU, τα αποτελέσματα της ενοποίησης των αγορών, την κατάσταση και την εξέλιξη των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών και μια εξέταση των εξελίξεων του μοναδιαίου κόστους εργασίας

και άλλων δεικτών τιμών”. Οι παράγοντες αυτοί εξετάζονται στο Κεφάλαιο 5 για κάθε χώρα σε συνδυασμό με τα επιμέρους κριτήρια που προαναφέρθηκαν (το κεφάλαιο αυτό δεν διατίθεται στην ελληνική έκδοση). Μετά την εισαγωγή του ευρώ την 1η Ιανουαρίου 1999, δεν γίνεται πλέον αναφορά στην εξέλιξη του ECU.

2.2 ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ

2.2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το άρθρο 122 (2) της Συνθήκης ορίζει ότι η ΕΚΤ (καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή), τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο χρόνια, ή όποτε το ζητήσει κράτος-μέλος με παρέκκλιση, υποβάλλει έκθεση προς το Συμβούλιο της ΕΕ κατά τη διαδικασία του άρθρου 121 (1). Κάθε τέτοια έκθεση πρέπει να περιέχει εξέταση του κατά πόσον η εθνική νομοθεσία κάθε κράτους-μέλους με παρέκκλιση, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της οικείας ΕθνΚΤ, είναι συμβατή προς τα άρθρα 108 και 109 της Συνθήκης και προς το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (εφεξής “Καταστατικό”). Αυτή η προβλεπόμενη στη Συνθήκη υποχρέωση, στην οποία υπόκεινται τα κράτη-μέλη με παρέκκλιση, καλείται και “νομική σύγκλιση”. Όταν αξιολογεί τη νομική σύγκλιση, η ΕΚΤ δεν περιορίζεται σε τυπική αξιολόγηση του

γράμματος του νόμου, αλλά δύναται να εξετάσει και κατά πόσον η εφαρμογή των συναφών διατάξεων συνάδει προς το πνεύμα της Συνθήκης και του Καταστατικού. Όπως επισημαίνεται στην Έκθεση για τη Σύγκλιση του Μαΐου 2007,¹ η ΕΚΤ ανησυχεί ιδιαίτερα για οποιεσδήποτε ενδείξεις ότι ασκούνται πιέσεις στα όργανα λήψεως αποφάσεων των ΕθνΚΤ ορισμένων κρατών-μελών, πράγμα που θα ήταν ασύμβατο προς το πνεύμα της Συνθήκης όσον αφορά την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών. Η ΕΚΤ θεωρεί επίσης αναγκαία την ομαλή και συνεχή λειτουργία των οργάνων λήψεως αποφάσεων των ΕθνΚΤ. Η ΕΚΤ θα παρακολουθεί προσεκτικά τις εξελίξεις προτού αποφανθεί οριστικά ότι η εθνική νομοθεσία ενός κράτους-μέλους είναι συμβατή προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό.

ΤΑ ΚΡΑΤΗ-ΜΕΛΗ ΜΕ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ ΚΑΙ Η ΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

Η Βουλγαρία, η Τσεχία, η Εσθονία, η Λεττονία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Σλοβακία και η Σουηδία, η εθνική νομοθεσία των οποίων εξετάζεται στην παρούσα έκθεση, είναι κράτη-μέλη με παρέκκλιση, δηλ. δεν έχουν υιοθετήσει ακόμη το ευρώ. Η Σουηδία απέκτησε την ιδιότητα του κράτους-μέλους με παρέκκλιση με απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ το Μάιο του 1998.² Προκειμένου για τα υπόλοιπα κράτη-μέλη, τα άρθρα 4³ και 5⁴ της Πράξης περί των όρων προσχωρήσεως προβλέπουν ότι: “Κάθε ένα από τα νέα κράτη-μέλη συμμετέχει στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση από την ημερομηνία προσχώρησης ως κράτος-μέλος με παρέκκλιση κατά την έννοια του άρθρου 122 της Συνθήκης ΕΚ”.

Η ΕΚΤ εξέτασε το βαθμό της νομικής σύγκλισης στη Βουλγαρία, την Τσεχία, την Εσθονία, τη Λεττονία, τη Λιθουανία, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία και τη Σουηδία, καθώς και τα νομοθετικά μέτρα που έχουν ληφθεί ή χρειάζεται να ληφθούν για την επίτευξη αυτού του στόχου. Η παρούσα έκθεση δεν καλύπτει τη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, επειδή είναι κράτη-μέλη

με ειδικό καθεστώς και δεν έχουν υιοθετήσει ακόμη το ευρώ.

Το προσαρτώμενο στη Συνθήκη Πρωτόκολλο σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν τη Δανία προβλέπει ότι η κυβέρνηση της Δανίας πρέπει να γνωστοποιήσει στο Συμβούλιο της ΕΕ τη θέση της για τη συμμετοχή της στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ προτού το Συμβούλιο προβεί στην αξιολόγησή του κατά το άρθρο 121 (2) της Συνθήκης. Η Δανία έχει ήδη γνωστοποιήσει ότι δεν θα συμμετάσχει στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου, αυτό σημαίνει ότι η Δανία αντιμετωπίζεται ως κράτος-μέλος με παρέκκλιση. Οι συνέπειες που έχει για τη Δανία το γεγονός αυτό εκτέθηκαν στην απόφαση που έλαβαν οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων στη σύνοδο κορυφής του Εδιμβούργου στις 11 και 12 Δεκεμβρίου 1992. Η απόφαση αυτή ορίζει ότι η Δανία διατηρεί τις υφιστάμενες αρμοδιότητές της στον τομέα της νομισματικής πολιτικής, σύμφωνα με τους εθνικούς της νόμους και κανονισμούς, συμπεριλαμβανομένων των αρμοδιοτήτων της Danmarks Nationalbank στον τομέα της νομισματικής πολιτικής. Το άρθρο 108 της Συνθήκης ισχύει για τη Δανία, άρα η Danmarks Nationalbank οφείλει να πληροί τους όρους περί ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών. Το ΕΝΙ στην Έκθεση για τη Σύγκλιση του 1998 αποφάνθηκε ότι αυτός

1 Βλ. ΕΚΤ, Έκθεση για τη Σύγκλιση, Μάιος 2007, ενότητα 2.2.1.

2 Απόφαση 98/317/ΕΚ του Συμβουλίου της 3ης Μαΐου 1998, σύμφωνα με το άρθρο 121 (4) (*) της Συνθήκης (ΕΕ L 139, 11.5.1998, σελ. 30). (*) ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Ο τίτλος της Απόφασης 98/317/ΕΚ προσαρμόστηκε με βάση τη νέα αρίθμηση των άρθρων της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, σύμφωνα με το άρθρο 12 της Συνθήκης του Άμστερνταμ. Η αρχική αναφορά ήταν στο άρθρο 109i (4) της Συνθήκης.

3 Πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λεττονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ L 236, 23.9.2003, σελ. 33).

4 Για τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, βλ. άρθρο 5 της Πράξης περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ L 157, 21.6.2005, σελ. 203).

ο όρος έχει εκπληρωθεί. Από το 1998 και εξής δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία αξιολόγηση της σύγκλισης της Δανίας λόγω του ειδικού καθεστώτος της συγκεκριμένης χώρας. Μέχρις ότου η Δανία γνωστοποιήσει στο Συμβούλιο της ΕΕ ότι προτίθεται να υιοθετήσει το ευρώ, δεν είναι αναγκαία η νομική ενσωμάτωση της Danmarks Nationalbank στο Ευρωσύστημα ούτε χρειάζεται να προσαρμοστούν διατάξεις της δανικής νομοθεσίας.

Σύμφωνα με το προσαρτώμενο στη Συνθήκη Πρωτόκολλο για ορισμένες διατάξεις που αφορούν το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας, το Ηνωμένο Βασίλειο δεν υποχρεούται να συμμετάσχει στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ, εκτός εάν γνωστοποιήσει στο Συμβούλιο της ΕΕ σχετική πρόθεσή του. Στις 30 Οκτωβρίου 1997 το Ηνωμένο Βασίλειο γνωστοποίησε προς το Συμβούλιο της ΕΕ ότι δεν προτίθεται να υιοθετήσει το ευρώ την 1η Ιανουαρίου 1999 και αυτή η κατάσταση δεν έχει αλλάξει. Εν όψει αυτής της γνωστοποίησης, ορισμένες διατάξεις της Συνθήκης (μεταξύ αυτών και τα άρθρα 108 και 109) και του Καταστατικού δεν ισχύουν για το Ηνωμένο Βασίλειο. Συνεπώς, δεν υφίσταται σήμερα νομική υποχρέωση του Ηνωμένου Βασιλείου να εξασφαλίσει τη συμβατότητα της εθνικής του νομοθεσίας (συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της Bank of England) προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό.

Η αξιολόγηση της νομικής σύγκλισης αποσκοπεί στο να διευκολύνει το Συμβούλιο της ΕΕ να αποφανθεί ποια από τα κράτη-μέλη “πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος”. Στο νομικό τομέα, οι προϋποθέσεις αυτές αφορούν ειδικότερα την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας και τη νομική ενσωμάτωση των ΕθνΚΤ στο Ευρωσύστημα.

ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ

Η αξιολόγηση της νομικής σύγκλισης ακολουθεί σε γενικές γραμμές το πλαίσιο των

προηγούμενων εκθέσεων της ΕΚΤ και του ΕΝΙ για τη νομική σύγκλιση και ειδικότερα των Εκθέσεων για τη Σύγκλιση που καταρτίστηκαν από την ΕΚΤ το Μάιο του 2007 (για την Κύπρο και τη Μάλτα), το Δεκέμβριο του 2006 (για την Τσεχία, την Εσθονία, την Κύπρο, τη Λεττονία, την Ουγγαρία, τη Μάλτα, την Πολωνία, τη Σλοβακία και τη Σουηδία), το Μάιο του 2006 (για τη Λιθουανία και τη Σλοβενία), το 2004 (για την Τσεχία, την Εσθονία, την Κύπρο, τη Λεττονία, τη Λιθουανία, την Ουγγαρία, τη Μάλτα, την Πολωνία, τη Σλοβενία, τη Σλοβακία και τη Σουηδία), το 2002 (για τη Σουηδία) και το 2000 (για την Ελλάδα και τη Σουηδία), καθώς και της Έκθεσης για τη Σύγκλιση που είχε καταρτιστεί από το ΕΝΙ το 1998. Κατά την εξέταση της συμβατότητας της εθνικής νομοθεσίας λαμβάνονται επίσης υπόψη και οι τυχόν νομοθετικές αλλαγές που έχουν θεσπιστεί πριν από τις 13 Μαρτίου 2008.

2.2.2 ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ

2.2.2.1 ΤΟΜΕΙΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ

Προκειμένου να προσδιοριστούν οι τομείς στους οποίους χρειάζεται προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας, εξετάζονται τα εξής θέματα:

- η συμβατότητα προς τις σχετικές με την ανεξαρτησία των ΕθνΚΤ διατάξεις της Συνθήκης (άρθρο 108) και του Καταστατικού (άρθρα 7 και 14.2), καθώς και προς τις διατάξεις περί εμπιστευτικότητας (άρθρο 38 του Καταστατικού),
- η συμβατότητα προς την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης (άρθρο 101 της Συνθήκης) και της προνομιακής πρόσβασης (άρθρο 102 της Συνθήκης) και η συμβατότητα προς τον ενιαίο τρόπο γραφής του ευρώ, όπως απαιτείται από το κοινοτικό δίκαιο, και
- η νομική ενσωμάτωση των ΕθνΚΤ στο Ευρωσύστημα (ιδίως όσον αφορά τα άρθρα 12.1 και 14.3 του Καταστατικού).

2.2.2.2 Η “ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ” ΣΕ ΑΝΤΙΔΙΑΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ “ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ”

Το άρθρο 109 της Συνθήκης ορίζει ότι η εθνική νομοθεσία πρέπει να είναι “συμβατή” προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό, άρα κάθε ασυμβατότητα προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό στην εθνική νομοθεσία πρέπει να αρθεί. Η ανάγκη συμμόρφωσης προς αυτή την υποχρέωση δεν θίγεται ούτε από το γεγονός ότι η Συνθήκη και το Καταστατικό κατισχύουν της εθνικής νομοθεσίας ούτε από τη φύση της ασυμβατότητας.

Η επιταγή βάσει της οποίας η εθνική νομοθεσία πρέπει να είναι “συμβατή” δεν σημαίνει ότι η Συνθήκη απαιτεί “εναρμόνιση” των καταστατικών των ΕθνΚΤ, είτε μεταξύ τους είτε προς το Καταστατικό. Οι εθνικές ιδιαιτερότητες μπορούν να συνεχίσουν να υφίστανται στο βαθμό που δεν αντιβαίνουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας επί νομισματικών θεμάτων. Πράγματι, το άρθρο 14.4 του Καταστατικού επιτρέπει στις ΕθνΚΤ να εκτελούν και άλλες λειτουργίες πέραν αυτών που καθορίζει το Καταστατικό, εφόσον αυτές δεν παρακωλύουν τους στόχους και τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ. Διατάξεις των καταστατικών των ΕθνΚΤ που επιτρέπουν τέτοιες πρόσθετες λειτουργίες αποτελούν σαφές παράδειγμα περιπτώσεων όπου οι διαφορές μπορούν να διατηρηθούν. Αντίθετα, ο όρος “συμβατή” σημαίνει ότι πρέπει να γίνει προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας και των καταστατικών των ΕθνΚΤ ώστε να εξαλειφθούν οι ασυμβατότητες προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό και να εξασφαλιστεί ο αναγκαίος βαθμός ενσωμάτωσης των ΕθνΚΤ στο ΕΣΚΤ. Ειδικότερα, θα πρέπει να γίνει προσαρμογή όλων των διατάξεων που αντιβαίνουν στην ανεξαρτησία των ΕθνΚΤ, όπως αυτή ορίζεται στη Συνθήκη, και στο ρόλο της ΕθνΚΤ ως αναπόσπαστου μέρους του ΕΣΚΤ. Δεν αρκεί συνεπώς η επίκληση της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου έναντι της εθνικής νομοθεσίας προκειμένου να εκπληρωθεί η ανωτέρω προϋπόθεση.

Η υποχρέωση κατά το άρθρο 109 της Συνθήκης καλύπτει μόνο περιπτώσεις ασυμβατότητας προς

τη Συνθήκη και το Καταστατικό. Ωστόσο, όσες εθνικές νομοθετικές διατάξεις δεν είναι συμβατές προς το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο ασφαλώς πρέπει επίσης να ευθυγραμμιστούν προς αυτό. Η υπεροχή του κοινοτικού δικαίου δεν θίγει την υποχρέωση προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας. Αυτή η γενική επιταγή απορρέει όχι μόνο από το άρθρο 109 της Συνθήκης, αλλά και από τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.⁵

Η Συνθήκη και το Καταστατικό δεν υποδεικνύουν με ποιο τρόπο πρέπει να προσαρμόζεται η εθνική νομοθεσία. Η προσαρμογή μπορεί να γίνει με παραπομπές στη Συνθήκη και το Καταστατικό, με την ενσωμάτωση διατάξεων της Συνθήκης και του Καταστατικού και μνεία της πηγής τους, με την απαλοιφή των ασύμβατων διατάξεων ή με συνδυασμό αυτών των μεθόδων.

Επιπλέον, προκειμένου μεταξύ άλλων να επιτευχθεί και να διατηρηθεί η συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό, τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας και τα κράτη-μέλη πρέπει να ζητούν τη γνώμη της ΕΚΤ σχετικά με σχέδια νομοθετικών ρυθμίσεων που εμπίπτουν σε τομείς της αρμοδιότητάς της, σύμφωνα με το άρθρο 105 (4) της Συνθήκης και το άρθρο 4 του Καταστατικού. Η Απόφαση 98/415/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 1998 σχετικά με τη διαβούλευση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με τις εθνικές αρχές για τα σχέδια νομοθετικών διατάξεων⁶ απαιτεί ρητώς από τα κράτη-μέλη να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την εκπλήρωση αυτής της υποχρέωσης.

2.2.3 ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΚΤ

Όσον αφορά την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών και τα θέματα εμπιστευτικότητας, η εθνική νομοθεσία των κρατών-μελών που εντάχθηκαν στην ΕΕ το 2004 ή το 2007

⁵ Βλ. μεταξύ άλλων Υπόθεση 167/73, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Γαλλικής Δημοκρατίας [1974] Συλλογή της Νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, τ. 359 (“Code du Travail Maritime”).

⁶ ΕΕ L 189, 3.7.1998, σελ. 42.

έπρεπε να έχει προσαρμοστεί ώστε να συνάδει προς τις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης και του Καταστατικού και οι εν λόγω προσαρμογές έπρεπε να έχουν τεθεί σε ισχύ έως την 1η Μαΐου 2004 και την 1η Ιανουαρίου 2007 αντίστοιχα. Η Σουηδία ήταν υποχρεωμένη να θέσει σε ισχύ τις αναγκαίες προσαρμογές το αργότερο μέχρι και την ημερομηνία ίδρυσης του ΕΣΚΤ (1 Ιουνίου 1998).

2.2.3.1 ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Το Νοέμβριο του 1995 το ΕΝΙ συνέταξε κατάλογο με τα χαρακτηριστικά της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών (επακολούθησε λεπτομερής περιγραφή τους στην Έκθεση για τη Σύγκλιση του 1998), τα οποία αποτέλεσαν τότε τη βάση για την αξιολόγηση της εθνικής νομοθεσίας των κρατών-μελών, ιδίως των καταστατικών των ΕθνΚΤ. Η έννοια της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών περιλαμβάνει διαφόρους τύπους ανεξαρτησίας που πρέπει να αξιολογηθούν χωριστά, δηλ. τη λειτουργική, τη θεσμική, την προσωπική και την οικονομική ανεξαρτησία. Τα τελευταία χρόνια αυτές οι πτυχές της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών εξειδικεύθηκαν περαιτέρω μέσω των γνωμοδοτήσεων της ΕΚΤ και αποτελούν τη βάση για την αξιολόγηση του βαθμού σύγκλισης της εθνικής νομοθεσίας των κρατών-μελών με παρέκκλιση προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Η ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών δεν αποτελεί αυτοσκοπό, αλλά απαραίτητο μέσο για την επίτευξη ενός σκοπού ο οποίος πρέπει να έχει οριστεί με σαφήνεια και να υπερισχύει κάθε άλλου στόχου. Για να υπάρχει λειτουργική ανεξαρτησία, ο πρωταρχικός σκοπός κάθε ΕθνΚΤ πρέπει να ορίζεται κατά τρόπο ώστε να υπάρχει σαφήνεια και ασφάλεια δικαίου και να συνάδει πλήρως προς τον πρωταρχικό σκοπό που καθιερώνει η Συνθήκη, δηλ. τη σταθερότητα των τιμών. Προς τούτο θα πρέπει να παρέχονται στην κεντρική τράπεζα τα αναγκαία μέσα και εργαλεία ώστε να επιτυγχάνει αυτό το σκοπό ανεξάρτητα από οποιαδήποτε άλλη αρχή. Η επιταγή της Συνθήκης περί ανεξαρτησίας

των κεντρικών τραπεζών αντανακλά τη γενικώς κρατούσα άποψη ότι ο πρωταρχικός σκοπός που είναι η σταθερότητα των τιμών υπερεντάσσεται καλύτερα από ένα πλήρως ανεξάρτητο ίδρυμα με επακριβώς καθορισμένη αποστολή. Η ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών είναι απόλυτα συμβατή με την υποχρέωσή τους να λογοδοτούν για τις αποφάσεις τους, η οποία συμβάλλει σημαντικά στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης προς το καθεστώς ανεξαρτησίας τους. Αυτό προϋποθέτει διαφάνεια και διάλογο με τρίτους.

Όσον αφορά το χρόνο κατά τον οποίο γεννάται η εν λόγω υποχρέωση, η Συνθήκη δεν είναι σαφής ως προς το πότε οι ΕθνΚΤ των κρατών-μελών με παρέκκλιση όφειλαν να θεσπίσουν ως πρωταρχικό τους σκοπό τη σταθερότητα των τιμών κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 105 (1) της Συνθήκης και το άρθρο 2 του Καταστατικού. Στην περίπτωση της Σουηδίας, το ζήτημα ήταν αν αυτή η υποχρέωση ισχύει από την ίδρυση του ΕΣΚΤ ή από την υιοθέτηση του ευρώ. Για τα κράτη-μέλη που εντάχθηκαν στην ΕΕ την 1η Μαΐου 2004, το ζήτημα ήταν αν η εν λόγω υποχρέωση ισχύει από την ημερομηνία της ένταξής τους ή από την υιοθέτηση του ευρώ. Ενώ το άρθρο 105 (1) της Συνθήκης δεν ισχύει για τα κράτη-μέλη με παρέκκλιση (βλ. άρθρο 122 (3) της Συνθήκης), το άρθρο 2 του Καταστατικού ισχύει και για αυτά (βλ. άρθρο 43.1 του Καταστατικού). Η ΕΚΤ φρονεί ότι η υποχρέωση των ΕθνΚΤ να έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τους τη σταθερότητα των τιμών ισχύει από την 1η Ιουνίου 1998 για τη Σουηδία και από την 1η Μαΐου 2004 και την 1η Ιανουαρίου 2007 για τα κράτη-μέλη που προσχώρησαν στην ΕΕ αυτές τις ημερομηνίες. Η άποψη αυτή βασίζεται στο γεγονός ότι μία από τις κατευθυντήριες αρχές της Κοινότητας, δηλ. η σταθερότητα των τιμών (άρθρο 4 (3) της Συνθήκης), ισχύει και για τα κράτη-μέλη με παρέκκλιση. Βασίζεται επίσης σε έναν από τους στόχους της Συνθήκης, σύμφωνα με τον οποίο τα κράτη-μέλη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να επιτύχουν μακροοικονομική σύγκλιση, συμπεριλαμβανομένης της σταθερότητας των τιμών, προς την οποία άλλωστε κατατείνουν

και αυτές οι τακτικές εκθέσεις της ΕΚΤ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το συμπέρασμα αυτό βασίζεται και στη λογική της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών, σύμφωνα με την οποία η ανεξαρτησία δικαιολογείται μόνο αν γίνει δεκτή η σταθερότητα των τιμών ως πρωταρχικός στόχος.

Οι αξιολογήσεις κατά χώρα που περιλαμβάνονται στην παρούσα έκθεση βασίζονται στα παραπάνω συμπεράσματα όσον αφορά το χρόνο κατά τον οποίο γεννάται η υποχρέωση των ΕθνΚΤ των κρατών-μελών με παρέκκλιση να έχουν πρωταρχικό σκοπό τους τη σταθερότητα των τιμών.

ΘΕΣΜΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Η αρχή της θεσμικής ανεξαρτησίας διατυπώνεται ρητώς στο άρθρο 108 της Συνθήκης και στο άρθρο 7 του Καταστατικού. Αυτά τα δύο άρθρα απαγορεύουν στις ΕθνΚΤ και στα μέλη των οργάνων λήψεως αποφάσεών τους να ζητούν ή να δέχονται υποδείξεις από κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς, κυβερνήσεις κρατών-μελών ή οποιονδήποτε άλλο φορέα. Απαγορεύουν επίσης σε κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς και σε κυβερνήσεις κρατών-μελών να επιδιώκουν να επηρεάζουν εκείνα τα μέλη των οργάνων λήψεως αποφάσεων των ΕθνΚΤ των οποίων οι αποφάσεις είναι δυνατόν να επηρεάσουν την εκ μέρους των ΕθνΚΤ εκπλήρωση καθηκόντων σχετικών με το ΕΣΚΤ.

Ανεξαρτήτως του αν η ΕθνΚΤ έχει συσταθεί και λειτουργεί ως κρατικός οργανισμός, ως ιδιάζον νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή απλώς ως ανώνυμος εταιρία, υπάρχει κίνδυνος ο ιδιοκτήτης της να επηρεάζει τη λήψη αποφάσεων επί θεμάτων σχετικών με τα καθήκοντα που αφορούν το ΕΣΚΤ, λόγω ακριβώς της ιδιοκτησιακής σχέσης. Η επιρροή αυτή, είτε ασκείται μέσω των δικαιωμάτων των μετόχων είτε με άλλο τρόπο, είναι δυνατόν να θίγει την ανεξαρτησία της ΕθνΚΤ και ως εκ τούτου πρέπει να περιορίζεται διά νόμου.

Απαγόρευση της παροχής υποδείξεων

Το δικαίωμα τρίτων να παρέχουν υποδείξεις στις ΕθνΚΤ, στα όργανα λήψεως αποφάσεών τους ή στα μέλη αυτών των οργάνων είναι ασύμβατο προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό όσον αφορά καθήκοντα σχετικά με το ΕΣΚΤ.

Απαγόρευση της έγκρισης, αναστολής, ακύρωσης ή αναβολής αποφάσεων

Το δικαίωμα τρίτων να εγκρίνουν, να αναστέλλουν, να ακυρώνουν ή να αναβάλλουν αποφάσεις των ΕθνΚΤ είναι ασύμβατο προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό όσον αφορά καθήκοντα σχετικά με το ΕΣΚΤ.

Απαγόρευση της άσκησης ελέγχου σε αποφάσεις για νομικούς λόγους

Το δικαίωμα οποιουδήποτε οργάνου, πέραν των ανεξάρτητων δικαστηρίων, να ασκεί έλεγχο, για νομικούς λόγους, σε αποφάσεις που αφορούν την εκτέλεση καθηκόντων σχετικών με το ΕΣΚΤ είναι ασύμβατο προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό, δεδομένου ότι η εκτέλεση των καθηκόντων αυτών δεν υπόκειται σε επαναξιολόγηση σε πολιτικό επίπεδο. Το δικαίωμα του διοικητή μιας ΕθνΚΤ να αναστέλλει για νομικούς λόγους την εφαρμογή αποφάσεων του ΕΣΚΤ ή οργάνων λήψεως αποφάσεων της ΕθνΚΤ και εν συνεχεία να τις παραπέμπει σε πολιτικά όργανα για να λάβουν οριστική απόφαση ισοδυναμεί με το να ζητά υποδείξεις από τρίτους.

Απαγόρευση της συμμετοχής τρίτων στα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕθνΚΤ με δικαίωμα ψήφου

Η συμμετοχή τρίτων στα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕθνΚΤ με δικαίωμα ψήφου επί θεμάτων που αφορούν την εκ μέρους της ΕθνΚΤ εκτέλεση καθηκόντων σχετικών με το ΕΣΚΤ, ακόμη και αν η ψήφος αυτή δεν είναι αποφασιστική, είναι ασύμβατη προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό.

Απαγόρευση των εκ των προτέρων διαβουλεύσεων σχετικά με τις αποφάσεις της ΕθνΚΤ

Ρητή καταστατική διάταξη που υποχρεώνει την ΕθνΚΤ να συμβουλευεται εκ των προτέρων τρίτους παρέχει σ' αυτούς τους τρίτους έναν επίσημο μηχανισμό ώστε να επηρεάζουν την τελική απόφαση, και συνεπώς είναι ασύμβατη προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό.

Πάντως, ο διάλογος μεταξύ των ΕθνΚΤ και τρίτων, ακόμη και όταν βασίζεται σε καταστατικές υποχρεώσεις περί παροχής πληροφοριών και ανταλλαγής απόψεων, είναι συμβατός προς την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας, υπό την προϋπόθεση ότι:

- δεν καταλήγει σε παρακώλυση της ανεξαρτησίας των μελών των οργάνων λήψεως αποφάσεων της ΕθνΚΤ,
- γίνεται πλήρως σεβαστό το ειδικό καθεστώς που διέπει τους διοικητές των ΕθνΚΤ ως μέλη του Γενικού Συμβουλίου της ΕΚΤ και
- τηρούνται οι επιταγές περί εμπιστευτικότητας που απορρέουν από τις διατάξεις του Καταστατικού.

Απαλλαγή των μελών των οργάνων λήψεως αποφάσεων των ΕθνΚΤ από κάθε ευθύνη σε σχέση με την άσκηση των καθηκόντων τους

Καταστατικές διατάξεις που αφορούν την εκ μέρους τρίτων (π.χ. κυβερνήσεων) απαλλαγή των μελών των οργάνων λήψεως αποφάσεων της ΕθνΚΤ από κάθε ευθύνη (π.χ. σε σχέση με τους λογαριασμούς) πρέπει να περιέχουν ρήτρες που να διασφαλίζουν επαρκώς ότι η εξουσία αυτή δεν επηρεάζει δυσμενώς τη δυνατότητα της εν λόγω ΕθνΚΤ να λαμβάνει ανεξάρτητα αποφάσεις επί θεμάτων σχετικών με το ΕΣΚΤ (ή να υλοποιεί τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε επίπεδο ΕΣΚΤ). Προτείνεται η εισαγωγή σχετικής ρητής διάταξης στα καταστατικά των ΕθνΚΤ.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Η διάταξη του Καταστατικού που διασφαλίζει τη θητεία των μελών των οργάνων λήψεως αποφάσεων των ΕθνΚΤ αποτελεί πρόσθετο εχέγγυο της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών. Οι διοικητές είναι μέλη του Γενικού Συμβουλίου της ΕΚΤ. Το άρθρο 14.2 του Καταστατικού ορίζει ότι τα καταστατικά των ΕθνΚΤ πρέπει ειδικότερα να προβλέπουν ότι η θητεία του διοικητή δεν είναι μικρότερη από πέντε έτη. Το άρθρο επίσης παρέχει προστασία κατά της αυθαίρετης παύσης των διοικητών, ορίζοντας ότι η απαλλαγή από τα καθήκοντά τους είναι δυνατή μόνο εάν δεν πληρούν πλέον τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την εκτέλεση των καθηκόντων τους ή εάν διαπράξουν βαρύ παράπτωμα, και προβλέπει δυνατότητα προσφυγής στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Τα καταστατικά των ΕθνΚΤ θα πρέπει να συμμορφώνονται προς τη διάταξη αυτή κατά τα ακόλουθως οριζόμενα.

Ελάχιστη διάρκεια της θητείας των διοικητών

Τα καταστατικά των ΕθνΚΤ πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 14.2 του Καταστατικού, να προβλέπουν ότι η θητεία του διοικητή είναι τουλάχιστον πενταετής. Αυτό δεν αποκλείει θητεία μεγαλύτερης διάρκειας, ενώ, αν προβλέπεται θητεία αόριστης διάρκειας, δεν απαιτείται προσαρμογή των καταστατικών εφόσον οι λόγοι παύσης του διοικητή είναι σύμφωνοι με εκείνους που διατυπώνονται στο άρθρο 14.2 του Καταστατικού. Όταν τροποποιείται το καταστατικό της ΕθνΚΤ, ο τροποποιητικός νόμος πρέπει να διασφαλίζει τη θητεία του διοικητή και άλλων μελών των οργάνων λήψεως αποφάσεων που ενδεχομένως τον αναπληρώνουν.

Λόγοι παύσης των διοικητών

Τα καταστατικά των ΕθνΚΤ θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι ο διοικητής δεν μπορεί να παυθεί για άλλους λόγους εκτός από εκείνους που προβλέπονται στο άρθρο 14.2 του Καταστατικού. Ο σκοπός αυτής της ρύθμισης είναι να αποκλείσει τη δυνατότητα των αρχών, όπως ιδίως η κυβέρνηση ή το

κοινοβούλιο, που συμμετέχουν στο διορισμό του διοικητή να παύουν τον διοικητή κατά τη διακριτική τους ευχέρεια. Τα καταστατικά των ΕθνΚΤ θα πρέπει είτε να προβλέπουν λόγους παύσης των διοικητών σύμφωνα με τους προβλεπόμενους στο άρθρο 14.2 του Καταστατικού είτε να παραλείπουν οποιαδήποτε αναφορά σε λόγους παύσης (δεδομένου ότι το άρθρο 14.2 έχει ευθεία εφαρμογή).

Διασφάλιση της θητείας και λόγοι παύσης των άλλων (πλην των διοικητών) μελών των οργάνων λήψεως αποφάσεων των ΕθνΚΤ που μετέχουν στην εκτέλεση καθηκόντων σχετικών με το ΕΣΚΤ

Η προσωπική ανεξαρτησία μπορεί να τεθεί σε κίνδυνο εάν οι ίδιοι κανόνες που διασφαλίζουν τη θητεία των διοικητών δεν ισχύουν και για τα άλλα μέλη των οργάνων λήψεως αποφάσεων των ΕθνΚΤ τα οποία μετέχουν στην εκτέλεση καθηκόντων σχετικών με το ΕΣΚΤ.⁷ Η υποχρέωση για ανάλογη διασφάλιση και στην περίπτωση αυτών των μελών απορρέει από ποικίλες διατάξεις της Συνθήκης και του Καταστατικού. Το άρθρο 14.2 του Καταστατικού δεν περιορίζει τη διασφάλιση της θητείας μόνο στους διοικητές, ενώ το άρθρο 108 της Συνθήκης και το άρθρο 7 του Καταστατικού αναφέρονται σε “μέλη των οργάνων λήψεως αποφάσεων” των ΕθνΚΤ και όχι ειδικά στους διοικητές. Αυτό ισχύει ιδίως στις περιπτώσεις όπου ο διοικητής είναι πρώτος μεταξὺ ἰσων σε σχέση με τα άλλα μέλη και με ισότιμη ψήφο ή όταν αυτά τα άλλα μέλη ενδέχεται να αναπληρώνουν τον διοικητή.

Δικαίωμα δικαστικού ελέγχου

Τα μέλη των οργάνων λήψεως αποφάσεων των ΕθνΚΤ πρέπει να έχουν το δικαίωμα προσφυγής ενώπιον ανεξάρτητων δικαστηρίων κατά οποιασδήποτε απόφασης περί παύσεως αυτών, ούτως ώστε να περιορίζονται τα περιθώρια άσκησης διακριτικής ευχέρειας εκ μέρους των πολιτικών οργάνων κατά την αξιολόγηση των λόγων παύσης.

Το άρθρο 14.2 του Καταστατικού ορίζει ότι διοικητής ΕθνΚΤ ο οποίος έχει παυθεί μπορεί να προσβάλει τη σχετική απόφαση ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η εθνική νομοθεσία θα πρέπει είτε να παραπέμπει στη σχετική διάταξη του Καταστατικού είτε να παραλείπει οποιαδήποτε αναφορά στο δικαίωμα προσφυγής κατά της απόφασης ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (δεδομένου ότι το άρθρο 14.2 του Καταστατικού έχει ευθεία εφαρμογή).

Η εθνική νομοθεσία θα πρέπει επίσης να προβλέπει ότι δικαίωμα προσφυγής ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων κατά της απόφασης για την παύση έχει και οποιοδήποτε άλλο μέλος των οργάνων λήψεως αποφάσεων της ΕθνΚΤ το οποίο μετέχει στην εκτέλεση καθηκόντων σχετικών με το ΕΣΚΤ. Αυτό το δικαίωμα είναι δυνατόν να ανάγεται σε γενικούς κανόνες δικαίου ή να θεσπίζεται με ειδική διάταξη. Μολονότι είναι δυνατή η επίκληση των γενικών κανόνων δικαίου, για λόγους ασφάλειας δικαίου θα ήταν σκόπιμο αυτό το δικαίωμα να προβλέπεται και ειδικώς.

Εχέγγυα κατά της σύγκρουσης συμφερόντων

Για να υπάρχει προσωπική ανεξαρτησία, θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται μέριμνα ώστε

⁷ Βλ. την παράγραφο 8 της Γνώμης της ΕΚΤ CON/2004/35 της 4ης Νοεμβρίου 2004 κατόπιν αιτήματος του Υπουργείου Οικονομικών της Ουγγαρίας όσον αφορά σχέδιο νόμου για την τροποποίηση του νόμου σχετικά με τη Magyar Nemzeti Bank, την παράγραφο 8 της Γνώμης της ΕΚΤ CON/2005/26 της 4ης Αυγούστου 2005 κατόπιν αιτήματος της Národná banka Slovenska όσον αφορά σχέδιο νόμου για την τροποποίηση του νόμου αριθ. 566/1992 σχετικά με τη Národná banka Slovenska, όπως ισχύει, και σχετικά με τις τροποποιήσεις ορισμένων νόμων, την παράγραφο 3.3 της Γνώμης της ΕΚΤ CON/2006/44 της 25ης Αυγούστου 2006, κατόπιν αιτήματος της Banca d'Italia σχετικά με το τροποποιημένο καταστατικό της Banca d'Italia, την παράγραφο 2.6 της Γνώμης της ΕΚΤ CON/2006/32 της 22ας Ιουνίου 2006 κατόπιν αιτήματος της Γαλλικής Γερουσίας όσον αφορά σχέδιο νόμου για την Banque de France, καθώς και τις παραγράφους 2.3 και 2.4 της Γνώμης της ΕΚΤ CON/2007/6 της 7ης Μαρτίου 2007 κατόπιν αιτήματος του Υπουργείου Οικονομικών της Γερμανίας όσον αφορά το σχέδιο για τον Ογδοο Νόμο σχετικά με την τροποποίηση του νόμου για τη Deutsche Bundesbank.

να μην ανακύπτουν συγκρούσεις συμφερόντων μεταξύ των καθηκόντων των μελών των οργάνων λήψεως αποφάσεων των ΕθνΚΤ έναντι της οικείας ΕθνΚΤ (και επίσης των διοικητών έναντι της ΕΚΤ) και άλλων λειτουργιών τις οποίες τυχόν ασκούν στο πλαίσιο καθηκόντων σχετικών με το ΕΣΚΤ, εφόσον μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο την προσωπική τους ανεξαρτησία. Η ιδιότητα του μέλους οργάνου λήψεως αποφάσεων εμπλεκόμενου στην εκτέλεση καθηκόντων σχετικών με το ΕΣΚΤ είναι κατ' αρχήν ασυμβίβαστη προς την άσκηση άλλων λειτουργιών που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε σύγκρουση συμφερόντων. Ειδικότερα, τα μέλη των οργάνων λήψεως αποφάσεων δεν επιτρέπεται να κατέχουν θέσεις ή να έχουν συμφέροντα που είναι δυνατόν να επηρεάσουν τις δραστηριότητές τους, π.χ. αν κατέχουν θέσεις στην εκτελεστική ή νομοθετική λειτουργία του κράτους ή σε περιφερειακές ή τοπικές διοικητικές αρχές ή αν συμμετέχουν σε επιχειρήσεις. Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να λαμβάνεται ώστε να αποφεύγονται οι δυνητικές συγκρούσεις συμφερόντων στην περίπτωση μελών των οργάνων λήψεως αποφάσεων που δεν διαθέτουν εκτελεστικές αρμοδιότητες.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Ακόμη και αν μια ΕθνΚΤ είναι πλήρως ανεξάρτητη σε λειτουργικό, θεσμικό και προσωπικό επίπεδο (δηλ. όταν αυτό κατοχυρώνεται στο καταστατικό της), η όλη ανεξαρτησία της μπορεί να τεθεί σε κίνδυνο εάν δεν έχει τη δυνατότητα να διαχειρίζεται αυτόνομα επαρκείς οικονομικούς πόρους για να εκτελεί την αποστολή της (δηλ. για να ασκεί τα σχετικά με το ΕΣΚΤ καθήκοντα που της έχουν ανατεθεί βάσει της Συνθήκης και του Καταστατικού).

Τα κράτη-μέλη δεν πρέπει να περιάγουν τις ΕθνΚΤ σε κατάσταση ανεπάρκειας οικονομικών πόρων ώστε αυτές να αδυνατούν να ασκήσουν τα καθήκοντά τους που αφορούν κατά περίπτωση είτε το ΕΣΚΤ είτε το Ευρωσύστημα. Σημειωτέον ότι το άρθρο 28.1 και το άρθρο 30.4 του Καταστατικού προβλέπουν ότι η ΕΚΤ έχει τη δυνατότητα να ζητά από τις ΕθνΚΤ να καταβάλλουν πρόσθετες εισφορές στο κεφάλαιό της και να προβαίνουν σε περαιτέρω

μεταβιβάσεις συναλλαγματικών διαθεσίμων.⁸ Επιπλέον, το άρθρο 33.2 του Καταστατικού προβλέπει⁹ ότι σε περίπτωση ζημίας της ΕΚΤ και κατά την έκταση που το γενικό αποθεματικό της δεν επαρκεί για την πλήρη κάλυψή της, η ζημία είναι δυνατόν, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ, να συμπληφίζεται προς το νομισματικό εισόδημα του αντίστοιχου οικονομικού έτους κατ' αναλογία και μέχρι του ποσού που κατανέμεται σε κάθε ΕθνΚΤ. Η αρχή της οικονομικής ανεξαρτησίας συνεπάγεται ότι η συμμόρφωση προς αυτές τις διατάξεις δεν θα θίγει την ικανότητα των ΕθνΚΤ να ασκούν τις λειτουργίες τους.

Επιπλέον, η αρχή της οικονομικής ανεξαρτησίας συνεπάγεται ότι οι ΕθνΚΤ πρέπει να διαθέτουν επαρκείς πόρους για να ασκούν όχι μόνο τα καθήκοντά τους που αφορούν το ΕΣΚΤ, αλλά και τα εθνικά τους καθήκοντα (π.χ. να καλύπτουν τις διοικητικές τους δαπάνες και το κόστος των δικών τους εργασιών).

Η έννοια της οικονομικής ανεξαρτησίας θα πρέπει συνεπώς να κρίνεται με γνώμονα το αν τρίτοι μπορούν να ασκούν είτε άμεση είτε έμμεση επιρροή όχι μόνο στα καθήκοντα της ΕθνΚΤ, αλλά και στην ικανότητά της (τόσο τη λειτουργική, με την έννοια του ανθρώπινου δυναμικού, όσο και την οικονομική, με την έννοια των κατάλληλων οικονομικών πόρων) να εκπληρώνει την αποστολή της. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη σημασία έχουν οι ακόλουθες τέσσερις πτυχές της οικονομικής ανεξαρτη-

8 Το άρθρο 30.4 του Καταστατικού ισχύει μόνο εντός του Ευρωσυστήματος.

9 Το άρθρο 33.2 του Καταστατικού ισχύει μόνο εντός του Ευρωσυστήματος.

10 Οι κυριότερες γνώμες διαπλαστικού χαρακτήρα που εξέδωσε η ΕΚΤ επ' αυτού του θέματος είναι οι εξής:

– CON/2002/16 της 5ης Ιουνίου 2002 κατόπιν αιτήματος του Υπουργείου Οικονομικών της Ιρλανδίας σχετικά με σχέδιο νόμου για την Central Bank and Financial Services Authority of Ireland, 2002,

– CON/2003/22 της 15ης Οκτωβρίου 2003 κατόπιν αιτήματος του Υπουργείου Οικονομικών της Φινλανδίας σχετικά με πρόταση της κυβέρνησης για την τροποποίηση του νόμου για την Suomen Pankki και συναφών νομοθετικών διατάξεων,

– CON/2003/27 της 2ας Δεκεμβρίου 2003 κατόπιν αιτήματος του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Οικονομικών της Αυστρίας σχετικά με σχέδιο ομοσπονδιακού νόμου για το Εθνικό Ίδρυμα Έρευνας, Τεχνολογίας και Ανάπτυξης,

σίας, μερικές από τις οποίες προσδιορίστηκαν αναλυτικά μόλις πρόσφατα.¹⁰ Πρόκειται για τα χαρακτηριστικά της οικονομικής ανεξαρτησίας ως προς τα οποία οι ΕθνΚΤ είναι περισσότερο ευάλωτες σε έξωθεν επιρροές.

Καθορισμός του προϋπολογισμού

Εάν τρίτος έχει εξουσία να καθορίζει ή να επηρεάζει τον προϋπολογισμό της ΕθνΚΤ, αυτό είναι ασύμβατο προς την οικονομική ανεξαρτησία, εκτός εάν η νομοθεσία περιέχει ρήτρα διασφάλισης σύμφωνα με την οποία η εξουσία αυτή δεν θίγει τους οικονομικούς πόρους που είναι απαραίτητοι για την εκτέλεση των σχετικών με το ΕΣΚΤ καθηκόντων της ΕθνΚΤ.

Λογιστικοί κανόνες

Οι λογαριασμοί θα πρέπει να καταρτίζονται σύμφωνα με γενικούς λογιστικούς κανόνες ή σύμφωνα με κανόνες που έχουν οριστεί από τα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕθνΚΤ. Σε περίπτωση που αυτοί οι κανόνες ορίζονται από τρίτους, τότε θα πρέπει τουλάχιστον να λαμβάνονται υπόψη τα προταθέντα από τα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕθνΚΤ.

Οι ετήσιοι λογαριασμοί πρέπει να εγκρίνονται από τα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕθνΚΤ, με τη συνδρομή ανεξάρτητων ελεγκτών, και μπορεί να υπόκεινται σε εκ των υστέρων έγκριση από τρίτους (π.χ. κυβέρνηση, κοινοβούλιο). Όσον αφορά τα κέρδη, τα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕθνΚΤ θα πρέπει να μπορούν να αποφασίζουν επί του υπολογισμού των κερδών ανεξάρτητα και με επαγγελματικά κριτήρια.

Όταν προβλέπεται ότι οι εργασίες της ΕθνΚΤ υπόκεινται στον έλεγχο αρμόδιας κρατικής ελεγκτικής αρχής ή άλλου παρεμφερούς οργάνου επιφορτισμένου με τον έλεγχο της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, το περιεχόμενο και η έκταση του ελέγχου θα πρέπει να ορίζονται με σαφήνεια από το σχετικό νομικό πλαίσιο και να μη θίγουν τις δραστηριότητες του ανεξάρτητου εξωτερικού ελεγκτή της ΕθνΚΤ, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 27.1 του Καταστατικού. Ο έλεγχος εκ μέρους της κρατικής αρχής δεν πρέπει να βασίζεται σε πολιτικά

κριτήρια, πρέπει να είναι ανεξάρτητος και να ακολουθεί αμιγώς επαγγελματικά πρότυπα.

Διανομή των κερδών, κεφάλαιο των ΕθνΚΤ και σχηματισμός προβλέψεων

Όσον αφορά τη διανομή των κερδών, το καταστατικό της ΕθνΚΤ μπορεί να ορίζει με ποιο τρόπο διανέμονται τα κέρδη. Εάν δεν υπάρχουν τέτοιου είδους διατάξεις, η απόφαση σχετικά με τη διάθεση των κερδών πρέπει να λαμβάνεται από τα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕθνΚΤ με επαγγελματικά κριτήρια και δεν πρέπει να υπόκειται στη διακριτική ευχέρεια τρίτων, εκτός εάν με ρητή διάταξη κατοχυρώνεται ότι η εν λόγω διακριτική ευχέρεια δεν θίγει τους οικονομικούς πόρους που είναι αναγκαίοι για την εκτέλεση των σχετικών με το ΕΣΚΤ καθηκόντων της ΕθνΚΤ.

Δεν επιτρέπεται στα κράτη-μέλη να επιβάλλουν μειώσεις του κεφαλαίου των ΕθνΚΤ χωρίς να λαμβάνουν πρώτα τη σύμφωνη γνώμη των οργάνων λήψεως αποφάσεων των ΕθνΚΤ, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται ότι η ΕθνΚΤ διατηρεί επαρκείς οικονομικούς πόρους για την εκτέλεση της αποστολής της ως μέλους του ΕΣΚΤ σύμφωνα με το άρθρο 105 (2) της Συνθήκης και το Καταστατικό. Όσον αφορά το σχηματισμό προβλέψεων ή αποθεματικών ασφαλείας, οι ΕθνΚΤ πρέπει να είναι ελεύθερες να σχηματίζουν ανεξάρτητα προβλέψεις για να διασφαλίζουν την πραγματική αξία του κεφαλαίου και του ενεργητικού τους.

– CON/2004/1 της 20ής Ιανουαρίου 2004 κατόπιν αιτήματος της Οικονομικής Επιτροπής του Κοινοβουλίου της Φινλανδίας, σχετικά με πρόταση της κυβέρνησης για την τροποποίηση του νόμου για την Suomen Pankki και συναφών νομοθετικών διατάξεων,

– CON/2006/38 της 25ης Ιουλίου 2006 κατόπιν αιτήματος της Τράπεζας της Ελλάδος όσον αφορά σχέδιο διάταξης σχετικά με το ρόλο της Τράπεζας της Ελλάδος στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών,

– CON/2006/47 της 13ης Σεπτεμβρίου 2006 κατόπιν αιτήματος του Υπουργείου Βιομηχανίας και Εμπορίου της Τσεχίας σχετικά με τροποποίηση του νόμου για την Česká národní banka,

– CON/2007/8 της 21ης Μαρτίου 2007 κατόπιν αιτήματος του Υπουργείου Βιομηχανίας και Εμπορίου της Τσεχίας σχετικά με ορισμένες διατάξεις σχεδίου νόμου για την τροποποίηση του νόμου για την προστασία των καταναλωτών που αφορούν την Česká národní banka και

– CON/2008/13 της 19ης Μαρτίου 2008 σχετικά με σχέδιο νόμου περί μεταρρύθμισης του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

Οικονομική ευθύνη για τις εποπτικές αρχές

Σε ορισμένα κράτη-μέλη οι αρχές που είναι αρμόδιες για την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα υπάγονται υπηρεσιακά στην οικεία ΕθνΚΤ. Όταν οι αρχές αυτές υπόκεινται στις ανεξάρτητες αποφάσεις της ΕθνΚΤ, δεν υφίσταται πρόβλημα. Όταν όμως η νομοθεσία προβλέπει ότι οι εν λόγω εποπτικές αρχές αποφασίζουν αυτόνομα, είναι σημαντικό οι αποφάσεις τους να μη θέτουν σε κίνδυνο τα οικονομικά της ΕθνΚΤ ως συνόλου. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, η εθνική νομοθεσία πρέπει να επιτρέπει στην ΕθνΚΤ τον τελικό έλεγχο κάθε απόφασης των εποπτικών αρχών που θα μπορούσε να επηρεάσει την ανεξαρτησία της, ιδίως την οικονομική.

Αυτονομία σε θέματα προσωπικού

Τα κράτη-μέλη δεν επιτρέπεται να περιορίζουν τη δυνατότητα της ΕθνΚΤ να προσλαμβάνει και να απασχολεί το αναγκαίο εξειδικευμένο προσωπικό ώστε να εκπληρώνει ανεξάρτητα τα καθήκοντα που της ανατίθενται από τη Συνθήκη και το Καταστατικό. Επιπλέον, δεν είναι επιτρεπτό η ΕθνΚΤ να περιέρχεται σε κατάσταση τέτοια ώστε να έχει περιορισμένο ή μηδενικό έλεγχο επί του προσωπικού της ή η κυβέρνηση κράτους-μέλους να είναι σε θέση να επηρεάζει την πολιτική της ΕθνΚΤ σε θέματα προσωπικού.¹¹

2.2.3.2 ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η υποχρέωση τήρησης του επαγγελματικού απορρήτου που επιβάλλεται στο προσωπικό της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ βάσει του άρθρου 38 του Καταστατικού μπορεί να οδηγεί στην πρόβλεψη ανάλογων διατάξεων στα καταστατικά των ΕθνΚΤ ή στη νομοθεσία των κρατών-μελών. Η υπεροχή του κοινοτικού δικαίου και των κοινοτικών κανόνων που θεσπίζονται βάσει αυτού συνεπάγεται επίσης ότι η εθνική νομοθεσία για την πρόσβαση τρίτων σε έγγραφα δεν επιτρέπεται να οδηγεί σε παραβιάσεις του καθεστώτος εμπιστευτικότητας του ΕΣΚΤ.

2.2.4 ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΝΟΜΙΑΚΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ

Όσον αφορά την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης και της προνομιακής πρόσβασης, η εθνική νομοθεσία των κρατών-μελών που εντάχθηκαν στην ΕΕ το 2004 ή το 2007 έπρεπε να προσαρμοστεί ούτως ώστε να είναι συμβατή προς τις συναφείς διατάξεις της Συνθήκης και του Καταστατικού με ισχύ από 1ης Μαΐου 2004 και από 1ης Ιανουαρίου 2007 αντιστοίχως. Η Σουηδία ήταν υποχρεωμένη να θέσει σε ισχύ τις απαιτούμενες προσαρμογές μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2005.

2.2.4.1 ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Η απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης προβλέπεται στο άρθρο 101 (1) της Συνθήκης, το οποίο απαγορεύει στην ΕΚΤ και τις ΕθνΚΤ των κρατών-μελών να παρέχουν υπεραναλήψεις ή άλλης μορφής πιστωτικές διευκολύνσεις προς κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς, κεντρικές κυβερνήσεις, περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών-μελών και επίσης απαγορεύει στην ΕΚΤ και τις ΕθνΚΤ να αγοράζουν χρεόγραφα απευθείας από τους παραπάνω φορείς του δημόσιου τομέα. Η Συνθήκη περιέχει μία εξαίρεση από αυτή την απαγόρευση: η απαγόρευση δεν ισχύει προκειμένου για πιστωτικά ιδρύματα του δημόσιου τομέα τα οποία, στο πλαίσιο της παροχής ρευστών διαθεσίμων εκ μέρους των κεντρικών τραπεζών, πρέπει να εξομοιώνονται προς τα ιδιωτικά πιστωτικά ιδρύματα (άρθρο 101 (2) της Συνθήκης). Επίσης,

¹¹ Βλ. τη Γνώμη CON/2008/9 που εξέδωσε η ΕΚΤ την 21η Φεβρουαρίου 2008 κατόπιν αιτήματος του Υπουργείου Οικονομικών της Γερμανίας σχετικά με σχέδιο νόμου που τροποποιεί το νόμο για την Deutsche Bundesbank, καθώς και τη Γνώμη CON/2008/10 που εξέδωσε η ΕΚΤ την 21η Φεβρουαρίου 2008 κατόπιν αιτήματος του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών της Ιταλίας σχετικά με ορισμένες διατάξεις του νόμου για τον ετήσιο και πολυετή κρατικό προϋπολογισμό (νόμος για τον Προϋπολογισμό του 2008).

η ΕΚΤ και οι ΕθνΚΤ μπορούν να ενεργούν ως δημοσιονομικοί αντιπρόσωποι για λογαριασμό των ως άνω φορέων του δημόσιου τομέα (άρθρο 21.2 του Καταστατικού). Το ακριβές πεδίο εφαρμογής της απαγόρευσης της νομισματικής χρηματοδότησης αποσαφηνίζεται περαιτέρω στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 3603/93 του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 1993 για τον προσδιορισμό των εννοιών που είναι αναγκαίες για την εφαρμογή των απαγορεύσεων που αναφέρονται στα άρθρα 104 και 104β (1) της Συνθήκης¹² (νυν άρθρα 101 και 103 (1)), ο οποίος καθιστά σαφές ότι η απαγόρευση περιλαμβάνει κάθε χρηματοδότηση υποχρεώσεων του δημόσιου τομέα έναντι τρίτων.

Η απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης έχει θεμελιώδη σημασία προκειμένου να διασφαλίζεται ότι δεν παρακωλύεται ο πρωταρχικός σκοπός της νομισματικής πολιτικής (δηλαδή η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών). Επιπλέον, η χρηματοδότηση του δημόσιου τομέα μέσω των κεντρικών τραπεζών ελαττώνει την πίεση για δημοσιονομική πειθαρχία. Ως εκ τούτου, η απαγόρευση πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά, ώστε να διασφαλίζεται η αυστηρή εφαρμογή της, με την επιφύλαξη των συγκεκριμένων και μόνο εξαιρέσεων που προβλέπονται περιοριστικώς στο άρθρο 101 (2) της Συνθήκης και στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 3603/93. Η γενική θέση της ΕΚΤ όσον αφορά τη συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας προς την απαγόρευση διαμορφώθηκε κατά κύριο λόγο στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων των κρατών-μελών με την ΕΚΤ επί προτεινόμενων νομοθετικών ρυθμίσεων βάσει του άρθρου 105 (4) της Συνθήκης.¹³

ΕΘΝΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΜΕΤΑΦΕΡΟΥΝ ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Γενικώς, το άρθρο 101 της Συνθήκης, όπως συμπληρώθηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 3603/93, δεν είναι απαραίτητο να μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία διότι και τα δύο αυτά νομοθετήματα έχουν ευθεία εφαρμογή. Εάν πάντως αυτές οι ευθείες εφαρμογής κοινοτικές διατάξεις αναπαράγονται σε εθνικές

¹² ΕΕ L 332, 31.12.1993, σελ. 1.

¹³ Ορισμένες γνώμες διαπλαστικού χαρακτήρα του ΕΝΙ/της ΕΚΤ επ' αυτού του θέματος είναι οι εξής:

- CON/95/8 της 10ης Μαΐου 1995, η οποία ζητήθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών της Σουηδίας δυνάμει του άρθρου 109στ (6) της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (“Συνθήκη”) και του άρθρου 5.3 του Καταστατικού του ΕΝΙ (“Καταστατικό”) σχετικά με σχέδιο νόμου της κυβέρνησης για τη θέσπιση απαγόρευσης όσον αφορά τη νομισματική χρηματοδότηση (“νομοσχέδιο”),
- CON/97/16 της 27ης Αυγούστου 1997, η οποία ζητήθηκε από το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομικών της Αυστρίας δυνάμει του άρθρου 109στ (6) της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (“Συνθήκη”) και του άρθρου 5.3 του Καταστατικού του ΕΝΙ, όπως αναλύονται στην απόφαση του Συμβουλίου της 22ας Νοεμβρίου 1993 (93/717/ΕΚ) (“Απόφαση”), σχετικά με σχέδιο ομοσπονδιακού νόμου για τη συμμετοχή της Αυστρίας στη νέα συμφωνία δανεισμού του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου,
- CON/2001/32 της 11ης Οκτωβρίου 2001 κατόπιν αιτήματος του Υπουργείου Οικονομικών της Πορτογαλίας σχετικά με σχέδιο νομοθετικού διατάγματος για την τροποποίηση του νομικού πλαισίου των πιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοοικονομικών εταιριών,
- CON/2003/27 της 2ας Δεκεμβρίου 2003 κατόπιν αιτήματος του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Οικονομικών της Αυστρίας σχετικά με σχέδιο ομοσπονδιακού νόμου για το Εθνικό Ίδρυμα Έρευνας, Τεχνολογίας και Ανάπτυξης,
- CON/2005/1 της 3ης Φεβρουαρίου 2005 κατόπιν αιτήματος του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών της Ιταλίας σχετικά με σχέδιο νόμου που τροποποιεί το νομοθετικό διάταγμα αριθ. 7 της 25ης Ιανουαρίου 1999, όπως μετατράπηκε με το νόμο αριθ. 74 της 25ης Μαρτίου 1999, και αφορά επείγουσες διατάξεις σχετικά με την ιταλική συμμετοχή στις παρεμβάσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για την αντιμετώπιση σοβαρών οικονομικών κρίσεων των χωρών-μελών του,
- CON/2005/24 της 15ης Ιουλίου 2005 κατόπιν αιτήματος του Υπουργείου Οικονομικών της Τσεχικής Δημοκρατίας σχετικά με σχέδιο νόμου για την ενοποίηση εποπτικών αρχών της χρηματοπιστωτικής αγοράς,
- CON/2005/29 της 11ης Αυγούστου 2005 κατόπιν αιτήματος του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Οικονομικών της Αυστρίας σχετικά με σχέδιο ομοσπονδιακού νόμου για την καταβολή της συνεισφοράς της Αυστρίας στο ταμείο αρωγής που διαχειρίζεται το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για τις χαμηλού εισοδήματος αναπτυσσόμενες χώρες που έχουν πληγεί από θεομηνίες,
- CON/2005/50 της 1ης Δεκεμβρίου 2005 κατόπιν αιτήματος της Národná banka Slovenska επί σχεδίου νόμου που τροποποιεί το νόμο αριθ. 118/1996 σχετικά με την προστασία των τραπεζικών καταθέσεων και τροποποιήσεις ορισμένων νόμων, όπως τελευταία τροποποιήθηκαν,
- CON/2005/60 της 30ής Δεκεμβρίου 2005 κατόπιν αιτήματος της Lietuvos bankas σχετικά με σχέδιο νόμου που τροποποιεί το νόμο για την Lietuvos bankas,
- CON/2006/4 της 27ης Ιανουαρίου 2006 κατόπιν αιτήματος της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου σχετικά με σχέδιο νόμου που τροποποιεί τους περί της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου νόμους του 2002 και του 2003,
- CON/2006/15 της 9ης Μαρτίου 2006 κατόπιν αιτήματος του Υπουργού Οικονομικών της Πολωνίας σχετικά με σχέδιο νόμου για την εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων,
- CON/2006/17 της 13ης Μαρτίου 2006 κατόπιν αιτήματος του Υπουργείου Οικονομικών της Σλοβενίας σχετικά με σχέδιο νόμου που τροποποιεί το νόμο για την Banka Slovenije,

νομοθετικές διατάξεις, αυτές δεν επιτρέπεται να περιορίζουν το πεδίο εφαρμογής της απαγόρευσης της νομισματικής χρηματοδότησης ούτε να διευρύνουν το φάσμα των εξαιρέσεων που προβλέπει το κοινοτικό δίκαιο. Παραδείγματος χάριν, διάταξη της εθνικής νομοθεσίας που προβλέπει τη χρηματοδότηση από την ΕθνΚΤ οικονομικών υποχρεώσεων του οικείου κράτους-μέλους έναντι διεθνών οικονομικών οργανισμών (πλην του ΔΝΤ, που εξαιρείται σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 3603/93) ή έναντι τρίτων χωρών δεν είναι συμβατή προς την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ Ή ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΕΝΑΝΤΙ ΤΡΙΤΩΝ

Η εθνική νομοθεσία δεν επιτρέπεται να απαιτεί από την οικεία ΕθνΚΤ να χρηματοδοτεί φορείς του δημόσιου τομέα για την εκτέλεση των καθηκόντων τους ούτε ανειλημμένες υποχρεώσεις του δημόσιου τομέα έναντι τρίτων. Παραδείγματος χάριν, δεν είναι συμβατές προς την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης εθνικές νομοθετικές ρυθμίσεις που θεσπίζουν δυνατότητα ή υποχρέωση της ΕθνΚΤ να χρηματοδοτεί δικαστικά ή οιονεί δικαστικά όργανα τα οποία είναι ανεξάρτητα από την ΕθνΚΤ και λειτουργούν ως προέκταση του κράτους.

ΑΝΑΛΗΨΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

Εθνική νομοθετική διάταξη που απαιτεί από την οικεία ΕθνΚΤ την ανάληψη των υποχρεώσεων ενός άλλοτε αυτοτελούς δημόσιου φορέα, λόγω της αναδιοργάνωσης ορισμένων αρμοδιοτήτων και καθηκόντων σε εθνικό επίπεδο (π.χ. στο πλαίσιο της μεταβίβασης στην ΕθνΚΤ ορισμένων εποπτικών καθηκόντων που άλλοτε υπάγονταν στην αρμοδιότητα του κράτους ή αυτοτελών δημόσιων αρχών ή φορέων), χωρίς παράλληλα να προβλέπει ότι η ΕθνΚΤ δεν ευθύνεται για τυχόν οικονομικές οφειλές που απορρέουν από τις προηγούμενες δραστηριότητες των εν λόγω πρώην αυτοτελών δημόσιων φορέων, δεν είναι συμβατή προς την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΡΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ Ή/ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

Εθνική νομοθετική διάταξη που προβλέπει τη χρηματοδότηση πιστωτικών ιδρυμάτων από την ΕθνΚΤ, πέραν της χρηματοδότησης που εμπίπτει στις αρμοδιότητές της ως κεντρικής τράπεζας (π.χ. στο πλαίσιο της νομισματικής πολιτικής, των συστημάτων πληρωμών ή παρεμβάσεων για την προσωρινή ενίσχυση της ρευστότητας), ιδίως με σκοπό την ενίσχυση αφερέγγων πιστωτικών ιδρυμάτων ή/και άλλων χρηματοοικονομικών οργανισμών, δεν είναι συμβατή προς την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης. Προς το σκοπό αυτό, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο ενσωμάτωσης παραπομπών στο άρθρο 101 της Συνθήκης.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΡΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΩΝ

Η Οδηγία για τα Συστήματα Εγγύησης των Καταθέσεων¹⁴ και η Οδηγία για τα Συστήματα Αποζημίωσης των Επενδυτών¹⁵ προβλέπουν ότι το κόστος της χρηματοδότησης των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων και των συστη-

– CON/2006/23 της 22ας Μαΐου 2006 κατόπιν αιτήματος της Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta σχετικά με σχέδιο νόμου που τροποποιεί το νόμο για την Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta,

– CON/2006/58 της 15ης Δεκεμβρίου κατόπιν αιτήματος της Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta σχετικά με τροποποιήσεις του νόμου για την Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta,

– CON/2007/26 της 27ης Αυγούστου 2007 κατόπιν αιτήματος του Υπουργού Οικονομικών της Πολωνίας σχετικά με σχέδιο νόμου που τροποποιεί το νόμο για το Ταμείο Τραπεζικών Εγγυήσεων,

– CON/2008/5 της 17ης Ιανουαρίου 2008 κατόπιν αιτήματος του Υπουργού Οικονομικών της Πολωνίας σχετικά με σχέδιο νόμου που τροποποιεί το νόμο για το Ταμείο Τραπεζικών Εγγυήσεων,

– CON/2008/10 της 21ης Φεβρουαρίου 2008 κατόπιν αιτήματος του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών της Ιταλίας σχετικά με ορισμένες διατάξεις του νόμου για τον ετήσιο και πολυετή κρατικό προϋπολογισμό (νόμος για τον Προϋπολογισμό του 2008) και

– CON/2008/13 της 19ης Μαρτίου 2008 σχετικά με σχέδιο νόμου περί μεταρρύθμισης του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

14 Αιτιολογική σκέψη 23 της Οδηγίας 94/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 1994 περί των συστημάτων εγγυήσεως των καταθέσεων (ΕΕ L 135, 31.5.1994, σελ. 5).

15 Αιτιολογική σκέψη 23 της Οδηγίας 97/9/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 3ης Μαρτίου 1997 σχετικά με τα συστήματα αποζημίωσης των επενδυτών (ΕΕ L 84, 26.3.1997, σελ. 22).

μάτων αποζημίωσης των επενδυτών πρέπει να βαρύνει τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα και τις εταιρίες επενδύσεων, αντίστοιχα. Εθνική νομοθετική διάταξη η οποία προβλέπει ότι η ΕθνΚΤ χρηματοδοτεί εθνικό δημόσιο σύστημα ασφάλισης των καταθέσεων που καλύπτει πιστωτικά ιδρύματα ή εθνικό σύστημα αποζημίωσης των επενδυτών που καλύπτει εταιρίες επενδύσεων δεν είναι συμβατή προς την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης, εφόσον δεν έχει βραχυχρόνιο χαρακτήρα, δεν αποσκοπεί στην αντιμετώπιση επειγουσών καταστάσεων, δεν διακυβεύεται η συστημική σταθερότητα και οι συναφείς αποφάσεις δεν παραμένουν στη διακριτική ευχέρεια της ΕθνΚΤ. Προς το σκοπό αυτό, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο ενσωμάτωσης παραπομπών στο άρθρο 101 της Συνθήκης.

Υπηρεσίες “δημοσιονομικού αντιπροσώπου”

Σύμφωνα με το άρθρο 21.2 του Καταστατικού “η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να ενεργούν ως δημοσιονομικοί αντιπρόσωποι” “κοινοτικών οργάνων ή οργανισμών, κεντρικών διοικήσεων, περιφερειακών, τοπικών ή άλλων δημόσιων αρχών, άλλων οργανισμών δημοσίου δικαίου ή δημόσιων επιχειρήσεων των κρατών-μελών.” Σκοπός του εν λόγω άρθρου ήταν να επιτρέψει στις ΕθνΚΤ, μετά την εκχώρηση της αρμοδιότητας άσκησης της νομισματικής πολιτικής προς το Ευρωσύστημα, να συνεχίσουν να παρέχουν υπηρεσίες δημοσιονομικού αντιπροσώπου, τις οποίες παραδοσιακά προσφέρουν οι κεντρικές τράπεζες προς κυβερνήσεις και άλλους δημόσιους φορείς, χωρίς αυτό να συνιστά αυτοδικαίως παραβίαση της απαγόρευσης της νομισματικής χρηματοδότησης. Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 3603/93 του Συμβουλίου θεσπίζει ρητές και περιοριστικώς αναγραφόμενες εξαιρέσεις από την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης σε σχέση με την παροχή υπηρεσιών “δημοσιονομικού αντιπροσώπου”. Αυτές είναι οι εξής: (1) οι ενδοημερήσιες πιστώσεις προς το δημόσιο τομέα επιτρέπονται εφόσον περιορίζονται στη συγκεκριμένη ημέρα και δεν είναι δυνατή καμία παράταση,¹⁶ (2) η πίστωση του λογαριασμού του δημόσιου τομέα με την αξία επιταγής εκδοθείσης από τρίτον πριν χρεωθεί η πληρώτρια τράπεζα επιτρέπεται εφόσον έχει παρέλθει ένα προκαθορισμένο χρονικό

διάστημα που αντιστοιχεί στο συνήθη απαιτούμενο χρόνο για την είσπραξη επιταγών από την ΕθνΚΤ, έτσι ώστε το τυχόν υπό τακτοποίηση ποσό (float) να προκύπτει κατ’ εξαίρεση, να αντιπροσωπεύει μικρή αξία και να ισοσταθμίζεται μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα¹⁷ και (3) η διακράτηση από την ΕθνΚΤ κερμάτων που εκδίδονται από το δημόσιο τομέα και πιστώνονται στο λογαριασμό του επιτρέπεται εφόσον η αξία τους παραμένει κάτω του 10% των κερμάτων σε κυκλοφορία.¹⁸

Οι εθνικές νομοθετικές διατάξεις που διέπουν την παροχή υπηρεσιών “δημοσιονομικού αντιπροσώπου” θα πρέπει να είναι συμβατές προς το κοινοτικό δίκαιο γενικώς και προς την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης ειδικώς. Εθνικές νομοθετικές διατάξεις που επιτρέπουν στην ΕθνΚΤ να τηρεί καταθέσεις του Δημοσίου και να εξυπηρετεί τους λογαριασμούς του δεν δημιουργούν νομικό ζήτημα συμμόρφωσης προς την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης εφόσον οι εν λόγω διατάξεις δεν καθιστούν δυνατή την παροχή πιστώσεων, συμπεριλαμβανομένων υπεραναλήψεων με εξόφληση την επόμενη εργάσιμη ημέρα. Ζήτημα συμμόρφωσης προς την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης αναφέρεται εάν λ.χ. οι εθνικές νομοθετικές διατάξεις επιτρέπουν τον εκτοκισμό των καταθέσεων ή των υπολοίπων των τρεχούμενων λογαριασμών με επιτόκια υψηλότερα από τα επιτόκια της αγοράς και όχι με ίσα ή χαμηλότερα αυτών. Τυχόν τόκοι καθ’ υπέρβαση των επιτοκίων της αγοράς συνιστούν de facto χορήγηση πιστώσεως εντός του έτους, πράγμα το οποίο αντίκειται στο σκοπό της απαγόρευσης της νομισματικής χρηματοδότησης και ως εκ τούτου ενδέχεται να υπονομεύει τους σκοπούς της απαγόρευσης.

2.2.4.2 ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΝΟΜΙΑΚΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ

Οι ΕθνΚΤ, ως δημόσιες αρχές, δεν επιτρέπεται να λαμβάνουν μέτρα τα οποία παρέχουν στο δημόσιο τομέα προνομιακή πρόσβαση σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εφόσον αυτά τα μέτρα δεν υπογορευούνται από λόγους προληπτικής εποπτείας.

16 Βλ. άρθρο 4 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 3603/93.

17 Βλ. άρθρο 5 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 3603/93.

18 Βλ. άρθρο 6 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 3603/93.

Επιπλέον, οι κανόνες που θεσπίζουν οι ΕθνΚΤ σχετικά με τη χρήση χρεογράφων ως ασφαλειών δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για την καταστράτηγηση της απαγόρευσης της προνομιακής πρόσβασης.¹⁹ Η νομοθεσία των κρατών-μελών στον τομέα αυτό δεν επιτρέπεται να θεσπίζει τέτοια προνομιακή πρόσβαση.

Η παρούσα έκθεση εξετάζει τη συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας που υιοθετούν οι ΕθνΚΤ και των καταστατικών τους προς την προβλεπόμενη στη Συνθήκη απαγόρευση της προνομιακής πρόσβασης. Πάντως, δεν προδικάζει τυχόν αξιολόγηση του κατά πόσον νόμοι, κανονισμοί ή διοικητικές πράξεις των κρατών-μελών χρησιμοποιούνται, με την επίφαση της συνδρομής λόγων προληπτικής εποπτείας, για την καταστράτηγηση της απαγόρευσης της προνομιακής πρόσβασης. Μια τέτοια αξιολόγηση δεν εμπίπτει στο αντικείμενο της παρούσας έκθεσης.

2.2.5 ΕΝΙΑΙΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Το ευρώ είναι το ενιαίο νόμισμα των κρατών-μελών που το έχουν υιοθετήσει. Προκειμένου να καταδειχθεί το ενιαίο του νομίσματος, το κοινοτικό δίκαιο επιτάσσει την ενιαία γραφή της λέξης “euro” στην ονομαστική πτώση του ενικού αριθμού σε όλες τις κοινοτικές και εθνικές νομοθετικές διατάξεις, λαμβανομένης υπόψη της ύπαρξης διαφορετικών αλφαβήτων.

Στη σύνοδο που πραγματοποιήσε στη Μαδρίτη στις 15 και 16 Δεκεμβρίου 1995, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε ότι “το όνομα που θα φέρει το ευρωπαϊκό νόμισμα θα είναι ‘ευρώ’ [euro]”, ότι “η ονομασία ... πρέπει να είναι η ίδια σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λαμβανομένης υπόψη της ύπαρξης διαφορετικών αλφαβήτων” και ότι “η ειδική ονομασία ‘ευρώ’ θα χρησιμοποιείται αντί του γενικού όρου ‘ECU’, ο οποίος χρησιμοποιείται στη Συνθήκη για την ευρωπαϊκή νομισματική μονάδα”. Και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέληξε: “οι κυβερνήσεις των δεκαπέντε κρατών-μελών επέτυχαν την κοινή συμφωνία ότι αυτή η απόφαση αποτελεί τη συμφωνημένη και οριστική ερμηνεία των οικείων διατάξεων της Συνθήκης”. Αυτή η σαφής και οριστική συμφωνία μεταξύ αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων των

κρατών-μελών επιβεβαιώθηκε σε όλες τις κοινοτικές νομικές πράξεις που αναφέρονται στο ευρώ, οι οποίες χρησιμοποιούν πάντοτε ενιαίο τρόπο γραφής της ονομασίας του ενιαίου νομίσματος σε όλες τις επίσημες κοινοτικές γλώσσες. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι ο ενιαίος τρόπος γραφής του ευρώ, όπως συμφωνήθηκε μεταξύ των κρατών-μελών, διατηρήθηκε στα κοινοτικά νομοθετήματα περί νομίσματος.²⁰ Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2169/2005 του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 2005 που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 974/98 για την εισαγωγή του ευρώ²¹ επιβεβαιώνει τον ορθό τρόπο γραφής της ονομασίας του ενιαίου νομίσματος. Πρώτον, ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 974/98, σε όλες τις γλωσσικές παραλλαγές του, ορίζει ότι “το όνομα που θα φέρει το ευρωπαϊκό νόμισμα θα είναι ‘ευρώ’ [euro]”. Δεύτερον, σε όλες τις γλωσσικές παραλλαγές του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2169/2005 γίνεται αναφορά στο “ευρώ” [euro].

Το 2003 όλα τα κράτη-μέλη κύρωσαν την Απόφαση που έλαβε το Συμβούλιο της 21ης Μαρτίου 2003, συνερχόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, περί τροποποίησης του άρθρου 10.2 του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας,²² όπου, για μία ακόμη φορά, και μάλιστα σε κανόνα πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου, το όνομα του ενιαίου νομίσματος ορθογραφείται με πανομοιότυπο τρόπο σε όλες τις γλωσσικές παραλλαγές.

Αυτή η σαφής και οριστική θέση των κρατών-μελών δεσμεύει και τα κράτη-μέλη με παρέκκλιση. Το

19 Βλ. το άρθρο 3 (2) και την αιτιολογική σκέψη 10 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 3604/93 του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 1993 για την αποσαφήνιση των εννοιών σχετικά με την εφαρμογή της απαγόρευσης της προνομιακής πρόσβασης που αναφέρεται στο άρθρο 104α (νυν άρθρο 102) της Συνθήκης (ΕΕ L 332, 31.12.1993, σελ. 4).

20 Βλ. τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1103/97 του Συμβουλίου της 17ης Ιουνίου 1997 σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν την εισαγωγή του ευρώ (ΕΕ L 162, 19.6.1997, σελ. 1), τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 974/98 του Συμβουλίου της 3ης Μαΐου 1998 σχετικά με την εισαγωγή του ευρώ (ΕΕ L 139, 11.5.1998, σελ. 1) και τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2866/98 του Συμβουλίου της 31ης Δεκεμβρίου 1998 σχετικά με τις τιμές μετατροπής του ευρώ και των νομισμάτων των κρατών-μελών που υιοθετούν το ευρώ (ΕΕ L 359, 31.12.1998, σελ. 1), οι οποίοι τροποποιήθηκαν το 2000 για την εισαγωγή του ευρώ στην Ελλάδα. Βλ. επίσης τις νομικές πράξεις που εκδόθηκαν από την Κοινότητα όσον αφορά τα κέρματα ευρώ το 1998 και το 1999.

21 ΕΕ L 346, 29.12.2005, σελ. 1.

22 ΕΕ L 83, 1.4.2003, σελ. 66.

άρθρο 5 (3) της Πράξης περί των όρων προσχωρήσεως ορίζει ότι “τα νέα κράτη-μέλη ευρίσκονται στην ίδια θέση με τα παρόντα κράτη-μέλη όσον αφορά τις δηλώσεις, ψηφίσματα ή άλλες θέσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, καθώς και εκείνες του Συμβουλίου, που αφορούν την Κοινότητα ή την Ένωση και υιοθετήθηκαν με κοινή συμφωνία από τα κράτη-μέλη κατά συνέπεια, σέβονται τις αρχές και κατευθύνσεις που απορρέουν από αυτές τις δηλώσεις, ψηφίσματα ή άλλες θέσεις και λαμβάνουν τα μέτρα που ενδέχεται να καταστούν αναγκαία για να εξασφαλισθεί η εφαρμογή τους”.

Με βάση τα ανωτέρω και λαμβανομένης υπόψη της αποκλειστικής αρμοδιότητας της Κοινότητας να καθορίζει το όνομα του ενιαίου νομίσματος, οποιεσδήποτε αποκλίσεις από αυτό τον κανόνα δεν συνάδουν προς τη Συνθήκη και πρέπει να αρθούν. Αν και η αρχή αυτή ισχύει για κάθε μορφή εθνικής νομοθεσίας, οι αξιολογήσεις κατά χώρα στα κεφάλαια που ακολουθούν επικεντρώνονται στα καταστατικά των ΕθνΚΤ και στους νόμους τους σχετικούς με τη μετάβαση στο ευρώ.

2.2.6 ΝΟΜΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΚΤ ΣΤΟ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας (δηλ. των καταστατικών των ΕθνΚΤ, αλλά και άλλων νόμων) οι οποίες εμποδίζουν την εκτέλεση καθηκόντων που αφορούν το Ευρωσύστημα ή τη συμμόρφωση προς τις αποφάσεις της ΕΚΤ είναι ασυμβίβαστες προς την αποτελεσματική λειτουργία του Ευρωσυστήματος αφού το ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος υιοθετήσει το ευρώ. Ως εκ τούτου, η εθνική νομοθεσία πρέπει να προσαρμοστεί ώστε να καταστεί συμβατή προς τη Συνθήκη και το Καταστατικό σε σχέση με τα καθήκοντα που αφορούν το Ευρωσύστημα. Προκειμένου να συμμορφωθεί προς το άρθρο 109 της Συνθήκης, η εθνική νομοθεσία έπρεπε να προσαρμοστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να έχει εξασφαλιστεί η συμβατότητα της μέχρι την ημερομηνία ίδρυσης του ΕΣΚΤ (στην περίπτωση της Σουηδίας) και μέχρι την 1η Μαΐου 2004 ή την 1η Ιανουαρίου 2007 (στην περίπτωση των κρατών-μελών που εντάχθηκαν στην ΕΕ αυτές τις ημερομηνίες). Ωστόσο, οι καταστατικές υποχρεώσεις που αφορούν την πλήρη νομική ενσωμάτωση των ΕθνΚΤ στο Ευρωσύστημα δεν χρειάζεται να τε-

θούν σε ισχύ πριν από την πλήρη ενσωμάτωση, δηλ. την ημερομηνία κατά την οποία το κράτος-μέλος με παρέκκλιση θα υιοθετήσει το ευρώ.

Στην παρούσα έκθεση εξετάζονται κυρίως οι τομείς όπου οι καταστατικές διατάξεις ενδέχεται να εμποδίζουν τη συμμόρφωση μιας ΕθνΚΤ προς τις απαιτήσεις του Ευρωσυστήματος. Πρόκειται, μεταξύ άλλων, για διατάξεις που μπορεί να εμποδίσουν τη συμμετοχή των ΕθνΚΤ στην εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής την οποία χαράσσουν τα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ ή την εκτέλεση των καθηκόντων των διοικητών ως μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ ή που δεν αναγνωρίζουν τα προνόμια της ΕΚΤ. Διακρίνονται οι εξής τομείς: σκοποί της οικονομικής πολιτικής, καθήκοντα, χρηματοοικονομικές διατάξεις, συναλλαγματική πολιτική και διεθνής συνεργασία. Τέλος, εξετάζονται και άλλοι τομείς όπου ενδέχεται να απαιτούνται προσαρμογές του καταστατικού της ΕθνΚΤ.

2.2.6.1 ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η πλήρης ενσωμάτωση μιας ΕθνΚΤ στο Ευρωσύστημα προϋποθέτει ότι οι καταστατικοί της σκοποί είναι συμβατοί προς τους σκοπούς του ΕΣΚΤ, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 του Καταστατικού. Αυτό σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι απαιτείται η προσαρμογή εκείνων των καταστατικών σκοπών που έχουν “εθνική χροιά” – π.χ. περιπτώσεις όπου οι καταστατικές διατάξεις αναφέρονται σε υποχρέωση άσκησης της νομισματικής πολιτικής στο πλαίσιο της γενικής οικονομικής πολιτικής του κράτους-μέλους.

2.2.6.2 ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ

Τα καθήκοντα της ΕθνΚΤ κράτους-μέλους που έχει υιοθετήσει το ευρώ καθορίζονται πρωτίτως από τη Συνθήκη και το Καταστατικό, λόγω της ιδιότητάς της ως αναπόσπαστου μέρους του Ευρωσυστήματος. Για τους σκοπούς της συμμόρφωσης με το άρθρο 109 της Συνθήκης, πρέπει, επομένως, οι διατάξεις των καταστατικών των ΕθνΚΤ που αφορούν τα καθήκοντά τους να συγκρίνονται με τις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης και του Καταστατικού και να αίρονται οι τυχόν ασυμβατότητες.²³ Αυτό ισχύει για οποιαδήποτε διάταξη η οποία, μετά την υιοθέτηση του ευρώ και την ενσωμάτωση στο Ευρωσύστημα,

23 Βλ. ιδίως τα άρθρα 105 και 106 της Συνθήκης και τα άρθρα 3 έως 6 και 16 του Καταστατικού.

θα παρακόλυε την εκτέλεση καθηκόντων που σχετίζονται με το ΕΣΚΤ, ειδικότερα δε για τις διατάξεις που δεν αναγνωρίζουν τις αρμοδιότητες του ΕΣΚΤ βάσει του Κεφαλαίου IV του Καταστατικού.

Οι διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας περί νομισματικής πολιτικής πρέπει να αναγνωρίζουν ότι η νομισματική πολιτική της Κοινότητας ασκείται μέσω του Ευρωσυστήματος.²⁴ Τα καταστατικά των ΕθνΚΤ είναι δυνατόν να περιέχουν διατάξεις σχετικά με τα μέσα άσκησης της νομισματικής πολιτικής. Οι εν λόγω διατάξεις θα πρέπει να συγκρίνονται με τις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης και του Καταστατικού και να αίρονται οι τυχόν ασυμβατότητες, προκειμένου να επιτευχθεί συμμόρφωση προς το άρθρο 109 της Συνθήκης.

Διατάξεις της νομοθεσίας κράτους-μέλους που εκχωρούν στην οικεία ΕθνΚΤ το αποκλειστικό δικαίωμα να εκδίδει τραπεζογραμμάτια πρέπει να αναγνωρίζουν ότι, μετά την υιοθέτηση του ευρώ από το συγκεκριμένο κράτος-μέλος, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμμάτων ευρώ, σύμφωνα με το άρθρο 106 (1) της Συνθήκης και το άρθρο 16 του Καταστατικού, ενώ το δικαίωμα έκδοσης τραπεζογραμμάτων ευρώ ανήκει στην ΕΚΤ και στις ΕθνΚΤ. Διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας που επιτρέπουν στις κυβερνήσεις να ασκούν επιρροή σχετικά με θέματα όπως η ονομαστική αξία, η παραγωγή, η ποσότητα και η απόσυρση των τραπεζογραμμάτων ευρώ πρέπει επίσης, ανάλογα με την περίπτωση, είτε να καταργούνται είτε να αναγνωρίζουν τις εξουσίες της ΕΚΤ σε σχέση με τα τραπεζογραμμάτια ευρώ, κατά τα οριζόμενα στις προαναφερθείσες διατάξεις της Συνθήκης και του Καταστατικού. Όσον αφορά τα κέρματα, ανεξάρτητα από τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων μεταξύ κυβερνήσεων και ΕθνΚΤ, οι σχετικές διατάξεις πρέπει να αναγνωρίζουν την αρμοδιότητα της ΕΚΤ να εγκρίνει την ποσότητα των εκδιδόμενων κερμάτων ευρώ μετά την υιοθέτηση του ευρώ από το συγκεκριμένο κράτος-μέλος.

Ως προς τη διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων,²⁵ όσα εκ των κρατών-μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ δεν μεταβιβάζουν τα επίσημα συναλλαγματικά τους διαθέσιμα²⁶ στην οικεία ΕθνΚΤ παραβαίνουν τη Συνθήκη. Επίσης, το δικαίωμα τρίτου, π.χ. της κυβέρνησης ή του κοινοβουλίου, να επι-

ρεάζει τις αποφάσεις μιας ΕθνΚΤ σχετικά με τη διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων δεν συνάδει προς την τρίτη περίπτωση του άρθρου 105 (2) της Συνθήκης. Επιπλέον, οι ΕθνΚΤ πρέπει να παρέχουν στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα κατ' αναλογία προς το μερίδιο συμμετοχής τους στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ. Αυτό σημαίνει ότι δεν πρέπει να υφίστανται νομικά προσκόμματα στη μεταβίβαση συναλλαγματικών διαθεσίμων από τις ΕθνΚΤ προς την ΕΚΤ.

2.2.6.3 ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Οι χρηματοοικονομικές διατάξεις του Καταστατικού περιλαμβάνουν κανόνες σχετικά με τους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς,²⁷ το λογιστικό έλεγχο,²⁸ την εγγραφή στο κεφάλαιο,²⁹ τη μεταβίβαση συναλλαγματικών διαθεσίμων³⁰ και το νομισματικό εισόδημα.³¹ Οι ΕθνΚΤ πρέπει να είναι σε θέση να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από αυτές τις διατάξεις και, ως εκ τούτου, κάθε διάταξη της εθνικής νομοθεσίας που δεν συνάδει προς αυτές πρέπει να καταργηθεί.

2.2.6.4 ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Τα κράτη-μέλη με παρέκκλιση είναι δυνατόν να διατηρήσουν στην εθνική νομοθεσία τους διατάξεις οι οποίες προβλέπουν ότι αρμόδια για τη συναλλαγματική πολιτική είναι η κυβέρνηση και ότι η οικεία ΕθνΚΤ έχει συμβουλευτικό ή/και εκτελεστικό ρόλο. Πάντως, η νομοθεσία αυτή πρέπει, το αργότερο την ημερομηνία υιοθέτησης του ευρώ, να αντανakλά το γεγονός ότι η αρμοδιότητα για τη συναλλαγματική πολιτική της ζώνης του ευρώ έχει εκχωρηθεί στο κοινοτικό επίπεδο σύμφωνα με το άρθρο 111 της Συνθήκης.

2.2.6.5 ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Για την υιοθέτηση του ευρώ, η εθνική νομοθεσία πρέπει να είναι συμβατή προς το άρθρο 6.1 του Καταστατικού, το οποίο προβλέπει ότι στον τομέα

24 Άρθρο 105 (2) της Συνθήκης, πρώτη περίπτωση.

25 Άρθρο 105 (2) της Συνθήκης, τρίτη περίπτωση.

26 Με εξαίρεση τα τρέχοντα ταμειακά υπόλοιπα σε συνάλλαγμα, τα οποία επιτρέπεται να κατέχουν οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών σύμφωνα με το άρθρο 105 (3) της Συνθήκης.

27 Άρθρο 26 του Καταστατικού.

28 Άρθρο 27 του Καταστατικού.

29 Άρθρο 28 του Καταστατικού.

30 Άρθρο 30 του Καταστατικού.

31 Άρθρο 32 του Καταστατικού.

της διεθνούς συνεργασίας σχετικά με τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα, η ΕΚΤ αποφασίζει τον τρόπο εκπροσώπησης του ΕΣΚΤ. Επιπλέον, οι εθνικές νομοθετικές διατάξεις που επιτρέπουν τη συμμετοχή των ΕθνΚΤ σε διεθνείς νομισματικούς οργανισμούς πρέπει να προβλέπουν ότι η εν λόγω συνεργασία υπόκειται στην έγκριση της ΕΚΤ (άρθρο 6.2 του Καταστατικού).

2.2.6.6 ΔΙΑΦΟΡΑ

Πέραν των ανωτέρω θεμάτων, στην περίπτωση ορισμένων κρατών-μελών υπάρχουν και άλλοι τομείς στους οποίους χρειάζεται προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας (π.χ. συστήματα εκκαθάρισης και πληρωμών, ανταλλαγή πληροφοριών).

3 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

Σε σύγκριση με την κατάσταση που περιγράφηκε στις δύο Εκθέσεις για τη Σύγκλιση οι οποίες δημοσιεύθηκαν το 2006, ορισμένες από τις χώρες που εξετάστηκαν και το 2006 και εφέτος έχουν σημειώσει πρόοδο ως προς την οικονομική σύγκλιση, αλλά σε πολλές χώρες εμφανίστηκαν σημαντικές προκλήσεις, κυρίως με τη μορφή της αύξησης του πληθωρισμού. Στην παρούσα έκθεση θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τρεις από τις χώρες που είχαν εξεταστεί στις Εκθέσεις για τη Σύγκλιση του 2006, και συγκεκριμένα η Κύπρος, η Μάλτα και η Σλοβενία, υιοθέτησαν εν τω μεταξύ το ευρώ. Η Βουλγαρία και η Ρουμανία εντάχθηκαν στην ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2007 και γι' αυτό δεν είχαν συμπεριληφθεί στις εκθέσεις του 2006. Αυτές οι αλλαγές στη σύνθεση της ομάδας των χωρών που εξετάζεται στην παρούσα έκθεση θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στις άμεσες συγκρίσεις πορισμάτων μεταξύ των διαφόρων εκθέσεων.

Όσον αφορά το κριτήριο της σταθερότητας των τιμών, μόνο δύο από τις χώρες που εξετάζονται στην παρούσα έκθεση έχουν μέσο δωδεκάμηνο ρυθμό πληθωρισμού κάτω από την τιμή αναφοράς, ενώ σε μία χώρα ο πληθωρισμός είναι ίσος με την τιμή αναφοράς. Στις υπόλοιπες επτά χώρες ο πληθωρισμός είναι υψηλότερος – σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις πολύ υψηλότερος – από την τιμή αναφοράς. Σ' αυτές τις επτά χώρες, ο πληθωρισμός αυξήθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια ή μήνες και σε μερικές εξ αυτών διαμορφώθηκε στα υψηλότερα επίπεδα της τελευταίας δεκαετίας. Όσον αφορά τις δημοσιονομικές επιδόσεις των δέκα υπό εξέταση κρατών-μελών, τέσσερα από αυτά υπόκεινται σε απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Αυτές οι τέσσερις χώρες είχαν καταγράψει υπερβολικά ελλείμματα και το 2006. Ενώ το 2006 επτά από τις χώρες που εξετάζονται σήμερα είχαν λόγο δημοσιονομικού ελλείμματος προς το ΑΕΠ χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς που προβλέπει η Συνθήκη (3%) ή είχαν δημοσιονομικό πλεόνασμα, το 2007 αυτό ισχύει για οκτώ χώρες. Με εξαίρεση μία χώρα, όλες οι χώρες που εξετάζονται στην παρούσα είχαν λόγο χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς (60%) και στις

περισσότερες χώρες ο λόγος του χρέους έχει μειωθεί σε σχέση με το 2006. Όσον αφορά το κριτήριο της συναλλαγματικής ισοτιμίας, τέσσερα από τα νομίσματα που εξετάζονται στην παρούσα έκθεση συμμετέχουν στον ΜΣΙ ΙΙ, τα ίδια που συμμετείχαν και το 2006. Όσον αφορά τη σύγκλιση των μακροπρόθεσμων επιτοκίων, επτά από τις επισκοπούμενες χώρες βρίσκονται κάτω από την τιμή αναφοράς, όσες και το 2006.

Όταν εξετάζεται η εκπλήρωση των κριτηρίων σύγκλισης, πολύ σημαντικό στοιχείο είναι η διατηρησιμότητα της σύγκλισης. Η υιοθέτηση του ευρώ είναι μια αμετάκλητη διαδικασία. Αυτό σημαίνει ότι η επίτευξη της σύγκλισης νοείται ως διαρκής και όχι στιγμιαία. Προκειμένου να επιτευχθεί υψηλός βαθμός διατηρησιμής σύγκλισης, οι προσπάθειες θα πρέπει να συνεχιστούν και να προχωρήσουν σημαντικά σε όλες τις υπό εξέταση χώρες. Αυτό ισχύει προ πάντων για την αναγκαία επίτευξη και διατήρηση σταθερότητας των τιμών και υγιών δημόσιων οικονομικών.

Η πραγματοποίηση προσαρμογών πολιτικής μονιμότερου χαρακτήρα σε πολλές από τις υπό εξέταση χώρες καθίσταται αναγκαία εν όψει της επιβάρυνσης που προκαλούν σε συνδυασμό μεταξύ τους οι εξής παράγοντες: (α) το σχετικά μεγάλο μέγεθος του δημόσιου τομέα, όπως φανερώνουν οι υψηλές δημόσιες δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ εν συγκρίσει προς άλλες χώρες με παρόμοιο κατά κεφαλήν εισόδημα, (β) οι προβλεπόμενες ραγδαίες και ευρείας κλίμακας δημογραφικές μεταβολές, (γ) το γεγονός ότι σε ολόένα περισσότερες χώρες εμφανίζονται ή εντείνονται ελλείψεις εργατικού δυναμικού σε μια περίοδο κατά την οποία μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού δεν έχει απασχόληση εξαιτίας της αναντιστοιχίας μεταξύ των προσφερόμενων και των ζητούμενων δεξιοτήτων – και το αποτέλεσμα συνολικά είναι η έντονη αύξηση των μισθών, η οποία σε ορισμένες χώρες υπερβαίνει σημαντικά το ρυθμό ανόδου της παραγωγικότητας της εργασίας και (δ) τα υψηλά ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε πολλές από τις υπό εξέταση χώρες, τα οποία μόνο εν μέρει καλύπτονται από εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων, πράγμα που καθιστά αναγκαία

την εξασφάλιση της διατηρησιμότητας του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών. Επιπλέον, στα περισσότερα από τα εξεταζόμενα κράτη-μέλη, η περαιτέρω σύγκλιση των εισοδημάτων μπορεί να ασκήσει πρόσθετες ανοδικές πιέσεις στις τιμές ή στις ονομαστικές συναλλαγματικές ισοτιμίες.

ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

Κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008, η τιμή αναφοράς για το κριτήριο της σταθερότητας των τιμών ήταν 3,2%. Η τιμή αυτή υπολογίστηκε με την πρόσθεση 1,5 εκατοστιαίας μονάδας στον αριθμητικό (μη σταθμισμένο)

Συγκεντρωτικός πίνακας Δείκτες οικονομικής σύγκλισης

		Σταθερότητα των τιμών	Δημοσιονομική κατάσταση			Συναλλαγματική ισοτιμία		Μακρο- πρόθεσμο επιτόκιο
		Πληθωρισμός ΕνΔΤΚ ¹⁾	Υπερβολικό έλλειμμα ²⁾	Πλεόνασμα (+) ή έλλειμμα (-) γενικής κυβέρνησης ³⁾	Ακαθάριστο χρέος γενικής κυβέρνησης ³⁾	Συμμετοχή στον ΜΣΙ Π ²⁾	Συναλλαγματική ισοτιμία έναντι του ευρώ ^{4,5)}	Μακρο- πρόθεσμο επιτόκιο ¹⁾
Βουλγαρία	2006	7,4	-	3,0	22,7	Όχι	0,0	4,2
	2007	7,6	Όχι	3,4	18,2	Όχι	0,0	4,5
	2008	9,4 ¹⁾	Όχι ²⁾	3,2	14,1	Όχι ²⁾	0,0 ⁴⁾	4,7 ¹⁾
Τσεχία	2006	2,1	Ναι	-2,7	29,4	Όχι	4,8	3,8
	2007	3,0	Ναι	-1,6	28,7	Όχι	2,0	4,3
	2008	4,4 ¹⁾	Ναι ²⁾	-1,4	28,1	Όχι ²⁾	8,4 ⁴⁾	4,5 ¹⁾
Εσθονία	2006	4,4	Όχι	3,4	4,2	Ναι	0,0	... ⁷⁾
	2007	6,7	Όχι	2,8	3,4	Ναι	0,0	... ⁷⁾
	2008	8,3 ¹⁾	Όχι ²⁾	0,4	3,4	Ναι ²⁾	0,0 ⁴⁾	... ⁷⁾
Λεττονία	2006	6,6	Όχι	-0,2	10,7	Ναι	0,0	4,1
	2007	10,1	Όχι	0,0	9,7	Ναι	-0,5	5,3
	2008	12,3 ¹⁾	Όχι ²⁾	-1,1	10,0	Ναι ²⁾	0,4 ⁴⁾	5,4 ¹⁾
Λιθουανία	2006	3,8	Όχι	-0,5	18,2	Ναι	0,0	4,1
	2007	5,8	Όχι	-1,2	17,3	Ναι	0,0	4,5
	2008	7,4 ¹⁾	Όχι ²⁾	-1,7	17,0	Ναι ²⁾	0,0 ⁴⁾	4,6 ¹⁾
Ουγγαρία	2006	4,0	Ναι	-9,2	65,6	Όχι	-6,5	7,1
	2007	7,9	Ναι	-5,5	66,0	Όχι	4,9	6,7
	2008	7,5 ¹⁾	Ναι ²⁾	-4,0	66,5	Όχι ²⁾	-2,7 ⁴⁾	6,9 ¹⁾
Πολωνία	2006	1,3	Ναι	-3,8	47,6	Όχι	3,2	5,2
	2007	2,6	Ναι	-2,0	45,2	Όχι	2,9	5,5
	2008	3,2 ¹⁾	Ναι ²⁾	-2,5	44,5	Όχι ²⁾	6,3 ⁴⁾	5,7 ¹⁾
Ρουμανία	2006	6,6	-	-2,2	12,4	Όχι	2,6	7,2
	2007	4,9	Όχι	-2,5	13,0	Όχι	5,4	7,1
	2008	5,9 ¹⁾	Όχι ²⁾	-2,9	13,6	Όχι ²⁾	-10,3 ⁴⁾	7,1 ¹⁾
Σλοβακία	2006	4,3	Ναι	-3,6	30,4	Ναι	3,5	4,4
	2007	1,9	Ναι	-2,2	29,4	Ναι	9,3 ⁶⁾	4,5
	2008	2,2 ¹⁾	Ναι ²⁾	-2,0	29,2	Ναι ²⁾	2,5 ⁴⁾	4,5 ¹⁾
Σουηδία	2006	1,5	Όχι	2,3	45,9	Όχι	0,3	3,7
	2007	1,7	Όχι	3,5	40,6	Όχι	0,0	4,2
	2008	2,0 ¹⁾	Όχι ²⁾	2,7	35,5	Όχι ²⁾	-1,6 ⁴⁾	4,2 ¹⁾
Τιμή αναφοράς ⁸⁾		3,2%		-3%	60%			6,5%

Πηγές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Eurostat) και ΕΚΤ.

1) Μέση ετήσια εκατοστιαία μεταβολή. Τα στοιχεία για το 2008 αφορούν την περίοδο Απριλίου 2007-Μαρτίου 2008.

2) Στοιχεία τέλους περιόδου. Οι πληροφορίες για το 2008 αφορούν την περίοδο μέχρι την τελευταία ημερομηνία για τα στατιστικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στην παρούσα έκθεση (18 Απριλίου 2008).

3) Ως ποσοστό του ΑΕΠ. Για το 2008: Εαρινές προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2008.

4) Μέση ετήσια εκατοστιαία μεταβολή. Τα στοιχεία για το 2008 υπολογίζονται ως η εκατοστιαία μεταβολή του μέσου όρου της περιόδου 1 Ιανουαρίου 2008-18 Απριλίου 2008 έναντι του μέσου όρου του 2007.

5) Θετικό πρόσημο σημαίνει ανατίμηση έναντι του ευρώ και αρνητικό πρόσημο υποτίμηση.

6) Με ισχύ από τις 19 Μαρτίου 2007, η κεντρική ισοτιμία της κορόνας Σλοβακίας στον ΜΣΙ II ανατιμήθηκε κατά 8,5%.

7) Για την Εσθονία δεν υπάρχει διαθέσιμο μακροπρόθεσμο επιτόκιο.

8) Η τιμή αναφοράς αφορά την περίοδο Απριλίου 2007-Μαρτίου 2008 για τον πληθωρισμό βάσει του ΕνΔΤΚ και για τα μακροπρόθεσμα επιτόκια και το έτος 2007 για το πλεόνασμα/έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης και για το χρέος της γενικής κυβέρνησης.

μέσο όρο του ρυθμού πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ για το εν λόγω δωδεκάμηνο στη Μάλτα (1,5%), την Ολλανδία (1,7%) και τη Δανία (2,0%). Όσον αφορά τις επιδόσεις των επιμέρους χωρών κατά την περίοδο αναφοράς, δύο από τα εξεταζόμενα κράτη-μέλη (η Σλοβακία και η Σουηδία) κατέγραψαν μέσους ρυθμούς πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ κάτω από την τιμή αναφοράς, ενώ στην Πολωνία ο πληθωρισμός ήταν ίσος με την τιμή αναφοράς. Στις υπόλοιπες επτά χώρες, ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ ήταν υψηλότερος από την τιμή αναφοράς, με ιδιαίτερα μεγάλες αποκλίσεις στη Βουλγαρία, την Εσθονία, τη Λεττονία, τη Λιθουανία και την Ουγγαρία (βλ. το συγκεντρωτικό πίνακα). Ωστόσο, σε όλες σχεδόν τις επισκοπούμενες χώρες ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού 12μήνου αναμένεται να αυξηθεί τους προσεχείς μήνες.

Στις περισσότερες από τις εξεταζόμενες χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης ο πληθωρισμός αρχικά μειώθηκε από τα σχετικά υψηλά επίπεδα που κατέγραφε στο τέλος της δεκαετίας του '90. Ωστόσο, σε διαφορετικά χρονικά σημεία μεταξύ 2003 και 2005, ο πληθωρισμός άρχισε και πάλι να αυξάνεται στις περισσότερες από τις επισκοπούμενες χώρες, ιδίως στη Βουλγαρία, την Εσθονία, τη Λεττονία και τη Λιθουανία. Στη Ρουμανία και τη Σλοβακία, ο πληθωρισμός ακολούθησε σε γενικές γραμμές καθοδική πορεία από τα υψηλά επίπεδα του 2003, αν και πρόσφατα αυτή η τάση φαίνεται να έχει αντιστραφεί. Στη Σουηδία ο πληθωρισμός παρέμεινε σχετικά συγκρατημένος κατά το μεγαλύτερο μέρος αυτής της περιόδου.

Αυτές οι εξελίξεις σημειώθηκαν ως επί το πλείστον στο πλαίσιο δυναμικών οικονομικών συνθηκών, αλλά αντανακλούν και εξωτερικούς παράγοντες. Στον εσωτερικό τομέα, η υψηλή εγχώρια ζήτηση συνέβαλε στη δημιουργία πληθωριστικών πιέσεων σε πολλές από τις επισκοπούμενες χώρες. Η ιδιωτική καταναλωτική δαπάνη αυξήθηκε με υψηλό ρυθμό σε όλες σχεδόν τις χώρες, υποβοηθούμενη από την έντονη αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος, την ταχύρρυθμη πιστωτική επέκταση

και τα χαμηλά πραγματικά επιτόκια. Επίσης οι επενδύσεις αυξήθηκαν με ταχείς ρυθμούς στις περισσότερες από τις υπό εξέταση χώρες, χάρη στην υψηλή κερδοφορία, τα χαμηλά πραγματικά επιτόκια, τις εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων και τις ευνοϊκές προοπτικές της ζήτησης. Εντούτοις οι επενδύσεις συνέβαλαν όχι μόνο σε πιέσεις από την πλευρά της ζήτησης (ιδίως στον κατασκευαστικό τομέα), αλλά και στην επέκταση του παραγωγικού δυναμικού στην πλευρά της προσφοράς στις υπό εξέταση οικονομίες. Η ταχεία αύξηση της απασχόλησης, σε συνδυασμό με τις εκροές εργατικού δυναμικού προς άλλες χώρες της ΕΕ, έχει προκαλέσει σημαντική στενότητα στην αγορά εργασίας σε πολλές από τις υπό εξέταση χώρες. Ως εκ τούτου, εμφανίστηκαν ή επιδεινώθηκαν ελλείψεις εργατικού δυναμικού, με αποτέλεσμα ανοδικές πιέσεις στους μισθούς, οι οποίοι σε ορισμένες χώρες αυξάνονται με ρυθμούς που υπερβαίνουν την άνοδο της παραγωγικότητας και ιδιαίτερα στις ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες. Αλλά δεν σημείωσαν όλες οι εξεταζόμενες οικονομίες ταχεία ανάπτυξη. Η κυριότερη εξαίρεση είναι η Ουγγαρία, όπου η οικονομική ανάπτυξη παρέμεινε σχετικά υποτονική, αντανακλώντας τη βραχυπρόθεσμη επίδραση της δέσμης μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών (που συνδέονται με το δημοσιονομικό έλλειμμα και το έλλειμμα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών). Τέλος, οι μεταβολές των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών και της έμμεσης φορολογίας επηρέασαν σημαντικά τον πληθωρισμό σε πολλές από τις επισκοπούμενες χώρες.

Ταυτόχρονα, ο σημαντικότερος εξωτερικός παράγοντας που συνέβαλε στην άνοδο του πληθωρισμού ήταν η αύξηση των τιμών της ενέργειας και των ειδών διατροφής, η οποία είχε ισχυρό αντίκτυπο στις περισσότερες χώρες της κεντρικής και της ανατολικής Ευρώπης, όπου αυτές οι συνιστώσες έχουν σχετικά μεγάλη στάθμιση στο "καλάθι του καταναλωτή". Ωστόσο, σε ορισμένες χώρες που έχουν ευέλικτη συναλλαγματική ισοτιμία, αυτές οι αυξήσεις των τιμών εν μέρει αντισταθμίστηκαν από την ανατίμηση του νομίσματος. Εξαίρεση

αποτέλεσε η Ρουμανία, όπου η υποτίμηση του νομίσματος αύξησε περαιτέρω τον πληθωρισμό από τα μέσα του 2007 και εξής.

Όσον αφορά τις μελλοντικές προοπτικές, οι διαθέσιμες προβλέψεις μεγάλων διεθνών οργανισμών δείχνουν ότι ο πληθωρισμός στις περισσότερες χώρες είναι πιθανόν να αυξηθεί το 2008, ενώ κατά το 2009 θα μειωθεί και πάλι. Δειγματοληπτικές έρευνες που καταγράφουν τις προσδοκίες για τον πληθωρισμό (όπως οι έρευνες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής) και οι πρόσφατες μισθολογικές συμφωνίες υποδηλώνουν ότι η άνοδος του πληθωρισμού έχει αρχίσει να επηρεάζει τις προσδοκίες για τον πληθωρισμό σε αρκετές χώρες. Υπάρχει λοιπόν σημαντικός κίνδυνος οι πρόσφατες και οι αναμενόμενες μελλοντικές εφάπαξ αυξήσεις των τιμών των ειδών διατροφής και της ενέργειας να οδηγήσουν σε πιο παρατεταμένες αυξήσεις μέσω δευτερογενών επιδράσεων στους μισθούς ή μέσω έμμεσων επιδράσεων στις τιμές σε άλλους τομείς της οικονομίας, π.χ. στις υπηρεσίες. Παρά την επιβράδυνση σε ορισμένες οικονομίες, η αύξηση τόσο της εγχώριας όσο και της εξωτερικής ζήτησης παραμένει γενικά υψηλή και στις αγορές εργασίας εξακολουθούν να επικρατούν συνθήκες στενότητας. Επίσης, οι περαιτέρω μεταβολές των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών και οι προσαρμογές της έμμεσης φορολογίας (εν μέρει στο πλαίσιο της εναρμόνισης των ειδικών φόρων κατανάλωσης στην ΕΕ) πιθανώς θα συνεχίσουν να ασκούν ανοδικές πιέσεις στον πληθωρισμό σε πολλές χώρες τα προσεχή έτη. Τέλος, οι θετικές προσδοκίες για τα εισοδήματα και τα κέρδη συμβάλλουν στον κίνδυνο υπερβολικών αυξήσεων των τιμών στις αγορές πιστώσεων και περιουσιακών στοιχείων σε πολλά από τα εξεταζόμενα κράτη-μέλη.

Σε ευρύτερους χρονικούς ορίζοντες, σε όλες τις εξεταζόμενες χώρες πλην της Σουηδίας, η διαδικασία πραγματικής σύγκλισης αναμένεται να προκαλέσει ανατίμηση της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας του νομίσματος, ιδιαίτερα στις χώρες όπου το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και το επίπεδο των τιμών εξακολουθούν

να είναι σημαντικά χαμηλότερα από ό,τι στη ζώνη του ευρώ. Ανάλογα με το ισχύον συναλλαγματικό καθεστώς, αυτή η ανατίμηση της πραγματικής ισοτιμίας μπορεί να εκδηλωθεί με τη μορφή υψηλότερου πληθωρισμού ή ανατίμησης της ονομαστικής ισοτιμίας του νομίσματος. Είναι όμως δύσκολο να εκτιμηθεί το ακριβές μέγεθος της επίδρασης που θα έχει αυτή η διαδικασία. Σε κάθε περίπτωση, είναι δυσκολότερο να αναλυθεί πώς θα λειτουργούσαν υπό συνθήκες αμετάκλητα καθορισμένων συναλλαγματικών ισοτιμιών οι οικονομίες όπου σημειώνεται ανατίμηση της ονομαστικής συναλλαγματικής ισοτιμίας.

Η επίτευξη ενός περιβάλλοντος που θα συντελέσει στη διατηρήσιμη σταθερότητα των τιμών στις υπό εξέταση χώρες θα απαιτήσει υγιή δημοσιονομική πολιτική και μετριασθείς μισθολογικές αυξήσεις, με δεδομένη μάλιστα την πρόσφατη αύξηση των προσδοκιών για τον πληθωρισμό σε αρκετές από αυτές τις χώρες. Για τη διατήρηση, την περαιτέρω ενίσχυση ή τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που θα στηρίζει τη σταθερότητα των τιμών θα χρειαστούν, στις περισσότερες περιπτώσεις, περαιτέρω προσπάθειες δημοσιονομικής πολιτικής, και ειδικότερα μια αξιόπιστη πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής. Οι μισθολογικές αυξήσεις δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν την άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας και θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις συνθήκες στην αγορά εργασίας και τις εξελίξεις στις ανταγωνίστριες χώρες. Επιπλέον, απαιτείται συνέχιση των προσπαθειών για τη μεταρρύθμιση των αγορών προϊόντων και εργασίας, προκειμένου να αυξηθεί η ευελιξία και να διατηρηθούν ευνοϊκές συνθήκες για την οικονομική επέκταση και την άνοδο της απασχόλησης. Τέλος, η άσκηση νομισματικής πολιτικής προσανατολισμένης στη σταθερότητα αποτελεί, σε όλες τις χώρες, κρίσιμο παράγοντα που θα συμβάλει στην επίτευξη διαρκούς σύγκλισης προς τη σταθερότητα των τιμών. Γι' αυτό και οι χώρες που συμμετέχουν στον ΜΣΙ ΙΙ ενθαρρύνονται να εκπληρώσουν τις δεσμεύσεις πολιτικής που ανέλαβαν κατά την ένταξη των νομισμάτων τους στον ΜΣΙ ΙΙ.

ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Όσον αφορά τις δημοσιονομικές επιδόσεις των δέκα εξεταζόμενων κρατών-μελών, τέσσερις χώρες (η Τσεχία, η Ουγγαρία, η Πολωνία και η Σλοβακία) υπόκεινται σε απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Το 2007 μόνο η Ουγγαρία είχε έλλειμμα άνω του 3% του ΑΕΠ, ενώ η Τσεχία, η Πολωνία και η Σλοβακία είχαν έλλειμμα χαμηλότερο από 3% του ΑΕΠ. Το 2007 καταγράφηκαν δημοσιονομικά ελλείμματα επίσης στη Λιθουανία και τη Ρουμανία. Αντιθέτως, τρεις χώρες (η Βουλγαρία, η Εσθονία και η Σουηδία) κατέγραψαν δημοσιονομικά πλεονάσματα το 2007, ενώ η Λεττονία είχε ισοσκελισμένο προϋπολογισμό. Για το 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει ότι στη Βουλγαρία, την Εσθονία και τη Σουηδία θα συνεχίσουν να καταγράφονται δημοσιονομικά πλεονάσματα, μολονότι ο λόγος τους προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί και στις τρεις χώρες. Για την Τσεχία, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία αναμένεται μείωση του λόγου του ελλείμματος, ενώ για τη Λεττονία, τη Λιθουανία, την Πολωνία, και τη Ρουμανία αύξηση. Ο λόγος του ελλείμματος προβλέπεται να παραμείνει άνω του 3% του ΑΕΠ στην Ουγγαρία (βλ. συγκεντρωτικό πίνακα).

Ως προς το χρέος της γενικής κυβέρνησης, μόνο στην Ουγγαρία ο λόγος του χρέους υπερέβη την τιμή αναφοράς του 60% του ΑΕΠ το 2007, έχοντας αυξηθεί κατά 0,4 της εκατοστιαίας μονάδας σε 66,0% του ΑΕΠ έναντι του 2006. Στις άλλες χώρες ο λόγος του χρέους ήταν χαμηλότερος, μεταξύ 40% και 50% του ΑΕΠ στην Πολωνία και τη Σουηδία, κοντά στο 30% του ΑΕΠ στην Τσεχία και τη Σλοβακία και κάτω του 30% του ΑΕΠ στις υπόλοιπες πέντε χώρες.

Κατά την περίοδο από το 1998 έως το 2007, ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ αυξήθηκε σημαντικά στην Τσεχία (κατά 13,7 εκατοστιαίες μονάδες) και σε σημαντικά μικρότερο βαθμό στην Πολωνία, την Ουγγαρία, τη Λιθουανία και τη Λεττονία. Αντιθέτως, στη Βουλγαρία, την Εσθονία, τη Ρουμανία, τη

Σλοβακία και τη Σουηδία ο λόγος του χρέους το 2007 ήταν σαφώς χαμηλότερος από ό,τι το 1998. Τα τελευταία χρόνια ο λόγος του δημόσιου χρέους φαίνεται να έχει μειωθεί στις περισσότερες χώρες, αντανακλώντας κυρίως τη μείωση των πρωτογενών ελλειμμάτων. Στην Ουγγαρία ο λόγος του χρέους παρουσίασε ανοδική τάση το 2002, με αποτέλεσμα να αντιστραφούν οι μειώσεις που είχαν επιτευχθεί τα πρώτα χρόνια της εξεταζόμενης περιόδου, ενώ στη Ρουμανία ο λόγος του χρέους αυξήθηκε το 2007. Για το 2008 ο λόγος του χρέους αναμένεται να αυξηθεί στη Λεττονία, την Ουγγαρία και τη Ρουμανία. Στις υπόλοιπες χώρες προβλέπεται να μειωθεί ή να παραμείνει αμετάβλητος.

Στις περισσότερες από τις εξεταζόμενες χώρες απαιτείται περαιτέρω δημοσιονομική προσαρμογή, ιδίως μάλιστα σ' αυτές οι οποίες συνεχίζουν να υπόκεινται σε απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Η Ουγγαρία, που το 2007 είχε έλλειμμα άνω του 3% του ΑΕΠ, πρέπει να το μειώσει σε επίπεδο χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς το συντομότερο δυνατόν και πάντως εντός της ταχθείσης προθεσμίας. Εξάλλου, είναι πολύ σημαντικό και οι χώρες που έχουν ελλείμματα κάτω από την τιμή αναφοράς να εφαρμόσουν επαρκώς φιλόδοξα σχέδια προσαρμογής, προκειμένου να επιτύχουν διαρκή συμμόρφωση προς το μεσοπρόθεσμο στόχο τους. Ειδικότερα, το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης απαιτεί ελάχιστη προσαρμογή του διαρθρωτικού δημοσιονομικού αποτελέσματος κατά 0,5% του ΑΕΠ ετησίως για τις χώρες που συμμετέχουν στον ΜΣΙ II και δεν έχουν ακόμη επιτύχει το μεσοπρόθεσμο στόχο τους. Αυτό παράλληλα θα τους επιτρέψει να αντιμετωπίσουν και τις δημοσιονομικές προκλήσεις που συνδέονται με τη γήρανση του πληθυσμού.

Στην παρούσα συγκυρία, η υιοθέτηση πιο περιοριστικών δημοσιονομικών πολιτικών κρίνεται επίσης σκόπιμη για πολλές χώρες προκειμένου αυτές να αντιμετωπίσουν τις σημαντικές μακροοικονομικές ανισορροπίες.

ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΙΣΟΤΙΜΙΑΣ

Μεταξύ των χωρών που εξετάζονται στην παρούσα Έκθεση για τη Σύγκλιση, η Εσθονία, η Λεττονία, η Λιθουανία και η Σλοβακία είναι επί του παρόντος μέλη του ΜΣΙ ΙΙ. Τα νομίσματά τους συμμετέχουν στον ΜΣΙ ΙΙ επί δύο έτη και πλέον πριν από την εξέταση για την αξιολόγηση της σύγκλισης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 121 της Συνθήκης. Τα νομίσματα των υπολοίπων έξι χωρών έμειναν εκτός του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών κατά την εν λόγω περίοδο.

Οι συμφωνίες για τη συμμετοχή στον ΜΣΙ ΙΙ βασίστηκαν σε σειρά δεσμεύσεων πολιτικής από τις αρμόδιες αρχές των χωρών, που αφορούσαν, μεταξύ άλλων, την άσκηση υγιών δημοσιονομικών πολιτικών, την προώθηση μετριασμών μισθολογικών αυξήσεων, τον περιορισμό της πιστωτικής επέκτασης και την εφαρμογή περαιτέρω διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Σε ορισμένες περιπτώσεις υπήρξαν επίσης μονομερείς δεσμεύσεις από τις ενδιαφερόμενες χώρες, που αφορούσαν την τήρηση στενότερων περιθωρίων διακύμανσης. Αυτές οι μονομερείς δεσμεύσεις δεν δημιουργούν πρόσθετες υποχρεώσεις για την ΕΚΤ. Πιο συγκεκριμένα, έγινε δεκτή η ένταξη της Εσθονίας και της Λιθουανίας στον ΜΣΙ ΙΙ με το ισχύον καθεστώς επιτροπής συναλλάγματος. Οι αρχές της Λεττονίας επίσης δήλωσαν ότι δεσμεύονται μονομερώς να διατηρούν τη συναλλαγματική ισοτιμία του λατς ίση προς την κεντρική του ισοτιμία έναντι του ευρώ, με περιθώρια διακύμανσης $\pm 1\%$.

Εντός του ΜΣΙ ΙΙ, καμία από τις κεντρικές ισοτιμίες των νομισμάτων που εξετάζονται στην παρούσα έκθεση δεν υποτιμήθηκε κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Οι τρέχουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες της κορώνας Εσθονίας και του λίτας Λιθουανίας παρέμειναν συνεχώς ίσες προς τις αντίστοιχες κεντρικές τους ισοτιμίες. Το λατς Λεττονίας παρουσίασε πολύ χαμηλή μεταβλητότητα έναντι του ευρώ. Μέχρι τις αρχές του 2007 ήταν ανατιμημένο περίπου κατά 1% σε σχέση με την κεντρική του ισοτιμία στο πλαίσιο του ΜΣΙ ΙΙ. Όμως στα μέσα του Φεβρουαρίου 2007 και το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, σε ένα

περιβάλλον εντάσεων στις αγορές συνεπεία σοβαρών μακροοικονομικών ανισορροπιών, το λατς έφθασε στο κάτω όριο των περιθωρίων διακύμανσης που έχει θέσει μονομερώς η χώρα. Οι εντάσεις αυτές εν μέρει εξουδετερώθηκαν χάρη στην εφαρμογή κρατικού αντιπληθωριστικού προγράμματος, στις παρεμβάσεις της κεντρικής τράπεζας το Μάρτιο 2007 με σκοπό τη στήριξη του νομίσματος και στην υιοθέτηση πιο περιοριστικής νομισματικής πολιτικής. Κατά το μεγαλύτερο μέρος της διετούς περιόδου αναφοράς η μεταβλητότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας της κορώνας Σλοβακίας έναντι του ευρώ ήταν σχετικά υψηλή. Την περίοδο Απριλίου-Ιουλίου 2006 η κορώνα Σλοβακίας δέχθηκε προσωρινά καθοδικές πιέσεις και για ένα διάστημα κυμαινόταν σε επίπεδα ελαφρώς χαμηλότερα από την κεντρική της ισοτιμία στο πλαίσιο του ΜΣΙ ΙΙ. Στη συνέχεια, χάρη στα εύρωστα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη και το ευνοϊκό για την περιοχή κλίμα κλίμα στις χρηματοπιστωτικές αγορές, η κορώνα εισήλθε σε μια περίοδο παρατεταμένης ανατίμησης. Προκειμένου να περιορίσει τη μεταβλητότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας και τις υπερβολικές πιέσεις της αγοράς, η Národná banka Slovenska παρενέβη πωλώντας κορώνες έναντι ευρώ. Κατόπιν αιτήματος των αρχών της Σλοβακίας, με κοινή συμφωνία και μετά από κοινή διαδικασία, η κεντρική ισοτιμία του νομίσματος ανατιμήθηκε κατά 8,5% έναντι του ευρώ σε 35,4424 κορώνες ανά ευρώ με ισχύ από τις 19 Μαρτίου 2007. Στο διάστημα από την ανατίμηση της κεντρικής της ισοτιμίας μέχρι τις 18 Απριλίου 2008 η κορώνα Σλοβακίας κυμάνθηκε σε επίπεδα υψηλότερα κατά 2,9% έως 8,9% σε σχέση με τη νέα κεντρική της ισοτιμία και δέχθηκε κάποιες ανοδικές πιέσεις προς το τέλος της περιόδου αναφοράς. Συνολικά, η περίοδος της συμμετοχής στον ΜΣΙ ΙΙ χαρακτηρίστηκε από βαθμιαία ανατίμηση της κορώνας Σλοβακίας έναντι του ευρώ.

Από τα νομίσματα τα οποία παραμένουν εκτός του ΜΣΙ ΙΙ, η κορώνα Τσεχίας και το ζλότυ Πολωνίας ενισχύθηκαν έναντι του ευρώ κατά την επισκοπούμενη περίοδο, υποβοηθούμενα από τα εύρωστα βασικά οικονομικά μεγέθη, όπως οι περιορισμένες εξωτερικές ανισορροπίες και οι υψηλές εξαγωγικές επιδόσεις των εν λόγω χω-

ρών. Το φιορίνι Ουγγαρίας παρουσίασε έντονες διακυμάνσεις, οι οποίες ως επί το πλείστον συνδεόταν με μεταβολές της στάσης των επενδυτών παγκοσμίως ως προς την ανάληψη κινδύνων, καθώς και του επενδυτικού κλίματος στις χρηματοπιστωτικές αγορές σε σχέση με την περιοχή. Στις 25 Φεβρουαρίου 2008 η Magyar Nemzeti Bank, σε συμφωνία με την κυβέρνηση της χώρας, κατήργησε τα περιθώρια διακύμανσης ($\pm 15\%$) γύρω από την κεντρική ισοτιμία του φιορίνιου έναντι του ευρώ και εισήγαγε καθεστώς ευέλικτης συναλλαγματικής ισοτιμίας. Μέχρι τα μέσα του 2007, το λεί Ρουμανίας ανατιμήθηκε σημαντικά έναντι του ευρώ, υποβοηθούμενο από την ταχύρρυθμη οικονομική ανάπτυξη, τις σημαντικές εισροές άμεσων επενδύσεων και τις μεγάλες διαφορές επιτοκίων έναντι της ζώνης του ευρώ. Στη συνέχεια η ανοδική τάση αντιστράφηκε και το λεί υποτιμήθηκε έντονα σε ένα περιβάλλον αυξημένης απροθυμίας εκ μέρους των επενδυτών να αναλαμβάνουν κινδύνους στις χρηματοπιστωτικές αγορές, καθώς και εντεινόμενων ανησυχιών για τη διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και την άνοδο του πληθωρισμού. Στην περίπτωση της κορώνας Σουηδίας, η μεταβλητότητα έναντι του ευρώ ήταν σχετικά υψηλή. Αφού ανατιμήθηκε μέχρι τα μέσα Δεκεμβρίου 2006 υπό συνθήκες εύρωστης οικονομικής ανάπτυξης και θετικού ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών, η κορώνα υποχώρησε έναντι του ευρώ και η ισοτιμία της διαμορφώθηκε σε επίπεδα παραπλήσια όπως στην αρχή της υπό εξέταση περιόδου. Τέλος, το λεβ Βουλγαρίας παρέμεινε σταθερό στα 1,95583 λέβα ανά ευρώ, αντανakλώντας το καθεστώς επιτροπής συναλλάγματος με βάση το ευρώ που έχει υιοθετήσει η χώρα.

ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ

Κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008, η τιμή αναφοράς για τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ήταν 6,5%. Η τιμή αυτή υπολογίστηκε με την πρόσθεση 2 εκατοστιαίων μονάδων στον αριθμητικό (μη σταθμισμένο) μέσο όρο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων των τριών χωρών βάσει των οποίων υπολογίστηκε η τιμή αναφοράς για το κριτήριο της σταθερότητας των τιμών, δηλ. της Μάλτας

(4,8%), της Ολλανδίας (4,3%) και της Δανίας (4,3%).

Κατά την περίοδο αναφοράς σε επτά από τα εξεταζόμενα κράτη-μέλη (τη Βουλγαρία, την Τσεχία, τη Λεττονία, τη Λιθουανία, την Πολωνία, τη Σλοβακία και τη Σουηδία) το μέσο επίπεδο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων ήταν χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς (βλ. συγκεντρωτικό πίνακα). Οι διαφορές των μακροπρόθεσμων επιτοκίων έναντι του μέσου επιπέδου της ζώνης του ευρώ ήταν σχετικά μικρές στην Τσεχία, τη Λιθουανία, τη Σλοβακία και τη Σουηδία. Αντίθετα, ήταν υψηλότερες στην Πολωνία και τη Λεττονία, όπου διαμορφώθηκαν στις 131 και 101 μονάδες βάσης αντίστοιχα. Στη Βουλγαρία ανέρχονταν σε 39 μονάδες βάσης στο τέλος της περιόδου αναφοράς.

Στη Ρουμανία και την Ουγγαρία τα μακροπρόθεσμα επιτόκια κατά την περίοδο αναφοράς υπερέβαιναν την τιμή αναφοράς, ανερχόμενα σε 7,1% και 6,9%, κατά μέσο όρο, αντίστοιχα. Η διαφορά του δεκαετούς επιτοκίου έναντι του μέσου επιπέδου της ζώνης του ευρώ ήταν κατά μέσο όρο 273 μονάδες βάσης στη Ρουμανία και 260 στην Ουγγαρία κατά την περίοδο αναφοράς. Οι ανησυχίες για τις εγχώριες οικονομικές ανισορροπίες στην Ουγγαρία και για την εμφάνιση δημοσιονομικού ελλείμματος και ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών στη Ρουμανία συνέβαλαν στη διατήρηση των διαφορών των μακροπρόθεσμων επιτοκίων σε υψηλά επίπεδα.

Στην Εσθονία, επειδή δεν υπάρχει ανεπτυγμένη αγορά ομολόγων σε κορώνες Εσθονίας, αλλά και επειδή το επίπεδο του δημόσιου χρέους είναι χαμηλό, δεν είναι διαθέσιμο εναρμονισμένο μακροπρόθεσμο επιτόκιο, πράγμα που δυσχεραίνει την αξιολόγηση της σύγκλισης πριν από την υιοθέτηση του ευρώ. Κατά την περίοδο αναφοράς, όπως και σε άλλες χώρες, υπήρξαν ενδείξεις ότι η Εσθονία αντιμετωπίζει κάποιες προκλήσεις συνδεόμενες με τη διατηρησιμότητα της σύγκλισης. Ωστόσο, δεν υπάρχουν επί του παρόντος αρκετά ισχυρές ενδείξεις που να επιβάλλουν μια συνολικά αρνητική αξιολόγηση.

4 ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑ

4.1 ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008, η Βουλγαρία κατέγραψε μέσο ρυθμό πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ 9,4%, δηλ. σημαντικά υψηλότερο από την τιμή αναφοράς που ορίζει η Συνθήκη (3,2%). Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες πληροφορίες, ο μέσος δωδεκάμηνος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω τους επόμενους μήνες.

Εξεταζόμενος αναδρομικά σε μια μακρότερη περίοδο, ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή στη Βουλγαρία ήταν μάλλον ευμετάβλητος και διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο στο 7,4% σε ετήσια βάση κατά την περίοδο 1998-2007. Η εξέλιξη του πληθωρισμού στη Βουλγαρία θα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της εύρωστης αύξησης του προϊόντος από το 2000, και ιδίως από το 2004. Ο ρυθμός ανόδου της μισθολογικής δαπάνης ανά μισθωτό παραμένει υψηλότερος από το ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας από το 2001 και έχει επιταχυνθεί από το 2006, κυρίως εξαιτίας της ραγδαίας αύξησης της στενότητας στην αγορά εργασίας. Ο ρυθμός αύξησης των τιμών των εισαγομένων ήταν ευμετάβλητος κατά την περίοδο 1998-2004, κυρίως λόγω των διακυμάνσεων των διεθνών τιμών των βασικών εμπορευμάτων και της σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας. Όσον αφορά τις πρόσφατες εξελίξεις, ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ ακολούθησε ανοδική τάση κατά το μεγαλύτερο μέρος του 2007 και διαμορφώθηκε στο 13,2% το Μάρτιο του 2008. Οι βασικοί παράγοντες στους οποίους οφείλεται αυτή η άνοδος του πληθωρισμού ήταν οι αυξήσεις των τιμών των ειδών διατροφής και της ενέργειας, οι προσαρμογές των ειδικών φόρων κατανάλωσης και οι έντονες πιέσεις από την πλευρά της ζήτησης, οι οποίες με τη σειρά τους δημιουργούν πιέσεις στις τιμές και τους μισθούς.

Όσον αφορά τις μελλοντικές προοπτικές, οι πιο πρόσφατες διαθέσιμες προβλέψεις μεγάλων διεθνών οργανισμών για τον πληθωρισμό

κυμαίνονται από 9,1% έως 9,9% για το 2008 και από 5,9% έως 6,0% για το 2009. Οι κίνδυνοι που περιβάλλουν αυτές τις προβολές για τον πληθωρισμό είναι κατά κύριο λόγο ανοδικοί και συνδέονται με το ενδεχόμενο να σημειωθούν μεγαλύτερες από τις αναμενόμενες αυξήσεις στις τιμές της ενέργειας και των ειδών διατροφής και στις διοικητικά καθοριζόμενες τιμές. Επιπλέον, ο υψηλός ρυθμός αύξησης του προϊόντος και η έντονη μείωση της ανεργίας συνεπάγονται κίνδυνο περαιτέρω ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και γενικότερα των εγχώριων τιμών. Στο σημερινό οικονομικό περιβάλλον υψηλού πληθωρισμού και έντονης οικονομικής ανάπτυξης υπάρχει επίσης σημαντικός κίνδυνος οι αυξήσεις του πληθωρισμού εξαιτίας έκτακτων παραγόντων να οδηγήσουν σε δευτερογενείς επιδράσεις, που θα μπορούσαν να προκαλέσουν ακόμη μεγαλύτερη και παρατεταμένη άνοδο του πληθωρισμού. Η διαδικασία πραγματικής σύγκλισης ενδέχεται επίσης να επηρεάσει τον πληθωρισμό τα προσεχή έτη, δεδομένου ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και τα επίπεδα των τιμών εξακολουθούν να είναι σημαντικά χαμηλότερα στη Βουλγαρία από ό,τι στη ζώνη του ευρώ. Εντούτοις, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί το ακριβές μέγεθος αυτής της επίδρασης.

Η Βουλγαρία δεν υπόκειται σε απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Κατά το έτος αναφοράς (2007) κατέγραψε δημοσιονομικό πλεόνασμα 3,4% του ΑΕΠ, δηλ. υπερκάλυψε την τιμή αναφοράς. Για το 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει ελαφρά μείωση του πλεονάσματος σε 3,2% του ΑΕΠ. Ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ μειώθηκε σε 18,2% το 2007 και προβλέπεται ότι θα μειωθεί περαιτέρω σε 14,1% το 2008, παραμένοντας έτσι πολύ χαμηλότερος από την τιμή αναφοράς (60%). Ο μεσοπρόθεσμος στόχος που προβλέπεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης ποσοτικοποιείται στο πρόγραμμα σύγκλισης ως κυκλικά διορθωμένο δημοσιονομικό πλεόνασμα ίσο προς 1,5% του ΑΕΠ, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη μέτρα προσωρινού χαρακτήρα.

Κατά την περίοδο από την ένταξη στην ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2007 έως τις 18 Απριλίου 2008, το λεβ Βουλγαρίας δεν συμμετείχε στον ΜΣΙ ΙΙ, αλλά είχε προσδεθεί στο ευρώ στο πλαίσιο του καθεστώτος επιτροπής συναλλάγματος που υιοθετήθηκε τον Ιούλιο του 1997. Όπως συνεπάγεται το καθεστώς επιτροπής συναλλάγματος, η Българска народна банка (η κεντρική τράπεζα της Βουλγαρίας) συνέχισε τις τακτικές της παρεμβάσεις στην αγορά συναλλάγματος, αγοράζοντας (σε καθαρή βάση) ξένα νομίσματα, και το βουλγαρικό νόμισμα δεν απέκλινε καθόλου από την ισοτιμία των 1,95583 λέβα ανά ευρώ. Οι διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι του EURIBOR τριών μηνών παρέμειναν μέτριες έως το δεύτερο εξάμηνο του 2007, αργότερα όμως διευρύνθηκαν αρκετά, αντανακλώντας την αυξανόμενη απροθυμία των επενδυτών να αναλάβουν κινδύνους στις χρηματοπιστωτικές αγορές, σε συνδυασμό με τις ανησυχίες της αγοράς όσον αφορά τις σοβαρές εξωτερικές ανισορροπίες της Βουλγαρίας.

Το Μάρτιο του 2008, τόσο διμερώς έναντι του ευρώ όσο και σε όρους σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας, η πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία του λεβ Βουλγαρίας διαμορφώθηκε αρκετά άνω των μέσων επιπέδων της τελευταίας δεκαετίας. Ωστόσο, η διαδικασία της πραγματικής οικονομικής σύγκλισης δυσχεραίνει την ιστορική αξιολόγηση της εξέλιξης της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Όσον αφορά άλλες εξωτερικές εξελίξεις, το έλλειμμα του συνολικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων διευρύνθηκε σταθερά από 2,4% του ΑΕΠ το 2002 έως 20,3% του ΑΕΠ το 2007. Μολονότι τα υψηλά ελλείμματα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών είναι δυνατόν να οφείλονται εν μέρει στη διαδικασία σύγκλισης μιας οικονομίας όπως η βουλγαρική, ελλείμματα αυτού του μεγέθους θέτουν ζητήματα διατηρησιμότητας, ιδίως εάν παρατείνονται επί μακρόν. Ως προς τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων, από το 2000 οι καθαρές εισροές άμεσων επενδύσεων υπερκαλύπτουν, κατά μέσο όρο, τις χρηματοδοτικές ανάγκες της βουλγαρικής οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό, η

καθαρή διεθνής επενδυτική θέση της χώρας επιδεινώθηκε από -34,9% του ΑΕΠ το 1998 σε -80,0% του ΑΕΠ το 2007.

Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ήταν κατά μέσο όρο 4,7% κατά την περίοδο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008 και ήταν συνεπώς χαμηλότερα από την τιμή αναφοράς για το κριτήριο των επιτοκίων. Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια και η διαφορά τους έναντι των αποδόσεων των ομολόγων στη ζώνη του ευρώ αυξήθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς.

Η επίτευξη περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σύγκλιση στη Βουλγαρία απαιτεί, μεταξύ άλλων, την άσκηση δημοσιονομικών πολιτικών σε επαρκώς περιοριστική κατεύθυνση ώστε να μειωθούν οι προερχόμενες από την πλευρά της ζήτησης πληθωριστικές πιέσεις και οι μακροοικονομικές ανισορροπίες. Αυτές οι δημοσιονομικές πολιτικές προϋποθέτουν ότι τα έκτακτα έσοδα που προκύπτουν από τη συστηματική υποεκτίμηση των προβλεπόμενων εσόδων θα διατίθενται για αποταμίευση, καθώς επίσης και ότι θα εφαρμόζονται αυστηρά όρια επί των δαπανών. Με αυτό τον τρόπο θα περιοριστεί ο κίνδυνος διόγκωσης των δαπανών και δυνητικής ενίσχυσης των πιέσεων από την πλευρά της εγχώριας ζήτησης. Η συγκράτηση των μισθολογικών αυξήσεων στο δημόσιο τομέα είναι σημαντική προκειμένου οι μισθολογικές εξελίξεις στο σύνολο της οικονομίας να είναι συγκρατημένες. Αν και η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να συνεχίσει να υποστηρίζει τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης μέσω της προσαρμογής των συστημάτων φορολογίας και παροχών, είναι απαραίτητο να ληφθεί μέριμνα ώστε οι περικοπές των φόρων να συνοδεύονται από περιστολή των δαπανών, η οποία πρέπει να υποστηριχθεί, μεταξύ άλλων, από την αύξηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών. Επιπλέον, η δυναμική της πιστωτικής επέκτασης και το μεγάλο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και οι ανάγκες χρηματοδότησής του πρέπει να παρακολουθούνται προσεκτικά. Επίσης σπουδαίος παράγοντας θα είναι και η πρόοδος των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Συγκεκριμένα,

είναι απαραίτητο να αναβαθμιστεί το ανθρώπινο κεφάλαιο, να ενισχυθεί η ευελιξία της αγοράς εργασίας, να αντιμετωπιστούν οι αναντιστοιχίες μεταξύ προσφερόμενων και ζητούμενων δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας και να βελτιωθεί η απασχολησιμότητα των δυνητικά περιθωριοποιημένων ομάδων. Οι μισθολογικές αυξήσεις θα πρέπει να αντανakλούν την άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας, τις συνθήκες στην αγορά εργασίας και τις εξελίξεις στις ανταγωνίστριες χώρες. Προκειμένου να διατηρήσει και να επαυξήσει την οικονομική της ανάπτυξη, η Βουλγαρία θα πρέπει επίσης να ενισχύσει τις εθνικές πολιτικές που αποσκοπούν στην ενδυνάμωση του ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων, καθώς και να προχωρήσει στην απελευθέρωση των τομέων που υπόκεινται σε διοικητικούς περιορισμούς και στη βελτίωση των συγκοινωνιακών υποδομών της χώρας. Η πρόοδος σ' αυτούς τους τομείς, σε συνδυασμό με την άσκηση νομισματικής πολιτικής προσανατολισμένης στη σταθερότητα, θα συμβάλει στην επίτευξη ενός περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σταθερότητα των τιμών και παράλληλα θα προαγάγει την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης.

Η νομοθεσία της Βουλγαρίας δεν συμμορφώνεται προς όλες τις απαιτήσεις όσον αφορά την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας και τη νομική της ενσωμάτωση στο Ευρωσύστημα. Η Βουλγαρία είναι κράτος-μέλος με παρέκκλιση και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να προβεί σε όλες τις απαιτούμενες προσαρμογές βάσει του άρθρου 109 της Συνθήκης.

4.2 ΤΣΕΧΙΑ

Κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008, η Τσεχία κατέγραψε μέσο ρυθμό πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ 4,4%, δηλ. αρκετά υψηλότερο από την τιμή αναφοράς που ορίζει η Συνθήκη (3,2%). Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες πληροφορίες, ο μέσος δωδεκάμηνος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω τους επόμενους μήνες.

Εξεταζόμενος αναδρομικά σε μια μακρότερη περίοδο, ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή στην Τσεχία ακολούθησε σε γενικές γραμμές καθοδική πορεία μέχρι το 2003, στη συνέχεια κυμάνθηκε ως επί το πλείστον μεταξύ 1% και 3%, ενώ άρχισε να αυξάνεται το 2007. Η εξέλιξη του πληθωρισμού την τελευταία δεκαετία θα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της έντονης αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ. Καθ' όλη την επισκοπούμενη περίοδο, με εξαίρεση το 2005, ο ρυθμός αύξησης της μισθολογικής δαπάνης ανά μισθωτό παρέμεινε υψηλότερος από τον αντίστοιχο ρυθμό της παραγωγικότητας της εργασίας. Κατά την περίοδο 2002-2005 η άνοδος του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος επιβραδύνθηκε σημαντικά, ενώ επιταχύνθηκε εκ νέου την επόμενη διετία λόγω της αυξανόμενης στενότητας στην αγορά εργασίας και, αντίστοιχα, της μείωσης του ποσοστού ανεργίας. Η πτώση των τιμών των εισαγομένων κατά το μεγαλύτερο μέρος της εξεταζόμενης περιόδου αντανakλούσε σε μεγάλο βαθμό την ανατίμηση της σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας και την αύξηση των εισαγωγών από αναδυνάμενες αγορές. Όσον αφορά τις πρόσφατες εξελίξεις, ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ ακολούθησε σε γενικές γραμμές ανοδική πορεία κατά το μεγαλύτερο μέρος του 2007, επιταχυνόμενος ιδίως προς το τέλος του έτους. Στην αρχή του 2008 ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ αυξήθηκε περαιτέρω και ανήλθε σε 7,1% το Μάρτιο. Οι εξελίξεις αυτές αντανakλούν κυρίως τη σημαντική αύξηση της έμμεσης φορολογίας και των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών, καθώς και τις υψηλότερες τιμές των ειδών διατροφής. Επιπλέον, οι πιέσεις στο κόστος από τους περιορισμούς όσον αφορά το παραγωγικό δυναμικό, ιδίως στην αγορά εργασίας, άρχισαν να ασκούν ανοδική πίεση στον πληθωρισμό στην Τσεχία.

Όσον αφορά τις μελλοντικές προοπτικές, οι πιο πρόσφατες διαθέσιμες προβλέψεις μεγάλων διεθνών οργανισμών για τον πληθωρισμό κυμαίνονται από 4,6% έως 6,3% για το 2008 και από 2,7% έως 3,5% για το 2009. Η αύξηση των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών και οι μεταβολές στην έμμεση φορολογία (λ.χ. ΦΠΑ, εναρμόνιση των ειδικών φόρων κατανάλωσης

επί των προϊόντων καπνού) θα συνεισφέρουν σημαντικά στην αύξηση του πληθωρισμού το 2008. Οι κίνδυνοι που περιβάλλουν αυτές τις προβολές για τον πληθωρισμό είναι γενικά ισορροπημένοι. Οι ανοδικοί κίνδυνοι συνδέονται με τις υψηλότερες – σε σχέση με τις αναμενόμενες – αυξήσεις των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών, καθώς και των τιμών της ενέργειας και των ειδών διατροφής. Επίσης, ο έντονος ρυθμός αύξησης του προϊόντος και η εμφάνιση φαινομένων συμφόρησης στην αγορά εργασίας ενδέχεται να εγκυμονούν ανοδικούς κινδύνους για τον πληθωρισμό λόγω των υψηλότερων των αναμενόμενων αυξήσεων στο κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και στις εγχώριες τιμές γενικότερα. Ωστόσο, η περαιτέρω ενίσχυση της κορώνας θα μπορούσε να αμβλύνει τις πιέσεις επί των τιμών. Πιο μακροπρόθεσμα, η διαδικασία πραγματικής σύγκλισης ενδέχεται επίσης να επηρεάσει τον πληθωρισμό ή/και την ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία τα επόμενα έτη, δεδομένου ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και το επίπεδο των τιμών εξακολουθούν να είναι χαμηλότερα στην Τσεχία από ό,τι στη ζώνη του ευρώ. Εντούτοις, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί το ακριβές μέγεθος αυτής της επίδρασης.

Η Τσεχία επί του παρόντος υπόκειται σε απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Η προθεσμία για τη διόρθωση του ελλείμματος είναι έως το 2008. Κατά το έτος αναφοράς (2007) η Τσεχία κατέγραψε δημοσιονομικό έλλειμμα 1,6% του ΑΕΠ, δηλ. αρκετά χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς. Για το 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει μείωση του ελλείμματος σε 1,4% του ΑΕΠ. Ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης μειώθηκε σε 28,7% του ΑΕΠ το 2007 και προβλέπεται ότι θα μειωθεί περαιτέρω σε 28,1% το 2008, παραμένοντας έτσι αρκετά χαμηλότερος από την τιμή αναφοράς (60%). Απαιτείται περαιτέρω δημοσιονομική προσαρμογή προκειμένου η Τσεχία να συμμορφωθεί προς το μεσοπρόθεσμο στόχο που προβλέπεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, ο οποίος ποσοτικοποιείται στο πρόγραμμα σύγκλισης ως κυκλικά διορθωμένο δημοσιονομικό έλλειμμα ίσο προς 1% περίπου

του ΑΕΠ, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη μέτρα προσωρινού χαρακτήρα. Όσον αφορά άλλους δημοσιονομικούς παράγοντες, το 2006 και το 2007 ο λόγος του ελλείμματος δεν υπερέβη το λόγο των δημόσιων επενδύσεων προς το ΑΕΠ. Ως προς τη διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών, η Τσεχία φαίνεται να βρίσκεται σε μεγάλο κίνδυνο.

Κατά την περίοδο αναφοράς από τις 19 Απριλίου 2006 έως τις 18 Απριλίου 2008 η κορώνα Τσεχίας δεν συμμετείχε στον ΜΣΙ II, αλλά κινήθηκε στο πλαίσιο καθεστώτος ευέλικτης συναλλαγματικής ισοτιμίας. Κατά την περίοδο αυτή και μέχρι τα μέσα του 2007 η κορώνα παρουσίαζε διακυμάνσεις έναντι του ευρώ, ενώ στη συνέχεια ανατιμήθηκε έντονα χάρη στα εύρωστα βασικά οικονομικά μεγέθη, όπως η έντονη οικονομική ανάπτυξη, οι περιορισμένες εξωτερικές ανισορροπίες και οι υψηλές εξαγωγικές επιδόσεις. Από τα μέσα του 2007, η τάση ανατίμησης της κορώνας ενδεχομένως ενισχύθηκε από το δυσμενέστερο περιβάλλον για συναλλαγές τύπου carry-trade λόγω της χρηματοπιστωτικής αναταραχής. Συνολικά, η ισοτιμία του τσεχικού νομίσματος συχνά κυμαινόταν σε επίπεδα σημαντικά υψηλότερα σε σχέση με το μέσο επίπεδό της τον Απρίλιο του 2006. Κατά την επισκοπούμενη περίοδο η κορώνα παρουσίασε σχετικά υψηλό βαθμό μεταβλητότητας έναντι του ευρώ. Παράλληλα, οι ελαφρώς αρνητικές διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι του EURIBOR τριών μηνών διευρύνθηκαν το 2006, αλλά στη συνέχεια μειώθηκαν σε -0,5 της εκατοστιαίας μονάδας κατά το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2008.

Το Μάρτιο του 2008, τόσο διμερώς έναντι του ευρώ όσο και σε όρους σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας, η πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία της κορώνας Τσεχίας διαμορφώθηκε αρκετά άνω των μέσων επιπέδων της τελευταίας δεκαετίας. Ωστόσο, η διαδικασία της πραγματικής σύγκλισης δυσχεραίνει την ιστορική αξιολόγηση της εξέλιξης της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Όσον αφορά άλλες εξωτερικές εξελίξεις, από το 1998 και μετά η Τσεχία καταγράφει συνεχώς ελλείμματα

στο συνολικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων και μάλιστα ενίοτε μεγάλα. Αφού κορυφώθηκε στο 6,2% του ΑΕΠ το 2003, το έλλειμμα μειώθηκε με ταχύ ρυθμό σε 1,5% του ΑΕΠ το 2005 και διευρύνθηκε και πάλι σε 2,0% του ΑΕΠ το 2007. Ως προς τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων, οι χρηματοδοτικές ανάγκες της τσεχικής οικονομίας υπερκαλύφθηκαν, κατά μέσο όρο, από μεγάλες καθαρές εισροές άμεσων επενδύσεων, οι οποίες συχνά ανέρχονταν γύρω στο 10% του ΑΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό, η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση της χώρας επιδεινώθηκε από -5,9% του ΑΕΠ το 1998 σε -35,9% του ΑΕΠ το 2007.

Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ήταν κατά μέσο όρο 4,5% κατά την περίοδο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008 και ήταν συνεπώς αρκετά χαμηλότερα από την τιμή αναφοράς. Οι μειώσεις των αποδόσεων των ομολόγων του Δημοσίου στην Τσεχία από τον Αύγουστο του 2004 έφεραν τα μακροπρόθεσμα επιτόκια κοντά στα επίπεδα που επικρατούν στη ζώνη του ευρώ. Ωστόσο, το γ' τρίμηνο του 2007 οι διαφορές των μακροπρόθεσμων επιτοκίων διευρύνθηκαν κάπως λόγω της αναταραχής στις χρηματοπιστωτικές αγορές.

Η επίτευξη περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σύγκλιση στην Τσεχία απαιτεί, μεταξύ άλλων, να ακολουθηθεί διατηρήσιμη και αξιόπιστη πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής και να βελτιωθεί το δημοσιονομικό πλαίσιο. Το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής της κυβέρνησης δεν είναι επαρκώς φιλόδοξο και υπόκειται σε κινδύνους. Θα πρέπει να τεθούν απαιτητικότεροι στόχοι, δεδομένου ότι το μακροοικονομικό περιβάλλον μπορεί να αποδειχθεί δυσμενέστερο. Επίσης θα πρέπει να βελτιωθεί η λειτουργία της αγοράς εργασίας ώστε να ενισχυθεί η ευελιξία της. Είναι επίσης σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι οι μισθολογικές αυξήσεις αντανakλούν την άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας, τις συνθήκες στην αγορά εργασίας και τις εξελίξεις στις ανταγωνίστριες χώρες. Επιπλέον, είναι απαραίτητο να ενισχυθούν οι εθνικές πολιτικές που αποσκοπούν στην ενδυνάμωση του ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων και να προχωρήσει η απελευθέρωση των

τομέων που υπάγονται σε διοικητικούς περιορισμούς και ιδίως του τομέα της ενέργειας. Τέτοιου είδους μέτρα, σε συνδυασμό με την άσκηση μιας νομισματικής πολιτικής προσανατολισμένης στη σταθερότητα, θα συμβάλουν στην επίτευξη ενός περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σταθερότητα των τιμών και παράλληλα θα προαγάγουν την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης.

Η νομοθεσία της Τσεχίας δεν συμμορφώνεται προς όλες τις απαιτήσεις όσον αφορά την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας και τη νομική της ενσωμάτωση στο Ευρώσύστημα. Η Τσεχία είναι κράτος-μέλος με παρέκκλιση και ως εκ τούτου θα πρέπει να προβεί σε όλες τις απαιτούμενες προσαρμογές βάσει του άρθρου 109 της Συνθήκης.

4.3 ΕΣΘΟΝΙΑ

Κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008, η Εσθονία κατέγραψε μέσο ρυθμό πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ 8,3%, δηλ. πολύ υψηλότερο από την τιμή αναφοράς που ορίζει η Συνθήκη (3,2%). Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες πληροφορίες, ο μέσος δωδεκάμηνος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω τους επόμενους μήνες.

Εξεταζόμενος αναδρομικά σε μια μακρότερη περίοδο, ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή στην Εσθονία ακολούθησε σε γενικές γραμμές καθοδική πορεία έως το 2003, ενώ στη συνέχεια άρχισε να αυξάνεται και πάλι και διαμορφώθηκε σε 6,7% το 2007. Η εξέλιξη του πληθωρισμού κατά την περίοδο 2000-2007 θα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της πολύ έντονης αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ (περίπου 9% κατά μέσο όρο ετησίως). Εντούτοις, πιο πρόσφατα ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ επιβραδύνθηκε αισθητά. Κατά το πρώτο ήμισυ της δεκαετίας, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος παρέμεινε ως επί το πλείστον μεταξύ 2% και 3%, αλλά το 2006 και το 2007 επιταχύνθηκε σημαντικά, σε 8,1% και

18,9% αντίστοιχα, λόγω της αυξανόμενης στενότητας στην αγορά εργασίας. Οι τιμές των εισαγομένων ήταν μάλλον ευμετάβλητες κατά την επισκοπούμενη περίοδο, αντανακλώντας κυρίως την εξέλιξη της σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας, των τιμών του πετρελαίου και των ειδών διατροφής. Όσον αφορά τις πρόσφατες εξελίξεις, ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ ήταν περίπου 5% στις αρχές του 2007, αλλά στη συνέχεια άρχισε να σημειώνει ραγδαία άνοδο και έφθασε στο 11,2% το Μάρτιο του 2008. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται εν μέρει με τις υψηλότερες τιμές των ειδών διατροφής και της ενέργειας, καθώς και με τη μεγάλη άνοδο των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών. Η εναρμόνιση των ειδικών φόρων κατανάλωσης συνεισέφερε σχεδόν 1 εκατοστιαία μονάδα στην αύξηση του επιπέδου των τιμών τον Ιανουάριο του 2008. Επιπλέον, πιέσεις όσον αφορά τον πυρήνα του πληθωρισμού προκλήθηκαν από μεγάλες μισθολογικές αυξήσεις, οι οποίες υπερέβαιναν κατά πολύ την άνοδο της παραγωγικότητας, καθώς και από πιέσεις από την πλευρά της ζήτησης στην οικονομία. Η τρέχουσα εικόνα του πληθωρισμού θα πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα της επιβραδυνόμενης, καίτοι ισχυρής ακόμη, οικονομικής δραστηριότητας.

Όσον αφορά τις μελλοντικές προοπτικές, οι πιο πρόσφατες διαθέσιμες προβλέψεις μεγάλων διεθνών οργανισμών για τον πληθωρισμό κυμαίνονται από 8,8% έως 9,8% για το 2008 και από 4,7% έως 5,1% για το 2009. Οι κίνδυνοι για τον πληθωρισμό είναι κατά κύριο λόγο ανοδικοί και συνδέονται με τη στενότητα στην αγορά εργασίας, τις τιμές της ενέργειας και τις τάσεις των τιμών των ειδών διατροφής. Ένας επιπρόσθετος σημαντικός παράγοντας κινδύνου για το 2008 είναι η αβέβαιη έκβαση των διαπραγματεύσεων με την Gazprom όσον αφορά την τιμή του φυσικού αερίου που εισάγεται από τη Ρωσία. Με δεδομένες τις αυξήσεις στις τιμές της ενέργειας, τα είδη διατροφής, τη φορολογία και τις διοικητικά καθοριζόμενες τιμές, η στενότητα στην αγορά εργασίας συνεπάγεται σοβαρούς κινδύνους δευτερογενών επιδράσεων, οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ακόμα μεγαλύτερες και πιο παρατεταμένες

αυξήσεις των μισθών και του πληθωρισμού. Υπό αυτή την προοπτική, έχει ζωτική σημασία το κατά πόσον ο καθορισμός των μισθών θα ανταποκριθεί στην επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης. Πιο μακροπρόθεσμα, η διαδικασία πραγματικής σύγκλισης ενδέχεται επίσης να επηρεάσει τον πληθωρισμό τα προσεχή έτη. Εντούτοις, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί το ακριβές μέγεθος αυτής της επίδρασης.

Η Εσθονία δεν υπόκειται σε απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Κατά το έτος αναφοράς (2007) πέτυχε δημοσιονομικό πλεόνασμα 2,8% του ΑΕΠ, δηλ. υπερέβη την τιμή αναφοράς. Για το 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει μείωση του πλεονάσματος σε 0,4% του ΑΕΠ. Ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ μειώθηκε σε 3,4% το 2007 και προβλέπεται ότι θα διατηρηθεί σ' αυτό το επίπεδο το 2008, παραμένοντας έτσι πολύ χαμηλότερος από την τιμή αναφοράς (60%). Ο μεσοπρόθεσμος στόχος που προβλέπεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης προσδιορίζεται στο πρόγραμμα σύγκλισης ως διαρθρωτικό δημοσιονομικό πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης.

Η κορώνα Εσθονίας συμμετέχει στον ΜΣΙ ΙΙ επί δύο έτη και πλέον πριν από την εξέταση για την αξιολόγηση της σύγκλισης εκ μέρους της ΕΚΤ. Η Εσθονία εντάχθηκε στον ΜΣΙ ΙΙ διατηρώντας το ισχύον καθεστώς επιτροπής συναλλάγματος, στο πλαίσιο μονομερούς δέσμευσης της εν λόγω χώρας, χωρίς να δημιουργούνται έτσι πρόσθετες υποχρεώσεις για την ΕΚΤ. Η συμφωνία συμμετοχής στον ΜΣΙ ΙΙ βασίστηκε σε ρητές δεσμεύσεις τις οποίες ανέλαβαν οι εσθονικές αρχές σε διάφορους τομείς πολιτικής. Κατά τη διετή περίοδο 19 Απριλίου 2006-18 Απριλίου 2008, η κορώνα παρέμεινε σταθερά ίση προς την κεντρική της ισοτιμία (15,6466 κορώνες ανά ευρώ). Όπως συνεπάγεται το καθεστώς επιτροπής συναλλάγματος, η Eesti Pank συνέχισε να δραστηριοποιείται τακτικά στην αγορά συναλλάγματος, αγοράζοντας (σε καθαρή βάση) ξένα νομίσματα. Οι διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι του EURIBOR τριών μηνών παρέμειναν ασήμαντες

έως τον Απρίλιο του 2007, αλλά στη συνέχεια έφθασαν σε σχετικά υψηλά επίπεδα λόγω της αυξανόμενης απροθυμίας των επενδυτών να αναλάβουν κινδύνους στις χρηματοπιστωτικές αγορές και των ανησυχιών της αγοράς για τις σοβαρές εξωτερικές ανισορροπίες στην Εσθονία.

Το Μάρτιο του 2008 η πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία της κορώνας Εσθονίας διαμορφώθηκε αρκετά υψηλότερα από τα μέσα επίπεδα της τελευταίας δεκαετίας, ενώ η πραγματική διμερής συναλλαγματική ισοτιμία της έναντι του ευρώ σε κατά τι υψηλότερο επίπεδο αντίστοιχα. Ωστόσο, η διαδικασία της πραγματικής οικονομικής σύγκλισης δυσχεραίνει την ιστορική αξιολόγηση της εξέλιξης της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Όσον αφορά άλλες εξωτερικές εξελίξεις, από το 1998 και μετά η Εσθονία καταγράφει συνεχώς μεγάλα ή πολύ μεγάλα ελλείμματα στο συνολικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων (το έλλειμμα ανήλθε σε 15,8% του ΑΕΠ το 2007). Μολονότι τα υψηλά ελλείμματα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών είναι δυνατόν να οφείλονται εν μέρει στη διαδικασία σύγκλισης μιας οικονομίας όπως η εσθονική, ελλείμματα αυτού του μεγέθους θέτουν ζητήματα διατηρησιμότητας, ιδίως εάν παρατείνονται επί μακρόν. Τα πρόσφατα πολύ μεγάλα ελλείμματα φαίνεται ότι είναι επίσης αποτέλεσμα της υπερθέρμανσης της οικονομίας. Ως προς τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων, η συνεισφορά των καθαρών εισροών άμεσων επενδύσεων στη χρηματοδότηση του ελλείμματος του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών της Εσθονίας μειώθηκε με την πάροδο του χρόνου και κατά την επισκοπούμενη περίοδο ήταν γύρω στο 4% του ΑΕΠ. Οι πρόσθετες χρηματοδοτικές ανάγκες καλύπτονται, σε αυξανόμενο βαθμό, από πολύ μεγάλες εισροές κεφαλαίων για λοιπές επενδύσεις, κυρίως με τη μορφή δανείων μεταξύ τραπεζών του αυτού ομίλου. Στο πλαίσιο αυτό, η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση της χώρας επιδεινώθηκε από 6,8% του ΑΕΠ το 1998 σε -74,0% του ΑΕΠ το 2007.

Στην Εσθονία, επειδή δεν υπάρχει ανεπτυγμένη αγορά ομολόγων σε κορώνες Εσθονίας, αλλά και επειδή το επίπεδο του δημόσιου χρέους είναι χαμηλό, δεν είναι διαθέσιμο εναρμονισμένο μακροπρόθεσμο επιτόκιο, πράγμα που δυσχεραίνει την αξιολόγηση της σύγκλισης πριν από την υιοθέτηση του ευρώ. Ωστόσο, διάφοροι δείκτες (διαφορές προθεσμιακών επιτοκίων της αγοράς χρήματος έναντι της ζώνης του ευρώ, επιτόκια των NXI για δάνεια προς νοικοκυριά και μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, με μακροπρόθεσμη αρχική περίοδο καθορισμού επιτοκίου ή διάρκεια, καθώς και η εξέλιξη του ισοζυγίου πληρωμών) υποδηλώνουν ότι η Εσθονία αντιμετωπίζει κάποιες προκλήσεις όσον αφορά τη διατηρησιμότητα της σύγκλισης. Ωστόσο, δεν υπάρχουν επί του παρόντος αρκετά ισχυρές ενδείξεις που να επιβάλλουν μια συνολικά αρνητική αξιολόγηση.

Η επίτευξη περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σύγκλιση στην Εσθονία απαιτεί, μεταξύ άλλων, την άσκηση δημοσιονομικών πολιτικών σε επαρκώς περιοριστική κατεύθυνση ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος να εκδηλωθούν πληθωριστικές πιέσεις και πιέσεις στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, προερχόμενες από την πλευρά της ζήτησης. Εν προκειμένω, η αποταμίευση των έκτακτων εσόδων και η περιστολή των δαπανών αναμένεται να αμβλύνουν τις πιέσεις που προέρχονται από την εγχώρια ζήτηση και ως εκ τούτου θα συμβάλουν ώστε να αποσοβηθεί η υπερθέρμανση της οικονομίας. Επιπλέον, η δυναμική της πιστωτικής επέκτασης και το μεγάλο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και η χρηματοδότησή του πρέπει να παρακολουθούνται προσεκτικά. Όσον αφορά την αγορά εργασίας, ο περιορισμός της συνολικής μισθολογικής δαπάνης του δημόσιου τομέα θα δώσει ένα σημαντικό μήνυμα και θα πρέπει να συμβάλει στην επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των μισθών και στον ιδιωτικό τομέα. Οι μισθολογικές αυξήσεις θα πρέπει να αντανακλούν την άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας, τις συνθήκες στην αγορά εργασίας και τις εξελίξεις στις ανταγωνίστριες χώρες. Εξάλλου, η διατήρηση ενός επαρκώς υψηλού βαθμού ευελιξίας στην αγορά

εργασίας και η βελτίωση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού θα πρέπει να αποτελέσουν σημαντικούς στόχους πολιτικής. Ειδικότερα, απαιτείται μεγαλύτερη επένδυση στην εκπαίδευση, η οποία θα συντελέσει ώστε να αυξηθεί το μερίδιο συμμετοχής προϊόντων και υπηρεσιών υψηλότερης προστιθέμενης αξίας στη διάρθρωση της παραγωγής της Εσθονίας. Η πρόοδος στους τομείς αυτούς θα συμβάλει δυναμικά στη βελτίωση του αναπτυξιακού δυναμικού της Εσθονίας. Επιπλέον, η επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας και ιδίως ο εκσυγχρονισμός της ισχύουσας εργατικής νομοθεσίας θα έχει θετική επίδραση. Τέτοιου είδους μέτρα, σε συνδυασμό με την άσκηση νομισματικής πολιτικής προσανατολισμένης στη σταθερότητα, θα συμβάλουν στην επίτευξη ενός περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σταθερότητα των τιμών και παράλληλα θα προαγάγουν την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης.

Ο νόμος περί του νομίσματος και ο νόμος για την ασφάλεια της κορώνας Εσθονίας δεν συμμορφώνονται προς όλες τις απαιτήσεις όσον αφορά τη νομική ενσωμάτωση της κεντρικής τράπεζας της Εσθονίας στο Ευρωσύστημα. Η Εσθονία είναι κράτος-μέλος με παρέκκλιση και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να προβεί σε όλες τις απαιτούμενες προσαρμογές βάσει του άρθρου 109 της Συνθήκης.

4.4 ΛΕΤΤΟΝΙΑ

Κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008 η Λεττονία κατέγραψε μέσο ρυθμό πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ 12,3%, δηλ. σημαντικά υψηλότερο από την τιμή αναφοράς που ορίζει η Συνθήκη (3,2%). Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες πληροφορίες, ο μέσος δωδεκάμηνος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω τους επόμενους μήνες.

Εξεταζόμενος αναδρομικά σε μια μακρότερη περίοδο, ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή στη Λεττονία παρέμεινε σε γενικές γραμμές

σταθερός από το τέλος της δεκαετίας του '90 μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 2000 (κυμαινόμενος, ως επί το πλείστον, μεταξύ 2% και 3%), αλλά στη συνέχεια επιταχύνθηκε σημαντικά και έφθασε στο 10,1% το 2007. Η εξέλιξη του πληθωρισμού θα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της πολύ έντονης αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ, εν μέσω πληθυνόμενων ενδείξεων υπερθέρμανσης και σοβαρών ανισορροπιών την τελευταία τριετία. Οι αυξανόμενες ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό οδήγησαν σε πολύ έντονη άνοδο του ρυθμού αύξησης των μισθών και του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, ιδίως από το 2005 και εξής. Αυτή η επιτάχυνση του πληθωρισμού από το 2004 οφειλόταν αρχικά στην αύξηση των τιμών των εισαγομένων λόγω της υποτίμησης του λατς έναντι του ευρώ, στις αναπροσαρμογές των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών και σε έκτακτους παράγοντες που συνδέονται με την ένταξη στην ΕΕ. Τα επόμενα χρόνια οι πιέσεις από την πλευρά της ζήτησης, οι έντονες μισθολογικές αυξήσεις και η άνοδος των τιμών της ενέργειας και των ειδών διατροφής παγκοσμίως συνέβαλαν και αυτές, ολόένα περισσότερο, στην ενίσχυση του πληθωρισμού. Όσον αφορά τις πρόσφατες εξελίξεις, ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ αυξήθηκε σε 16,6% το Μάρτιο του 2008. Η άνοδος αυτή συνδέεται κυρίως με τη σημαντική αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης επί του καπνού, των τιμών της ενέργειας και ορισμένων τιμών που υπόκεινται σε διοικητικούς περιορισμούς, ενώ μετριάστηκε η επίδραση των τιμών των ειδών διατροφής και των υπηρεσιών οι τιμές των οποίων δεν υπόκεινται σε διοικητικούς περιορισμούς. Υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης, αν και παραμένει πολύ υψηλός, άρχισε να επιβραδύνεται στη διάρκεια του 2007, λόγω της λήψης μέτρων για τη μείωση του πληθωρισμού από την κυβέρνηση και επειδή οι τράπεζες είναι πιο επιφυλακτικές όσον αφορά τις χορηγήσεις τους.

Όσον αφορά τις μελλοντικές προοπτικές, οι πιο πρόσφατες διαθέσιμες προβλέψεις μεγάλων διεθνών οργανισμών για τον πληθωρισμό κυμαίνονται από 13,8% έως 15,8% για το 2008 και από 7,0% έως 9,2% για το 2009. Μεταξύ

των παραγόντων που αναμένεται να ασκήσουν ανοδική πίεση στον πληθωρισμό είναι οι σημαντικές περαιτέρω αναπροσαρμογές των τιμολογίων του φυσικού αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας και οι αυξήσεις των ειδικών φόρων κατανάλωσης, ιδίως επί του καπνού, στο πλαίσιο της εναρμόνισής τους στην ΕΕ, το 2008 και το 2009. Επιπλέον, το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος πιθανόν να συνεχίσει να ασκεί ανοδική πίεση στον πληθωρισμό. Αν και οι κίνδυνοι που περιβάλλουν τις τρέχουσες προβολές για τον πληθωρισμό είναι γενικά ισορροπημένοι, υπάρχουν σημαντικές αβεβαιότητες. Πρώτον, η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας μπορεί να αμβλύνει τις πληθωριστικές πιέσεις, αν και υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα σχετικά με την έκταση και το ρυθμό της επιβράδυνσης. Δεύτερον, ο πληθωρισμός μπορεί να επηρεαστεί σημαντικά από πιθανές περαιτέρω αυξήσεις των τιμών των ειδών διατροφής και της ενέργειας παγκοσμίως. Τρίτον, υπάρχει σημαντικός κίνδυνος η άνοδος του πληθωρισμού λόγω έκτακτων διαταραχών των τιμών να οδηγήσει σε προσδοκίες επίμονα υψηλού πληθωρισμού, οι οποίες μπορεί να προκαλέσουν με τη σειρά τους πιο σημαντικές και παρατεταμένες αυξήσεις των μισθών και του πληθωρισμού. Η διαδικασία πραγματικής σύγκλισης ενδέχεται επίσης να επηρεάσει τον πληθωρισμό τα επόμενα χρόνια, δεδομένου ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και τα επίπεδα των τιμών στη Λεττονία εξακολουθούν να είναι χαμηλότερα από ό,τι στη ζώνη του ευρώ. Εντούτοις, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί το ακριβές μέγεθος αυτής της επίδρασης.

Η Λεττονία δεν υπόκειται σε απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Κατά το έτος αναφοράς (2007) η Λεττονία είχε ισοσκελισμένο προϋπολογισμό, δηλ. υπερκάλυψε την τιμή αναφοράς. Για το 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει έλλειμμα 1,1% του ΑΕΠ. Ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ μειώθηκε σε 9,7% το 2007, αλλά προβλέπεται ότι θα αυξηθεί σε 10,0% το 2008, παραμένοντας έτσι πολύ χαμηλότερος από την τιμή αναφοράς (60%). Ο μεσοπρόθεσμος στόχος που προβλέπεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης ποσοτι-

κοποιείται στο πρόγραμμα σύγκλισης ως κυκλικά διορθωμένο δημοσιονομικό έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης ίσο προς 1% του ΑΕΠ, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη μέτρα προσωρινού χαρακτήρα. Όσον αφορά άλλους δημοσιονομικούς παράγοντες, το 2006 ο λόγος του ελλείμματος δεν υπερέβη το λόγο των δημόσιων επενδύσεων προς το ΑΕΠ.

Το λατς Λεττονίας συμμετέχει στον ΜΣΙ ΙΙ με ισχύ από τις 2 Μαΐου 2005, δηλ. επί δύο έτη και πλέον πριν από την εξέταση για την αξιολόγηση της σύγκλισης εκ μέρους της ΕΚΤ. Η κεντρική ισοτιμία του νομίσματος της Λεττονίας στο πλαίσιο του ΜΣΙ ΙΙ παραμένει 0,702804 λατς ανά ευρώ, με κανονικά περιθώρια διακύμανσης $\pm 15\%$. Κατά την ένταξη στον ΜΣΙ ΙΙ, οι αρχές της Λεττονίας δεσμεύθηκαν μονομερώς να διατηρήσουν τη συναλλαγματική ισοτιμία του λατς εντός περιθωρίων διακύμανσης $\pm 1\%$ γύρω από την κεντρική ισοτιμία, χωρίς να δημιουργούνται έτσι πρόσθετες υποχρεώσεις για την ΕΚΤ. Η συμφωνία συμμετοχής στον ΜΣΙ ΙΙ βασίστηκε σε ρητές δεσμεύσεις των λεττονικών αρχών σε διαφόρους τομείς πολιτικής. Κατά την επισκοπούμενη περίοδο, αφού ανατιμήθηκε κατά περίπου 1% σε σχέση την κεντρική του ισοτιμία στο πλαίσιο του ΜΣΙ ΙΙ, το λατς έφθασε στο κάτω όριο των περιθωρίων διακύμανσης που έχουν θέσει μονομερώς οι αρχές της Λεττονίας σε δύο περιπτώσεις, στα μέσα Φεβρουαρίου 2007 και το Σεπτέμβριο του 2007, σε ένα περιβάλλον εντάσεων στην αγορά συνεπεία σοβαρών μακροοικονομικών ανισορροπιών. Οι εντάσεις αυτές εξουδετερώθηκαν εν μέρει χάρη στην εφαρμογή κρατικού αντιπληθωριστικού προγράμματος, στις παρεμβάσεις της κεντρικής τράπεζας το Μάρτιο του 2007 με σκοπό τη στήριξη του νομίσματος και στην υιοθέτηση πιο περιοριστικής νομισματικής πολιτικής. Κατά το μεγαλύτερο μέρος της επισκοπούμενης περιόδου, το λατς παρουσίασε χαμηλό βαθμό μεταβλητότητας, με εξαίρεση τις δύο προαναφερθείσες περιπτώσεις εντάσεων στην αγορά. Παράλληλα, οι διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι του EURIBOR τριών μηνών έφθασαν σε υψηλά επίπεδα στη διάρκεια του 2007 κυρίως λόγω των εντεινόμενων πιέσεων στην αγορά,

αλλά μειώθηκαν σημαντικά στις αρχές του 2008.

Το Μάρτιο του 2008, τόσο διμερώς έναντι του ευρώ όσο και σε όρους σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας, η πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία του λατς Λεττονίας διαμορφώθηκε κατά τι άνω των μέσων επιπέδων της τελευταίας δεκαετίας. Ωστόσο, η διαδικασία της πραγματικής οικονομικής σύγκλισης δυσχεραίνει την ιστορική αξιολόγηση της εξέλιξης της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Όσον αφορά άλλες εξωτερικές εξελίξεις, η Λεττονία κατέγραψε διευρυνόμενα ελλείμματα στο συνολικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων. Συγκεκριμένα, το έλλειμμα αυξήθηκε από 4,3% του ΑΕΠ το 2000 σε 21,3% του ΑΕΠ το 2006 και μειώθηκε ελαφρώς σε 20,9% του ΑΕΠ το 2007. Το έλλειμμα της Λεττονίας είναι αυτή τη στιγμή το υψηλότερο μεταξύ των χωρών που επισκοπούνται στην παρούσα έκθεση. Μολονότι τα υψηλά ελλείμματα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών είναι δυνατόν να οφείλονται εν μέρει στη διαδικασία σύγκλισης μιας οικονομίας όπως η λεττονική, ελλείμματα αυτού του μεγέθους θέτουν ζητήματα διατηρησιμότητας, ιδίως εάν παρατείνονται επί μακρόν. Τα πρόσφατα πολύ μεγάλα ελλείμματα φαίνεται ότι είναι επίσης αποτέλεσμα της υπερθέρμανσης της οικονομίας. Ως προς τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων, την τελευταία οκταετία καταγράφονται συνεχώς καθαρές εισροές άμεσων επενδύσεων και επενδύσεων χαρτοφυλακίου οι οποίες το 2007 ανέρχονταν αθροιστικά σε 5,7% του ΑΕΠ. Οι πρόσθετες χρηματοδοτικές ανάγκες καλύφθηκαν με πολύ μεγάλες εισροές κεφαλαίων για λοιπές επενδύσεις, κυρίως με τη μορφή τραπεζικών δανείων. Στο πλαίσιο αυτό, η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση της χώρας επιδεινώθηκε ραγδαία από -30,0% του ΑΕΠ το 2000 σε -79,2% του ΑΕΠ το 2007.

Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ήταν κατά μέσο όρο 5,4% κατά την περίοδο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008 και ήταν συνεπώς χαμηλότερα από την τιμή αναφοράς. Ωστόσο, η διεύρυνση της διαφοράς

των μακροπρόθεσμων επιτοκίων μεταξύ της Λεττονίας και της ζώνης του ευρώ κατά την περίοδο αναφοράς αντανακλά τους κινδύνους που έχουν ανακύψει λόγω της υπερθέρμανσης της οικονομίας.

Η επίτευξη περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σύγκλιση στη Λεττονία απαιτεί, μεταξύ άλλων, την άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής σε επαρκώς περιοριστική κατεύθυνση, ώστε να μειωθούν οι προερχόμενες από την πλευρά της ζήτησης πληθωριστικές πιέσεις και οι μακροοικονομικές ανισορροπίες. Εν προκειμένω, η αποταμίευση έκτακτων εσόδων και η περιστολή των δαπανών έχουν αποφασιστική σημασία για τον περιορισμό των πιέσεων από την εγχώρια ζήτηση. Η μισθολογική πολιτική στο δημόσιο τομέα θα πρέπει να συμβάλει στη συγκράτηση των μισθολογικών αυξήσεων στο σύνολο της οικονομίας η οποία είναι αναγκαία για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας και η οποία με τη σειρά της θα πρέπει να υποστηρίζεται από την περαιτέρω βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών. Επιπλέον, η δυναμική της πιστωτικής επέκτασης και το μεγάλο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και η χρηματοδότησή του θα πρέπει να παρακολουθούνται προσεκτικά. Η αγορά εργασίας εξακολουθεί να αντιμετωπίζει ορισμένα διαρθρωτικά προβλήματα. Είναι αναγκαίες περαιτέρω ενέργειες για την αντιμετώπιση των αναντιστοιχιών μεταξύ προσφερόμενων και ζητούμενων δεξιοτήτων, καθώς και για την προσέλκυση του εργατικού δυναμικού στην αγορά εργασίας. Οι μισθολογικές αυξήσεις θα πρέπει να αντανακλούν την άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας, τις συνθήκες στην αγορά εργασίας και τις εξελίξεις στις ανταγωνιστριες χώρες. Επιπλέον, είναι σημαντικό να ενισχυθεί περαιτέρω ο ανταγωνισμός στις αγορές προϊόντων και να απελευθερωθούν οι τομείς που υπόκεινται σε διοικητικούς περιορισμούς. Τέτοιου είδους μέτρα, σε συνδυασμό με την άσκηση νομισματικής πολιτικής προσανατολισμένης στη σταθερότητα, θα συμβάλουν στην επίτευξη ενός περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σταθερότητα των τιμών και θα στηρίξουν την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης.

Η νομοθεσία της Λεττονίας δεν συμμορφώνεται προς όλες τις απαιτήσεις όσον αφορά την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας και τη νομική της ενσωμάτωση στο Ευρωσύστημα. Η Λεττονία είναι κράτος-μέλος με παρέκκλιση και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να προβεί σε όλες τις απαιτούμενες προσαρμογές βάσει του άρθρου 109 της Συνθήκης.

4.5 ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ

Κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008 η Λιθουανία κατέγραψε μέσο ρυθμό πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ 7,4%, δηλ. σημαντικά υψηλότερο από την τιμή αναφοράς που ορίζει η Συνθήκη (3,2%). Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες πληροφορίες, ο μέσος δωδεκάμηνος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω τους επόμενους μήνες.

Εξεταζόμενος αναδρομικά σε μια μακρότερη περίοδο, ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ στη Λιθουανία, ο οποίος το 1998 κυμαινόταν σε επίπεδο άνω του 5%, συνέχισε να μειώνεται σταθερά έως ότου έγινε αρνητικός το 2003. Στη συνέχεια ο πληθωρισμός αυξήθηκε και πάλι, φθάνοντας το 5,8% το 2007. Η εξέλιξη του πληθωρισμού θα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της πολύ έντονης αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ από το 2001 και εξής, εν μέσω πληθυνόμενων ενδείξεων υπερθέρμανσης της οικονομίας και σοβαρών ανισορροπιών τα τελευταία χρόνια. Αυτή η έντονη οικονομική ανάπτυξη, σε συνδυασμό με τις καθαρές εκροές εργατικού δυναμικού, μείωσαν την ανεργία σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα, γεγονός που αντικατοπτρίστηκε στη σημαντική επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Οι τιμές των εισαγομένων ήταν μάλλον ευμετάβλητες κατά την υπό εξέταση περίοδο, αντανακλώντας κυρίως την εξέλιξη της ονομαστικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας και των τιμών του πετρελαίου. Όσον αφορά τις πρόσφατες εξελίξεις, ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ επιταχύνθηκε σημαντικά το 2007 και έφθασε το

11,4% το Μάρτιο του 2008. Η άνοδος αυτή οφείλεται κυρίως στις αυξήσεις των τιμών των επεξεργασμένων ειδών διατροφής, των υπηρεσιών και της ενέργειας, αν και σημειώθηκαν κάποιες ανοδικές κινήσεις στην εξέλιξη των τιμών και άλλων συνιστωσών του ΕνΔΤΚ. Υπάρχουν ενδείξεις ότι ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης, αν και παραμένει πολύ υψηλός, άρχισε να επιβραδύνεται προς το τέλος του 2007, κυρίως λόγω της εξασθένησης της εγχώριας ζήτησης.

Όσον αφορά τις μελλοντικές προοπτικές, οι πιο πρόσφατες διαθέσιμες προβλέψεις μεγάλων διεθνών οργανισμών για τον πληθωρισμό κυμαίνονται από 8,3% έως 10,1% για το 2008 και από 6,1% έως 7,2% για το 2009. Οι αυξήσεις των τιμών των τροφίμων και των ειδών διατροφής αναμένεται να συμβάλουν σημαντικά στο συνολικό πληθωρισμό το 2008. Μάλιστα, θα ανέλθουν σε ακόμη υψηλότερα επίπεδα λόγω της εναρμόνισης των ειδικών φόρων κατανάλωσης επί των καυσίμων, του καπνού και των οινόπνευματων με τα επίπεδα της ΕΕ. Επιπλέον, αναμένονται περαιτέρω αναπροσαρμογές των τιμών της ενέργειας, καθώς η τιμή του φυσικού αερίου οικιακής χρήσης στη Λιθουανία εξακολουθεί να είναι σημαντικά χαμηλότερη από το μέσο επίπεδο της ζώνης του ευρώ. Οι κίνδυνοι που περιβάλλουν τις τρέχουσες προβλέψεις για τον πληθωρισμό είναι κατά κύριο λόγο ανοδικοί. Παρά τις πρόσφατες ενδείξεις επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας, η έντονη αύξηση του προϊόντος, σε συνδυασμό με τη στενότητα στην αγορά εργασίας, υποδηλώνει κινδύνους περαιτέρω ανόδου του ρυθμού αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και, γενικότερα, των εγχώριων τιμών. Με δεδομένες τις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας, των ειδών διατροφής, της έμμεσης φορολογίας και των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών, η στενότητα στην αγορά εργασίας συνεπάγεται σημαντικούς κινδύνους δευτερογενών επιδράσεων, οι οποίες μπορεί να προκαλέσουν ακόμα μεγαλύτερες και πιο παρατεταμένες αυξήσεις των μισθών και του πληθωρισμού. Πιο μακροπρόθεσμα, η διαδικασία πραγματικής σύγκλισης

ενδέχεται να επηρεάσει τον πληθωρισμό τα προσεχή έτη, αν και είναι δύσκολο να εκτιμηθεί το ακριβές μέγεθος αυτής της επίδρασης.

Η Λιθουανία δεν υπόκειται σε απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Κατά το έτος αναφοράς (2007) η Λιθουανία κατέγραψε δημοσιονομικό έλλειμμα 1,2% του ΑΕΠ, δηλ. αρκετά χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς. Για το 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει αύξηση του ελλείμματος σε 1,7%. Ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ μειώθηκε σε 17,3% το 2007 και προβλέπεται ότι θα υποχωρήσει περαιτέρω στο 17,0% το 2008, παραμένοντας έτσι πολύ χαμηλότερος από την τιμή αναφοράς (60%). Ο μεσοπρόθεσμος στόχος που προβλέπεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης ποσοτικοποιείται στο πρόγραμμα σύγκλισης ως διαρθρωτικό δημοσιονομικό έλλειμμα χαμηλότερο από 1% του ΑΕΠ μετά το 2008. Όσον αφορά άλλους δημοσιονομικούς παράγοντες, ο λόγος του ελλείμματος δεν υπερέβη το λόγο των δημόσιων επενδύσεων προς το ΑΕΠ το 2006 και το 2007.

Το λίτας Λιθουανίας συμμετέχει στον ΜΣΙ II επί δύο έτη και πλέον πριν από την εξέταση για την αξιολόγηση της σύγκλισης εκ μέρους της ΕΚΤ. Η Λιθουανία εντάχθηκε στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών διατηρώντας το ισχύον καθεστώς επιτροπής συναλλάγματος, στο πλαίσιο μονομερούς δέσμευσης, χωρίς να δημιουργούνται έτσι πρόσθετες υποχρεώσεις για την ΕΚΤ. Η συμφωνία συμμετοχής στον ΜΣΙ II βασίστηκε σε ρητές δεσμεύσεις των λιθουανικών αρχών σε διάφορους τομείς πολιτικής. Από τον Απρίλιο του 2006 έως το Φεβρουάριο του 2008, το λίτας παρέμεινε σταθερά ίσο προς την κεντρική του ισοτιμία (3,45280 λίτας ανά ευρώ). Όπως συνεπάγεται το καθεστώς επιτροπής συναλλάγματος, η Lietuvos bankas συνέχισε τις τακτικές της παρεμβάσεις στην αγορά συναλλάγματος, προβαίνοντας σε αγοραπωλησίες ξένων νομισμάτων. Οι διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι του

EURIBOR τριών μηνών παρέμειναν ασήμαντες μέχρι τον Απρίλιο του 2007, στη συνέχεια έφθασαν σε αρκετά υψηλά επίπεδα λόγω της αυξανόμενης απροθυμίας των επενδυτών να αναλάβουν κινδύνους στις χρηματοπιστωτικές αγορές, σε συνδυασμό με τις ανησυχίες της αγοράς για τις σοβαρές εξωτερικές ανισορροπίες της Λιθουανίας, και επανήλθαν σε μέτρια επίπεδα στις αρχές του 2008.

Το Μάρτιο του 2008, τόσο σε διμερές επίπεδο έναντι του ευρώ όσο και σε όρους σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας, η πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία του λίτας Λιθουανίας διαμορφώθηκε κατά τι παραπάνω από τα μέσα επίπεδα της τελευταίας δεκαετίας. Ωστόσο, η διαδικασία της πραγματικής οικονομικής σύγκλισης δυσχεραίνει την ιστορική αξιολόγηση της εξέλιξης της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Όσον αφορά άλλες εξωτερικές εξελίξεις, από το 1998 η Λιθουανία καταγράφει συνεχώς μεγάλα ή πολύ μεγάλα ελλείμματα στο συνολικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων (το έλλειμμα ανήλθε σε 11,9% του ΑΕΠ το 2007). Μολονότι τα υψηλά ελλείμματα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών είναι δυνατόν να οφείλονται εν μέρει στη διαδικασία σύγκλισης μιας οικονομίας όπως η λιθουανική, ελλείμματα αυτού του μεγέθους θέτουν ζητήματα διατηρησιμότητας, ιδίως εάν παρατείνονται επί μακρόν. Φαίνεται ότι τα πρόσφατα πολύ υψηλά ελλείμματα είναι επίσης αποτέλεσμα της υπερθέρμανσης της οικονομίας. Ως προς τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων, η συνεισφορά των καθαρών εισροών άμεσων επενδύσεων στη χρηματοδότηση του ελλείμματος του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών της Λιθουανίας αυξήθηκε, φθάνοντας στο 4,5% περίπου του ΑΕΠ κατά την τελευταία διετία. Οι πρόσθετες ανάγκες χρηματοδότησης καλύπτονται ολοένα περισσότερο από πολύ μεγάλες εισροές κεφαλαίων για λοιπές επενδύσεις, κυρίως με τη μορφή τραπεζικών δανείων. Στο πλαίσιο αυτό, η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση της χώρας επιδεινώθηκε από -22,3% του ΑΕΠ το 1998 σε -56,1% του ΑΕΠ το 2007.

Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ήταν κατά μέσο όρο 4,6% κατά την περίοδο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008 και ήταν συνεπώς χαμηλότερα από την τιμή αναφοράς (6,5%) για το κριτήριο των επιτοκίων. Στην αρχή της περιόδου αναφοράς, τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ακολουθούσαν παράλληλη πορεία με τα επιτόκια της ζώνης του ευρώ, όμως μετά το ξέσπασμα της αναταραχής στις χρηματοπιστωτικές αγορές στα μέσα του 2007 σημείωσαν κάποια άνοδο.

Η επίτευξη περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σύγκλιση στη Λιθουανία απαιτεί, μεταξύ άλλων, την άσκηση δημοσιονομικών πολιτικών σε επαρκώς περιοριστική κατεύθυνση, ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος να κλιμακωθούν οι προερχόμενες από τη ζήτηση πληθωριστικές πιέσεις. Εν προκειμένω, η αποταμίευση εκτάκτων εσόδων και η περιστολή των δαπανών έχουν αποφασιστική σημασία για τον περιορισμό των πιέσεων από την εγχώρια ζήτηση. Παρά τα όσα έχουν ήδη επιτευχθεί, το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής χρειάζεται περαιτέρω ενίσχυση. Η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να βελτιώσει περαιτέρω την αποτελεσματικότητα των δημόσιων δαπανών. Είναι σημαντικό να μειωθεί ο ρυθμός αύξησης των μισθών στο δημόσιο τομέα, γεγονός που θα συμβάλει στη συγκράτηση των μισθολογικών αυξήσεων στο σύνολο της οικονομίας. Επιπλέον, η δυναμική της πιστωτικής επέκτασης και το μεγάλο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και η χρηματοδότησή του θα πρέπει να παρακολουθούνται προσεκτικά. Η αγορά εργασίας εξακολουθεί να αντιμετωπίζει ορισμένα διαρθρωτικά προβλήματα. Ιδίως με δεδομένα τα φαινόμενα συμφόρησης όσον αφορά την προσφορά εργασίας σε συγκεκριμένες περιοχές της χώρας και τομείς της οικονομίας, αλλά και λόγω των καθαρών εκροών εργατικού δυναμικού, είναι αναγκαίες περαιτέρω ενέργειες για την αντιμετώπιση των αναντιστοιχιών μεταξύ των προσφερόμενων και ζητούμενων δεξιοτήτων, καθώς και για την προσέλκυση του εργατικού δυναμικού στην αγορά εργασίας. Οι μισθολογικές αυξήσεις θα πρέπει να αντανakλούν την άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας, τις συνθήκες στην αγορά

εργασίας και τις εξελίξεις στις ανταγωνίστριες χώρες. Επιπλέον, είναι σημαντικό να ενισχυθούν οι εθνικές πολιτικές που αποσκοπούν στην περαιτέρω ενδυνάμωση του ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων, καθώς και να προχωρήσει η απελευθέρωση των τομέων που υπόκεινται σε διοικητικούς περιορισμούς. Τέτοιου είδους μέτρα, σε συνδυασμό με την άσκηση νομισματικής πολιτικής προσανατολισμένης στη σταθερότητα, θα συμβάλουν στην επίτευξη ενός περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σταθερότητα των τιμών και παράλληλα θα προαγάγουν την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης.

Το Σύνταγμα της Λιθουανίας και ο νόμος για τη Lietuvos bankas τροποποιήθηκαν τελευταία και ορισμένοι άλλοι νόμοι (ο νόμος περί έκδοσης χρήματος, ο νόμος για την αλλαγή της ονομασίας και των ποσοτήτων των νομισματικών μονάδων της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και τη χρήση τους σε νόμους και άλλα νομικά κείμενα, ο νόμος περί χρήματος και ο νόμος για την αξιοπιστία του λίτας) καταργήθηκαν στις 25 Απριλίου 2006. Μετά τις τροποποιήσεις αυτές, στην Έκθεση για τη Σύγκλιση του Μαΐου του 2006 η ΕΚΤ αποφάνθηκε ότι το Σύνταγμα της Λιθουανίας και ο νόμος για τη Lietuvos bankas συμμορφώνονται προς τις απαιτήσεις της Συνθήκης και του Καταστατικού για το Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

4.6 ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008, η Ουγγαρία κατέγραψε μέσο ρυθμό πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ 7,5%, δηλ. σημαντικά υψηλότερο από την τιμή αναφοράς που ορίζει η Συνθήκη (3,2%). Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες πληροφορίες, ο μέσος δωδεκάμηνος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ αναμένεται να μειωθεί κατά τι τους επόμενους μήνες.

Εξεταζόμενος αναδρομικά σε μια μακρότερη περίοδο, ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή

στην Ουγγαρία ακολούθησε σε γενικές γραμμές καθοδική πορεία μέχρι το 2005, η οποία στη συνέχεια αντιστράφηκε εν μέρει, αντανakλώντας τις αυξήσεις των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών και της έμμεσης φορολογίας. Η εξέλιξη του πληθωρισμού κατά τα έτη μέχρι το 2006 συντελέστηκε σε ένα περιβάλλον έντονης οικονομικής ανάπτυξης, με ρυθμούς σταθερά άνω του 4,0% μέχρι το 2007. Ο υψηλός ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (ιδίως στις αρχές της δεκαετίας του 2000) αντανakλά την ταχύρρυθμη άνοδο της μισθολογικής δαπάνης ανά μισθωτό, στην οποία συνέβαλαν οι αυξήσεις των κατώτατων μισθών και η επεκτατική μισθολογική πολιτική του δημόσιου τομέα, η οποία άσκησε δευτερογενείς επιδράσεις στον καθορισμό των μισθών του ιδιωτικού τομέα. Τα τελευταία χρόνια οι τιμές των εισαγομένων παρουσίασαν πολύ μεγάλες διακυμάνσεις, ενώ οι μεταβολές των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών και της έμμεσης φορολογίας συνέβαλαν στη σημαντική βραχυπρόθεσμη μεταβλητότητα του πληθωρισμού. Όσον αφορά τις πρόσφατες εξελίξεις, ο πληθωρισμός άρχισε να επιβραδύνεται το Μάρτιο του 2007. Όμως, το δεύτερο εξάμηνο του 2007 η σημαντική αύξηση των τιμών των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής έθεσε τέλος σ' αυτή τη διαδικασία αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού και ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ έφθασε στο 6,7% το Μάρτιο του 2008. Αυτές οι εξελίξεις σημειώθηκαν παρά την έντονη επιβράδυνση της οικονομίας.

Όσον αφορά τις μελλοντικές προοπτικές, οι πιο πρόσφατες διαθέσιμες προβλέψεις μεγάλων διεθνών οργανισμών για τον πληθωρισμό κυμαίνονται από 4,7% έως 6,3% για το 2008 και από 3,4% έως 3,7% για το 2009. Συνολικά, οι κίνδυνοι που περιβάλλουν αυτές τις προβλέψεις είναι κατά κύριο λόγο ανοδικοί και συνδέονται κυρίως με το ενδεχόμενο δευτερογενών επιδράσεων στον πληθωρισμό από τις πρόσφατες – προερχόμενες από την πλευρά της προσφοράς – διαταραχές των τιμών και από τις μεταβολές των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών. Πιο μακροπρόθεσμα, η διαδικασία πραγματικής σύγκλισης ενδέχε-

ται επίσης να επηρεάσει τον πληθωρισμό ή/και την ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία τα προσεχή έτη, δεδομένου ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και τα επίπεδα των τιμών στην Ουγγαρία εξακολουθούν να είναι χαμηλότερα από ό,τι στη ζώνη του ευρώ. Ωστόσο, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί το ακριβές μέγεθος αυτής της επίδρασης.

Η Ουγγαρία υπόκειται επί του παρόντος σε απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Κατά το έτος αναφοράς (2007) η Ουγγαρία κατέγραψε δημοσιονομικό έλλειμμα 5,5% του ΑΕΠ, δηλ. αρκετά υψηλότερο από την τιμή αναφοράς (3%). Για το 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει μείωση του λόγου του ελλείμματος προς το ΑΕΠ στο 4,0%. Ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ διαμορφώθηκε σε 66,0% το 2007 και προβλέπεται ότι θα αυξηθεί σε 66,5% το 2008, παραμένοντας έτσι υψηλότερος από την τιμή αναφοράς (60%). Απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή προκειμένου να μειωθεί ο λόγος του ελλείμματος κάτω από την τιμή αναφοράς και η Ουγγαρία να συμμορφωθεί προς το μεσοπρόθεσμο στόχο που προβλέπεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, ο οποίος ποσοτικοποιείται στο πρόγραμμα σύγκλισης ως κυκλικά διορθωμένο δημοσιονομικό έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης ίσο προς 0,5% περίπου του ΑΕΠ, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη μέτρα προσωρινού χαρακτήρα. Όσον αφορά άλλους δημοσιονομικούς παράγοντες, το 2006 και το 2007 ο λόγος του ελλείμματος υπερέβη το λόγο των δημόσιων επενδύσεων προς το ΑΕΠ. Ως προς τη διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών, η Ουγγαρία φαίνεται να βρίσκεται σε μεγάλο κίνδυνο.

Κατά την περίοδο αναφοράς από τις 19 Απριλίου 2006 έως τις 18 Απριλίου 2008, το φιορίνι Ουγγαρίας δεν συμμετείχε στον ΜΣΙ ΙΙ. Προτού τεθεί σε ισχύ καθεστώς ευέλικτης συναλλαγματικής ισοτιμίας στις 26 Φεβρουαρίου 2008, το φιορίνι κυμαινόταν εντός μονομερώς καθορισμένων περιθωρίων διακύμανσης $\pm 15\%$ γύρω από την κεντρική του ισοτιμία (282,36 φιορίνια ανά ευρώ). Μέχρι το τέλος Ιουνίου

του 2006, το φιορίνι δεχόταν κάποιες πιέσεις υποτίμησης. Στη συνέχεια, το ευνοϊκό κλίμα για την περιοχή στις χρηματοπιστωτικές αγορές, η ενίσχυση της αξιοπιστίας των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής και η σχετικά μεγάλη θετική διαφορά των επιτοκίων έναντι της ζώνης του ευρώ άσκησαν κάποιες ανοδικές πιέσεις στο ουγγρικό νόμισμα μέχρι τον Ιούλιο του 2007. Λόγω της αυξημένης απροθυμίας των επενδυτών να αναλάβουν κινδύνους στις χρηματοπιστωτικές αγορές και της επιβράδυνσης του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης, η συναλλαγματική ισοτιμία υποχώρησε στα επίπεδα του Απριλίου του 2006, αλλά ενισχύθηκε κάπως το τελευταίο δίμηνο της περιόδου αναφοράς. Συνολικά, το ουγγρικό νόμισμα ήταν ως επί το πλείστον σημαντικά ανατιμημένο σε σχέση με το μέσο επίπεδο της συναλλαγματικής ισοτιμίας του τον Απρίλιο του 2006. Κατά το μεγαλύτερο μέρος της επισκοπούμενης περιόδου, η συναλλαγματική ισοτιμία του φιορινιού Ουγγαρίας έναντι του ευρώ επέδειξε υψηλό βαθμό μεταβλητότητας. Οι διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι του EURIBOR τριών μηνών διευρύνθηκαν σε 4,5 εκατοστιαίες μονάδες το Δεκέμβριο του 2006, υποχώρησαν σε 2,6 εκατοστιαίες μονάδες το Δεκέμβριο του 2007 και στη συνέχεια αυξήθηκαν σε 3,4 εκατοστιαίες μονάδες το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2008.

Το Μάρτιο του 2008 η πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία του φιορινιού Ουγγαρίας διαμορφώθηκε σε επίπεδο αρκετά υψηλότερο από τα μέσα επίπεδα της τελευταίας δεκαετίας, ενώ η πραγματική διμερής συναλλαγματική ισοτιμία του έναντι του ευρώ σε κατά τι υψηλότερο επίπεδο αντίστοιχα. Ωστόσο, η διαδικασία της πραγματικής οικονομικής σύγκλισης δυσχεραίνει την ιστορική αξιολόγηση της εξέλιξης της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Όσον αφορά άλλες εξωτερικές εξελίξεις, από το 1998 η Ουγγαρία καταγράφει συνεχώς μεγάλα ελλείμματα στο συνολικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων. Μετά την κορύφωσή του στο 8,1% του ΑΕΠ το 2004, το έλλειμμα σταδιακά υποχώρησε σε 3,9% του ΑΕΠ το 2007, δηλ. στο χαμηλότερο

επίπεδο της τελευταίας δεκαετίας. Ως προς τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων, κατά την τελευταία δεκαετία, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων καλύπτεται κατά το ήμισυ μέσω καθαρών εισροών άμεσων επενδύσεων και κατά το ήμισυ μέσω καθαρών εισροών κεφαλαίων για επενδύσεις χαρτοφυλακίου σε χρεόγραφα. Στο πλαίσιο αυτό, η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση της χώρας επιδεινώθηκε σημαντικά, από -62,9% του ΑΕΠ το 2000 σε -97,1% του ΑΕΠ το 2007.

Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ήταν κατά μέσο όρο 6,9% κατά την περίοδο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008 και συνεπώς ήταν υψηλότερα από την τιμή αναφοράς (6,5%) για το κριτήριο των επιτοκίων. Κατά την περίοδο αναφοράς τα μακροπρόθεσμα επιτόκια κινήθηκαν ανοδικά, με κάποιες διακυμάνσεις, αντανακλώντας τις συνεχιζόμενες ανησυχίες σχετικά με χαμηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και την άνοδο του πληθωρισμού.

Η επίτευξη περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σύγκλιση στην Ουγγαρία απαιτεί, μεταξύ άλλων, να ακολουθηθεί μια φιλόδοξη και αξιόπιστη πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής, με έμφαση ιδίως στη διατηρήσιμη περιστολή των δαπανών και την αισθητή βελτίωση των δημοσιονομικών επιδόσεων της χώρας. Επιπλέον, είναι σημαντικό να ολοκληρωθεί η απελευθέρωση των κλάδων δικτύου και να ληφθούν μέτρα για την αύξηση του σχετικά χαμηλού ποσοστού απασχόλησης της χώρας, όπως η μείωση των υψηλών φορολογικών επιβαρύνσεων επί της μισθωτής εργασίας, η αποφυγή των υψηλών κατώτατων μισθών, η αύξηση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού και η καλύτερη προσαρμογή της εκπαίδευσης στη ζήτηση της αγοράς. Αυτό θα συμβάλει στην άνοδο του δυναμικού ρυθμού ανάπτυξης και στη συγκράτηση των πιέσεων επί των μισθών. Οι μισθολογικές αυξήσεις θα πρέπει να αντανακλούν την άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας, τις συνθήκες στην αγορά εργασίας και τις εξελίξεις στις ανταγωνίστριες χώρες. Τέτοιου είδους μέτρα, σε συνδυασμό με την άσκηση νομισματικής πολιτικής προσανατολισμένης στη σταθερότητα, θα συμβάλουν στην επίτευξη ενός περι-

βάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σταθερότητα των τιμών και παράλληλα θα προαγάγουν την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης.

Η ουγγρική νομοθεσία δεν συμμορφώνεται προς όλες τις απαιτήσεις όσον αφορά την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας και τη νομική της ενσωμάτωση στο Ευρωσύστημα. Η Ουγγαρία είναι κράτος-μέλος με παρέκκλιση και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να προβεί σε όλες τις απαιτούμενες προσαρμογές βάσει του άρθρου 109 της Συνθήκης.

4.7 ΠΟΛΩΝΙΑ

Κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008, η Πολωνία κατέγραψε μέσο ρυθμό πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ 3,2%, δηλ. ίσο προς την τιμή αναφοράς που ορίζει η Συνθήκη. Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες πληροφορίες, ο μέσος δωδεκάμηνος ρυθμός πληθωρισμού αναμένεται να αυξηθεί τους επόμενους μήνες.

Εξεταζόμενος αναδρομικά σε μία μακρότερη περίοδο, ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή στην Πολωνία ακολούθησε σε γενικές γραμμές καθοδική πορεία από το 1998 έως το 2003, ενώ στη συνέχεια κυμάνθηκε κατά μέσο όρο πλησίον του 2,5%. Η εξέλιξη του πληθωρισμού θα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της σχετικά έντονης αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ. Οι μετριοπαθείς μισθολογικές αυξήσεις κατά την περίοδο 2002-2006 συντέλεσαν στη μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος κατά το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου αυτής. Ωστόσο, έκτοτε ο ρυθμός ανόδου των μισθών επιταχύνθηκε, αντανakλώντας την έντονη αύξηση της στενότητας στην αγορά εργασίας. Λόγω της ανατίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας, οι τιμές των εισαγομένων συνέβαλαν στη μείωση του πληθωρισμού τα τελευταία έτη και ιδίως το 2005. Όσον αφορά τις πρόσφατες εξελίξεις, ο πληθωρισμός σημειώνει άνοδο από το τέλος του 2006 και ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ έφθασε το 4,4% το Μάρτιο του 2008, αντανakλώντας

κυρίως την κατακόρυφη αύξηση των τιμών των ειδών διατροφής και, σε μικρότερο βαθμό, τις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας.

Όσον αφορά τις μελλοντικές προοπτικές, οι πιο πρόσφατες διαθέσιμες προβλέψεις μεγάλων διεθνών οργανισμών για τον πληθωρισμό κυμαίνονται από 3,6% έως 4,3% για το 2008 και από 3,3% έως 4,2% για το 2009. Μολονότι η εύρωστη εγχώρια ζήτηση, η αύξηση της στενότητας στην αγορά εργασίας και η άνοδος των τιμών των ειδών διατροφής αναμένεται να συμβάλουν στην ενίσχυση του πληθωρισμού, οι συνεχιζόμενες καθοδικές πιέσεις από το διεθνή ανταγωνισμό ενδέχεται να περιορίσουν τις αυξήσεις των τιμών σε ορισμένους κλάδους. Επιπλέον, η πρόσφατη ανατίμηση του ζλότυ ενδέχεται να ασκήσει περαιτέρω μειωτική επίδραση στις τιμές των εισαγομένων. Οι κίνδυνοι που περιβάλλουν τις τρέχουσες προβολές για τον πληθωρισμό είναι γενικά ισορροπημένοι. Οι ανοδικοί κίνδυνοι συνδέονται κυρίως με την επιδείνωση των συνθηκών στενότητας στην αγορά εργασίας και με μια επεκτατική δημοσιονομική πολιτική. Οι καθοδικοί κίνδυνοι συνδέονται, μεταξύ άλλων, με μια περαιτέρω ανατίμηση του ζλότυ, η οποία θα μπορούσε να επιδράσει μειωτικά στις τιμές των εισαγομένων. Πιο μακροπρόθεσμα, η διαδικασία πραγματικής σύγκλισης ενδέχεται επίσης να επηρεάσει τον πληθωρισμό ή/και την ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία τα προσεχή έτη. Εντούτοις, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί το ακριβές μέγεθος αυτής της επίδρασης.

Η Πολωνία υπόκειται επί του παρόντος σε απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Η προθεσμία για τη διόρθωση του ελλείμματος ήταν το 2007. Κατά το έτος αναφοράς (2007) η Πολωνία κατέγραψε δημοσιονομικό έλλειμμα 2,0% του ΑΕΠ, δηλ. χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς (3%). Για το 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει αύξηση του ελλείμματος στο 2,5%. Ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ ανήλθε σε 45,2% το 2007 και προβλέπεται ότι θα μειωθεί σε 44,5% το 2008, δηλ. κάτω από την τιμή αναφοράς (60%). Απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή προκειμένου η Πολωνία να διατηρήσει το λόγο του ελλείμμα-

τος κάτω από την τιμή αναφοράς και να συμμορφωθεί προς το μεσοπρόθεσμο στόχο που προβλέπεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, ο οποίος ποσοτικοποιείται στο πρόγραμμα σύγκλισης ως κυκλικά διορθωμένο δημοσιονομικό έλλειμμα ίσο προς 1% του ΑΕΠ μετά το 2010, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη μέτρα προσωρινού χαρακτήρα. Όσον αφορά άλλους δημοσιονομικούς παράγοντες, ο λόγος του ελλείμματος δεν υπερέβη το λόγο των δημοσίων επενδύσεων προς το ΑΕΠ το 2006 ούτε το 2007.

Κατά την περίοδο αναφοράς από τις 19 Απριλίου 2006 έως τις 18 Απριλίου 2008, το ζλότυ Πολωνίας δεν συμμετείχε στον ΜΣΙ ΙΙ, αλλά κινήθηκε στο πλαίσιο καθεστώτος ευέλικτης συναλλαγματικής ισοτιμίας. Κατά την περίοδο αυτή, το ζλότυ δέχθηκε κάποιες πιέσεις υποτίμησης έως το τέλος Ιουνίου του 2006. Στη συνέχεια ανατιμήθηκε σταθερά έναντι του ευρώ, υποστηριζόμενο από τα εύρωστα βασικά οικονομικά μεγέθη όπως η έντονη οικονομική ανάπτυξη, οι περιορισμένες εξωτερικές ανισορροπίες και οι υψηλές εξαγωγικές επιδόσεις της χώρας. Συνολικά, το πολωνικό νόμισμα ήταν ως επί το πλείστον σημαντικά ανατιμημένο σε σχέση με το μέσο επίπεδο της συναλλαγματικής του ισοτιμίας τον Απρίλιο του 2006. Κατά το μεγαλύτερο μέρος της υπό εξέταση περιόδου, η συναλλαγματική ισοτιμία του ζλότυ Πολωνίας έναντι του ευρώ επέδειξε σχετικά υψηλό βαθμό μεταβλητότητας. Παράλληλα, οι διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι του EURIBOR τριών μηνών περιορίστηκαν σημαντικά στη διάρκεια του 2006 και κυμάνθηκαν σε μέτρια επίπεδα, ενώ προς το τέλος της περιόδου αναφοράς σημείωσαν ελαφρά άνοδο.

Το Μάρτιο του 2008, η πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία του ζλότυ Πολωνίας διαμορφώθηκε σε επίπεδο αρκετά υψηλότερο από τα μέσα επίπεδα της τελευταίας δεκαετίας, ενώ η πραγματική διμερής συναλλαγματική ισοτιμία του έναντι του ευρώ σε κατά τι υψηλότερο επίπεδο αντίστοιχα. Ωστόσο, η διαδικασία της πραγματικής οικονομικής σύγκλισης δυσχεραίνει την ιστορική

αξιολόγηση της εξέλιξης της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Όσον αφορά άλλες εξωτερικές εξελίξεις, από το 1998 η Πολωνία συστηματικά καταγράφει ελλείμματα στο συνολικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων, ενίοτε μάλιστα μεγάλα. Αφού κορυφώθηκε σε 7,4% του ΑΕΠ το 1999, το έλλειμμα υποχώρησε σταθερά στο 0,9% του ΑΕΠ το 2005 και διευρύνθηκε εκ νέου σε 2,6% του ΑΕΠ το 2007. Ως προς τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων, οι καθαρές εισροές άμεσων επενδύσεων καλύπτουν, κατά μέσο όρο, σχεδόν εξ ολοκλήρου το έλλειμμα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών από το 2000. Στο πλαίσιο αυτό, η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση της χώρας επιδεινώθηκε σταδιακά από -24,4% του ΑΕΠ το 1998 σε -44,6% του ΑΕΠ το 2006.

Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ήταν κατά μέσο όρο 5,7% κατά την περίοδο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008 και ήταν συνεπώς χαμηλότερα από την τιμή αναφοράς για το κριτήριο των επιτοκίων. Τα τελευταία χρόνια, τα μακροπρόθεσμα επιτόκια στην Πολωνία και η διαφορά τους έναντι των αποδόσεων των ομολόγων στη ζώνη του ευρώ έχουν, συνολικά, μειωθεί. Ωστόσο, η πιο πρόσφατη ανοδική τάση αντανακλούσε την επιδείνωση των προοπτικών για τον πληθωρισμό και τη συνακόλουθη υιοθέτηση πιο περιοριστικής νομισματικής πολιτικής.

Η επίτευξη περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σύγκλιση στην Πολωνία απαιτεί, μεταξύ άλλων, να ακολουθηθεί μια διατηρήσιμη και αξιόπιστη πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής. Αν και η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να εξακολουθήσει να υποστηρίζει τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης μέσω της προσαρμογής των συστημάτων φορολογίας και παροχών, είναι απαραίτητο να διασφαλίσει ότι οι περικοπές των φόρων συνοδεύονται από περιστολή των δαπανών, η οποία με τη σειρά της θα πρέπει να υποστηρίζεται, μεταξύ άλλων, από αυξημένη αποτελεσματικότητα των δημοσίων δαπανών. Εξίσου σημαντικό είναι η Πολωνία να συνεχίσει την αναδιάρθρωση της οικονομίας της, να επιταχύ-

νει τη διαδικασία ιδιωτικοποιήσεων και να ενισχύσει περαιτέρω τον ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντων. Επιπλέον, κρίσιμης σημασίας για την επίτευξη και διατήρηση υψηλών ρυθμών ανάπτυξης και για τη σταθερότητα των τιμών είναι η λήψη μέτρων που θα αποσκοπούν στη βελτίωση της λειτουργίας των αγορών εργασίας και στην αύξηση του χαμηλού ποσοστού συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό. Ειδικότερα, οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας θα πρέπει να στοχεύουν στη μεγαλύτερη διαφοροποίηση των μισθών, στη μείωση των φορολογικών επιβαρύνσεων, στον περιορισμό της αναντιστοιχίας μεταξύ προσφερόμενων και ζητούμενων δεξιοτήτων και στην αποτελεσματικότερη στόχευση των κοινωνικών παροχών. Οι μισθολογικές αυξήσεις θα πρέπει να αντανακλούν την άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας, τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας και τις εξελίξεις στις ανταγωνίστριες χώρες. Τέτοιου είδους μέτρα, σε συνδυασμό με την άσκηση νομισματικής πολιτικής προσανατολισμένης στη σταθερότητα, θα συμβάλουν στην επίτευξη ενός περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σταθερότητα των τιμών και παράλληλα θα προαγάγουν την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης.

Η πολωνική νομοθεσία δεν συμμορφώνεται προς όλες τις απαιτήσεις όσον αφορά την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας και τη νομική της ενσωμάτωση στο Ευρώσυστημα. Η Πολωνία είναι κράτος-μέλος με παρέκκλιση και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να προβεί σε όλες τις απαιτούμενες προσαρμογές βάσει του άρθρου 109 της Συνθήκης.

4.8 ROYMANIA

Κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008, η Ρουμανία κατέγραψε μέσο ρυθμό πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ 5,9%, δηλ. αρκετά υψηλότερο από την τιμή αναφοράς που ορίζει η Συνθήκη (3,2%). Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες πληροφορίες, ο μέσος δωδεκάμηνος ρυθμός

πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω τους επόμενους μήνες.

Εξεταζόμενος αναδρομικά σε μια μακρότερη περίοδο, ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή στη Ρουμανία ακολούθησε σαφώς καθοδική πορεία, αν και ξεκίνησε από εξαιρετικά υψηλό επίπεδο. Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού συντελέστηκε σε ένα περιβάλλον υψηλών ρυθμών αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ που υπερέβαιναν το 5,0% σχεδόν κάθε χρόνο από το 2001 και εξής. Η μείωση του πληθωρισμού επιτεύχθηκε υπό συνθήκες πολύ έντονης αύξησης της μισθολογικής δαπάνης ανά μισθωτό, με ρυθμό άνω του 20% επί σειρά ετών. Από το 2005 έως τα μέσα του 2007 η εξέλιξη των τιμών των εισαγομένων υποβοήθησε την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, λόγω της σημαντικής ανατίμησης του λεί Ρουμανίας έναντι του ευρώ. Όσον αφορά τις πρόσφατες εξελίξεις, ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ επιταχύνθηκε από περίπου 4% την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου 2007 σε 8,7% το Μάρτιο του 2008. Η κατακόρυφη άνοδος των τιμών των ειδών διατροφής, η αύξηση των τιμών των εισαγομένων λόγω της υποτίμησης του λεί από τα μέσα του 2007 και της ανόδου των τιμών των βασικών εμπορευμάτων παγκοσμίως, καθώς και η ταχύρρυθμη αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ, σε συνδυασμό με την έξαρση της εγχώριας ζήτησης, επέτειναν τις πρόσφατες πληθωριστικές πιέσεις. Η αύξηση της μισθολογικής δαπάνης ανά μισθωτό έφθασε το 20,2% σε ετήσια βάση το 2007, υπερβαίνοντας κατά πολύ την άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας, με αποτέλεσμα τη σημαντική επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος.

Όσον αφορά τις μελλοντικές προοπτικές, οι πιο πρόσφατες διαθέσιμες προβλέψεις μεγάλων διεθνών οργανισμών για τον πληθωρισμό κυμαίνονται από 7,0% έως 7,6% για το 2008 και από 4,8% έως 5,1% για το 2009. Συνολικά, οι κίνδυνοι που περιβάλλουν για αυτές τις προβλέψεις είναι κατά κύριο λόγο ανοδικοί και συνδέονται ιδίως με το ενδεχό-

μενο δευτερογενών επιδράσεων στον πληθωρισμό από τις πρόσφατες – προερχόμενες από την πλευρά της προσφοράς – διαταραχές των τιμών και από τις μεταβολές των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών, καθώς και με τις αβεβαιότητες σχετικά με την πορεία της δημοσιονομικής πολιτικής. Πιο μακροπρόθεσμα, η διαδικασία πραγματικής σύγκλισης ενδέχεται επίσης να επηρεάσει τον πληθωρισμό ή/και την ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία τα προσεχή έτη, δεδομένου ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και τα επίπεδα των τιμών στη Ρουμανία εξακολουθούν να είναι πολύ χαμηλότερα από ό,τι στη ζώνη του ευρώ. Εντούτοις, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί το ακριβές μέγεθος αυτής της επίδρασης.

Η Ρουμανία δεν υπόκειται σε απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Κατά το έτος αναφοράς (2007) κατέγραψε δημοσιονομικό έλλειμμα 2,5% του ΑΕΠ, δηλ. χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς (3%). Για το 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει αύξηση του ελλείμματος σε 2,9%. Ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ διαμορφώθηκε σε 13,0% το 2007 και προβλέπεται ότι θα αυξηθεί σε 13,6% το 2008, δηλ. πολύ κάτω από την τιμή αναφοράς (60%). Απαιτείται περαιτέρω δημοσιονομική προσαρμογή προκειμένου να διατηρηθεί ο λόγος του ελλείμματος κάτω από την τιμή αναφοράς και να συμμορφωθεί η Ρουμανία προς το μεσοπρόθεσμο στόχο που προβλέπεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης και ο οποίος ποσοτικοποιείται στο πρόγραμμα σύγκλισης ως κυκλικά διορθωμένο δημοσιονομικό έλλειμμα ίσο προς 0,9% περίπου του ΑΕΠ, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη μέτρα προσωρινού χαρακτήρα. Όσον αφορά άλλους δημοσιονομικούς παράγοντες, ο λόγος του ελλείμματος δεν υπερέβη το λόγο των δημόσιων επενδύσεων προς το ΑΕΠ το 2006 ούτε το 2007.

Κατά την περίοδο από την ένταξη στην ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2007 έως τις 18 Απριλίου 2008, το λεί Ρουμανίας δεν συμμετείχε στον ΜΣΙ ΙΙ,

αλλά κινήθηκε στο πλαίσιο καθεστώτος ευέλικτης συναλλαγματικής ισοτιμίας. Κατά την περίοδο αναφοράς από τις 19 Απριλίου 2006 έως τις 18 Απριλίου 2008, το λεί δέχθηκε κάποιες πιέσεις υποτίμησης μέχρι τα μέσα Ιουλίου του 2006. Στη συνέχεια ανατιμήθηκε σημαντικά έναντι του ευρώ. Από τον Αύγουστο του 2007 η συναλλαγματική ισοτιμία του υποχώρησε έντονα στο πλαίσιο της αυξημένης απροθυμίας των επενδυτών να αναλάβουν κινδύνους στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές εξαιτίας της χρηματοπιστωτικής αναταραχής, των εντεινόμενων ανησυχιών σχετικά με τη διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και της ανόδου του πληθωρισμού. Συνολικά, κατά το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου αναφοράς η συναλλαγματική ισοτιμία του ρουμανικού νομίσματος έναντι του ευρώ ήταν σημαντικά ανατιμημένη σε σχέση με το μέσο επίπεδό της τον Απρίλιο του 2006, παρουσιάζοντας σχετικά υψηλή μεταβλητότητα. Παράλληλα, οι διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι του EURIBOR τριών μηνών περιορίστηκαν και διαμορφώθηκαν σε επίπεδο ελαφρώς άνω των 2 εκατοστιαίων μονάδων στα τέλη του 2007, αλλά στη συνέχεια διευρύνθηκαν σε 5,1 εκατοστιαίες μονάδες κατά το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2008.

Το Μάρτιο του 2008 η πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία του λεί Ρουμανίας διαμορφώθηκε αρκετά υψηλότερα από τα μέσα επίπεδα της τελευταίας δεκαετίας, ενώ η πραγματική διμερής συναλλαγματική ισοτιμία του έναντι του ευρώ σε κατά τι υψηλότερο επίπεδο αντίστοιχα. Ωστόσο, η διαδικασία της πραγματικής οικονομικής σύγκλισης δυσχεραίνει την ιστορική αξιολόγηση της εξέλιξης της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Όσον αφορά άλλες εξωτερικές εξελίξεις, από το 2002 η Ρουμανία καταγράφει στο συνολικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων προοδευτικά αυξανόμενο έλλειμμα, το οποίο έφθασε στο 13,5% του ΑΕΠ το 2007. Μολονότι τα υψηλά ελλείμματα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών είναι δυνατόν να οφείλονται εν μέρει στη

διαδικασία σύγκλισης μιας οικονομίας όπως η ρουμανική, ελλείμματα αυτού του μεγέθους θέτουν ζητήματα διατηρησιμότητας, ιδίως αν παρατείνονται επί μακρόν. Τα πρόσφατα πολύ υψηλά ελλείμματα φαίνεται ότι είναι επίσης αποτέλεσμα της υπερθέρμανσης της οικονομίας. Ως προς τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων, μέχρι το 2006 το έλλειμμα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών καλυπτόταν σχεδόν εξ ολοκλήρου από καθαρές εισροές άμεσων επενδύσεων. Πρόσφατα όμως, ολοένα μεγαλύτερο μέρος του ελλείματος άρχισε να χρηματοδοτείται μέσω των καθαρών εισροών κεφαλαίων για λοιπές επενδύσεις, με τη μορφή εξωτερικού δανεισμού του τραπεζικού τομέα και των λοιπών τομέων της οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό, η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση της χώρας επιδεινώθηκε από -19,3% του ΑΕΠ το 1998 σε -46,6% του ΑΕΠ το 2007.

Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ήταν κατά μέσο όρο 7,1% κατά την περίοδο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008 και ήταν συνεπώς πάνω από την τιμή αναφοράς για το κριτήριο των επιτοκίων.

Η επίτευξη περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σύγκλιση στη Ρουμανία απαιτεί, μεταξύ άλλων, να ακολουθηθεί διατηρήσιμη και αξιόπιστη πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής. Αυτό θα βοηθήσει να μειωθούν οι προερχόμενες από τη ζήτηση πληθωριστικές πιέσεις και οι μακροοικονομικές ανισορροπίες. Τα προβλήματα στο εθνικό θεσμικό πλαίσιο που διέπει την άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής οφείλονται στην προσφυγή σε τροποποιήσεις του προϋπολογισμού για τη χρηματοδότηση πρόσθετων τρεχουσών δαπανών με αχρησιμοποίητα κονδύλια κεφαλαιακών δαπανών. Αυτό δημιουργεί ανησυχίες σχετικά με το πόσο πιστά εκτελείται ο προϋπολογισμός. Επιπλέον, η δυναμική της πιστωτικής επέκτασης και το μεγάλο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και η χρηματοδότησή του πρέπει να παρακολουθούνται προσεκτικά. Όσον αφορά τις αγορές προϊόντων, πρέπει να γίνουν προσπάθειες ώστε να ολοκληρωθεί η απελευθέρωση των κλάδων δικτύου και να ενισχυθεί σημαντικά η αποδοτική χρήση της ενέργειας. Εξάλλου, πρωταρχική σημασία έχει η βελτίωση των συνθηκών προσφοράς στην αγορά εργασίας, καθώς οι ολοένα σοβαρότερες ελλείψεις εργατικού δυναμικού απειλούν να ανακόψουν την επιτυχημένη διαδικασία πραγματικής σύγκλισης, αλλά και θέτουν σε κίνδυνο την ήδη επιτευχθείσα αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Αν και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης θα πρέπει να ενισχυθεί με την προσαρμογή των συστημάτων φορολογίας και παροχών, είναι απαραίτητο να εξασφαλιστεί ότι οι περικοπές των φόρων θα συνοδεύονται από περιστολή των δαπανών, η οποία πρέπει να υποστηριχθεί, μεταξύ άλλων, από την αύξηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών. Μέτρα για την ποσοτική και ποιοτική βελτίωση της προσφοράς εργασίας είναι μεταξύ άλλων η προσαρμογή της εκπαίδευσης στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, η ανάπτυξη προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης του αγροτικού πληθυσμού, η αύξηση της ευελιξίας των συμβάσεων εργασίας και η παροχή περισσότερων κινήτρων για μετακινήσεις μεταξύ των περιοχών της χώρας. Επίσης οι μισθολογικές αυξήσεις θα πρέπει να αντανakλούν την άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας, τις συνθήκες στην αγορά εργασίας και τις εξελίξεις στις ανταγωνίστριες χώρες. Η συγκράτηση των μισθολογικών αυξήσεων στο δημόσιο τομέα είναι σημαντική προκειμένου οι μισθολογικές εξελίξεις στο σύνολο της οικονομίας να είναι συγκρατημένες. Τέτοιου είδους μέτρα, σε συνδυασμό με την άσκηση νομισματικής πολιτικής προσανατολισμένης στη σταθερότητα, θα συμβάλουν στην επίτευξη ενός περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σταθερότητα των τιμών και παράλληλα θα προαγάγει την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης.

Η νομοθεσία της Ρουμανίας δεν συμμορφώνεται προς όλες τις απαιτήσεις όσον αφορά την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας και τη νομική της ενσωμάτωση στο Ευρωσύστημα. Η Ρουμανία είναι κράτος-μέλος με

παρέκκλιση και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να προβεί σε όλες τις απαιτούμενες προσαρμογές βάσει του άρθρου 109 της Συνθήκης.

4.9 ΣΛΟΒΑΚΙΑ

Κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008, η Σλοβακία κατέγραψε μέσο ρυθμό πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ 2,2%, δηλ. αρκετά χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς που ορίζει η Συνθήκη (3,2%). Ωστόσο, σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες πληροφορίες, ο μέσος δωδεκάμηνος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ αναμένεται να αυξηθεί τους επόμενους μήνες.

Εξεταζόμενος αναδρομικά σε μια μακρότερη περίοδο, ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή στη Σλοβακία υπήρξε ευμετάβλητος και ενίοτε υψηλός (6,5% κατά μέσο όρο ετησίως) από το 1998 και μετά. Η εξέλιξη του πληθωρισμού θα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο των υψηλών και επιταχυνόμενων ρυθμών αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ τα τελευταία χρόνια. Οι δυναμικές συνθήκες της ζήτησης, σε συνδυασμό με προηγούμενες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, έχουν προκαλέσει βελτίωση στην αγορά εργασίας, αλλά το ποσοστό ανεργίας στη Σλοβακία παραμένει το υψηλότερο της ΕΕ. Μολονότι ο ρυθμός αύξησης της μισθολογικής δαπάνης ανά μισθωτό είναι συνεχώς υψηλότερος από τον αντίστοιχο ρυθμό της παραγωγικότητας της εργασίας, η μεταξύ τους διαφορά έχει σταδιακά μειωθεί σε σχέση με το 2005, ιδίως χάρη στην επιτάχυνση της παραγωγικότητας της εργασίας. Έτσι, ο ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος έχει επιβραδυνθεί και το 2006 και το 2007 ήταν χαμηλότερος από το ρυθμό πληθωρισμού. Τα τελευταία χρόνια ο πληθωρισμός έχει περιοριστεί ιδίως λόγω της ανατίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας της κορώνας Σλοβακίας. Σύμφωνα με τις διαθέσιμες εκτιμήσεις, η ανατίμηση της κορώνας άσκησε μειωτική επίδραση στον πληθωρισμό κατά το προηγούμενο έτος.^{1, 2} Το 2007 ο πληθωρι-

σμός βάσει του ΕνΔΤΚ αρχικά υποχώρησε, σε μεγάλο βαθμό λόγω της συγκρατημένης αύξησης των εγχώριων τιμών της ενέργειας. Αργότερα στη διάρκεια του έτους, ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ άρχισε να αυξάνεται και πάλι, αντανakλώντας κυρίως την άνοδο των τιμών των ειδών διατροφής, της ενέργειας και των υπηρεσιών, στο πλαίσιο των παγκόσμιων αλλά και εγχώριων πληθωριστικών πιέσεων, και διαμορφώθηκε στο 3,6% το Μάρτιο του 2008.

Όσον αφορά τις μελλοντικές προοπτικές, οι πιο πρόσφατες διαθέσιμες προβλέψεις μεγάλων διεθνών οργανισμών για τον πληθωρισμό κυμαίνονται από 3,2% έως 3,8% για το 2008 και από 2,8% έως 3,8% για το 2009.³ Όλες αυτές οι προβλέψεις υποδηλώνουν ότι ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού ενδέχεται να αυξηθεί σημαντικά το 2008 και να παραμείνει σε συγκρίσιμα επίπεδα το 2009. Εν όψει των τρεχουσών εξελίξεων στις παγκόσμιες αγορές της ενέργειας και των ειδών διατροφής και με δεδομένη τη συνεχιζόμενη έντονη αύξηση της εγχώριας ζήτησης, καθώς και την αυξανόμενη στενότητα στην αγορά εργασίας, οι κίνδυνοι που περιβάλλουν αυτές τις προβλέψεις για τη Σλοβακία είναι κατά κύριο λόγο ανοδικοί.

Πράγματι, ορισμένοι παράγοντες οι οποίοι άσκησαν προσωρινά μειωτική επίδραση στον πληθωρισμό στο παρελθόν είναι πιθανά-

- 1 Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Národná banka Slovenska, ο συντελεστής μετακύλισης των μεταβολών της συναλλαγματικής ισοτιμίας είναι περίπου 0,1 έως 0,2, δηλ. μια ανατίμηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας έναντι του ευρώ κατά 1% μειώνει τον πληθωρισμό κατά 0,1 έως 0,2 της εκατοστιαίας μονάδας εντός διετίας. Με βάση αυτή την εκτίμηση, ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ θα ήταν υψηλότερος κατά 0,3 έως 0,5 της εκατοστιαίας μονάδας στο τέλος του 2007 χωρίς την επίδραση της ανατίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας κατά 3 έως 4% (βλ. Národná banka Slovenska, Banking Journal Biatic, τ. 15, Νοέμβριος 2007).
- 2 Σύμφωνα με εκτιμήσεις από άλλες διαθέσιμες πηγές, η μειωτική επίδραση της ανατίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας στον πληθωρισμό ενδέχεται να ήταν πλησίον της 1 εκατοστιαίας μονάδας το 2007. Ωστόσο, όλες οι εκτιμήσεις σχετικά με την επίδραση της συναλλαγματικής ισοτιμίας στον πληθωρισμό χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό αβεβαιότητας.
- 3 Στη Σλοβακία η διαφορά μεταξύ πληθωρισμού των τιμών καταναλωτή και πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ είναι σχετικά μεγάλη από το 2007 και εξής.

νόν να εκλείψουν. Πρώτον, στο παρελθόν ο πληθωρισμός είχε δεχθεί μειωτική επίδραση από την ανατίμηση της κορώνας Σλοβακίας. Εάν η ανατίμηση σταματήσει να ασκεί μειωτική επίδραση στις τιμές των εισαγομένων, οι πληθωριστικές πιέσεις ενδέχεται να αυξηθούν στο μέλλον. Δεύτερον, οι συνθήκες στενότητας και τα φαινόμενα συμφόρησης στην αγορά εργασίας δημιουργούν τον κίνδυνο επιτάχυνσης των μισθολογικών αυξήσεων.⁴ Τρίτον, οι τιμές της ενέργειας εγκυμονούν ανοδικούς κινδύνους για τις προβολές σχετικά με τον πληθωρισμό, καθώς η πρόσφατη άνοδος των διεθνών τιμών της ενέργειας δεν έχει ακόμη αντικατοπτριστεί πλήρως στις τιμές καταναλωτή, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών. Οι μεγάλες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας θα μπορούσαν επίσης να έχουν δευτερογενείς επιδράσεις στους μισθούς ή έμμεσες επιδράσεις σε άλλες τιμές, ιδίως εάν η εγχώρια ζήτηση διατηρήσει το δυναμισμό της. Πιο μακροπρόθεσμα, η διαδικασία πραγματικής σύγκλισης ενδέχεται επίσης να επηρεάσει τον πληθωρισμό τα προσεχή έτη, αν και είναι δύσκολο να εκτιμηθεί το ακριβές μέγεθος αυτής της επίδρασης. Η ενίσχυση της ονομαστικής ισοτιμίας της κορώνας Σλοβακίας φαίνεται να αντανakλά μια υποκείμενη τάση ανατίμησης σε πραγματικούς όρους, η οποία ενδέχεται να εκδηλωθεί με τη μορφή υψηλότερου πληθωρισμού όταν η Σλοβακία υιοθετήσει το ευρώ.

Η Σλοβακία επί του παρόντος υπόκειται σε απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Η προθεσμία για τη διόρθωση του ελλείμματος ήταν έως το 2007. Κατά το έτος αναφοράς (2007) η Σλοβακία κατέγραψε δημοσιονομικό έλλειμμα 2,2% του ΑΕΠ, δηλ. χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς (3%). Για το 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει μείωση του ελλείμματος σε 2,0% του ΑΕΠ. Ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ μειώθηκε σε 29,4% το 2007 και προβλέπεται ότι θα μειωθεί ελαφρώς σε 29,2% και το 2008, παραμένοντας έτσι αρκετά χαμηλότερα από την τιμή αναφοράς (60%). Απαιτείται περαιτέρω προσαρμογή προκειμένου η Σλοβακία να

συμμορφωθεί προς το μεσοπρόθεσμο στόχο που προβλέπεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, ο οποίος ποσοτικοποιείται στο πρόγραμμα σύγκλισης ως κυκλικά διορθωμένο δημοσιονομικό έλλειμμα ίσο προς 0,8% του ΑΕΠ έως το 2010, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη μέτρα προσωρινού χαρακτήρα. Όσον αφορά άλλους δημοσιονομικούς παράγοντες, το 2006 και το 2007 ο λόγος του ελλείματος υπερέβη το λόγο των δημόσιων επενδύσεων προς το ΑΕΠ.

Η κορώνα Σλοβακίας συμμετέχει στον ΜΣΙ ΙΙ επί δύο έτη και πλέον πριν από την εξέταση για την αξιολόγηση της σύγκλισης εκ μέρους της ΕΚΤ. Η συμφωνία συμμετοχής στον ΜΣΙ ΙΙ βασίστηκε σε διάφορες δεσμεύσεις πολιτικής που ανέλαβαν οι σλοβακικές αρχές. Η κεντρική ισοτιμία του σλοβακικού νομίσματος στο πλαίσιο του ΜΣΙ ΙΙ καθορίστηκε αρχικά σε 38,4550 κορώνες ανά ευρώ, με κανονικά περιθώρια διακύμανσης $\pm 15\%$. Η κορώνα Σλοβακίας ήταν σχετικά ευμετάβλητη έναντι του ευρώ κατά την περίοδο αναφοράς. Μεταξύ Απριλίου και Ιουλίου 2006 το σλοβακικό νόμισμα δέχθηκε προσωρινά καθοδικές πιέσεις και για ένα διάστημα κυμαινόταν σε επίπεδα ελαφρώς χαμηλότερα από την κεντρική του ισοτιμία στον ΜΣΙ ΙΙ. Από τα μέσα του 2006 ενισχύθηκε σημαντικά, αντανakλώντας τα εύρωστα βασικά οικονομικά μεγέθη, και η κεντρική ισοτιμία του ανατιμήθηκε κατά 8,5% σε 35,4424 κορώνες Σλοβακίας ανά ευρώ με ισχύ από τις 19 Μαρτίου 2007. Στη συνέχεια, η κορώνα κυμαινόταν συνεχώς σε επίπεδα υψηλότερα από τη νέα κεντρική ισοτιμία της και η μέγιστη ανοδική απόκλιση της ανερχόταν σε 8,9%. Συνολικά, η περίοδος συμμετοχής της κορώνας Σλοβακίας στον ΜΣΙ ΙΙ χαρακτηρίστηκε από τη βαθμιαία ενίσχυσή της έναντι του ευρώ και γι' αυτό είναι πιο δύσκολο να αναλυθεί πώς θα λειτουργούσε η οικονομία της Σλοβακίας υπό συνθήκες αμετάκλητα καθορισμένων συναλλαγματικών ισοτιμιών. Οι διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι του EURIBOR τριών μηνών μειώθηκαν

⁴ Ωστόσο, η κυβέρνηση, οι εργοδότες και οι ενώσεις εργαζομένων της Σλοβακίας υπέγραψαν συμφωνία που αφορά τη σύνδεση των μισθολογικών αυξήσεων με την αύξηση της παραγωγικότητας.

στη διάρκεια του 2007 και διαμορφώθηκαν σε -0,2 της εκατοστιαίας μονάδας το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2008.

Το Μάρτιο του 2008, τόσο διμερώς έναντι του ευρώ όσο και σε όρους σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας, η πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία της κορώνας Σλοβακίας διαμορφώθηκε αρκετά άνω των μέσων επιπέδων της τελευταίας δεκαετίας. Ωστόσο, η διαδικασία της πραγματικής οικονομικής σύγκλισης δυσχεραίνει την ιστορική αξιολόγηση της εξέλιξης της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Όσον αφορά άλλες εξωτερικές εξελίξεις, από το 1998 η Σλοβακία καταγράφει συνεχώς ελλείμματα στο συνολικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων και μάλιστα ενίοτε μεγάλα. Αφού κορυφώθηκε σε 8,5% του ΑΕΠ το 2005, το έλλειμμα μειώθηκε σε 4,7% του ΑΕΠ το 2007. Ως προς τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων, από το 2000 το έλλειμμα του συνολικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων καλύπτεται σχεδόν εξ ολοκλήρου από καθαρές εισροές άμεσων επενδύσεων, οι οποίες συχνά υπερβαίνουν το 5% του ΑΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό, η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση της χώρας επιδεινώθηκε από -22,9% του ΑΕΠ το 1999 σε -53,2% του ΑΕΠ το 2007.

Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια στη Σλοβακία ήταν κατά μέσο όρο 4,5% κατά την περίοδο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008 και ήταν συνεπώς αρκετά χαμηλότερα σε σχέση με την τιμή αναφοράς (6,5%) για το κριτήριο των επιτοκίων. Κατά την περίοδο αναφοράς, τα μακροπρόθεσμα επιτόκια σε γενικές γραμμές ακολούθησαν την εξέλιξη των αντίστοιχων μακροπρόθεσμων επιτοκίων της ζώνης του ευρώ.

Συμπερασματικά, αν και ο μέσος δωδεκάμηνος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ στη Σλοβακία βρίσκεται επί του παρόντος αρκετά κάτω από την τιμή αναφοράς, υπάρχουν σημαντικές ανησυχίες για τη διατηρησιμότητα της σύγκλισης ως προς τον πληθωρισμό.

Η επίτευξη περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σύγκλιση στη Σλοβακία απαιτεί, μεταξύ άλλων, να ακολουθηθεί διατηρήσιμη και αξιόπιστη πορεία δημοσιονομικής προσαρμογής. Αυτό θα βοηθήσει να μειωθεί ο κίνδυνος να κλιμακωθούν οι προερχόμενες από τη ζήτηση πληθωριστικές πιέσεις και πιέσεις στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και θα θωρακίσει τη διαδικασία της δημοσιονομικής μεταρρύθμισης και τη σημερινή θετική δυναμική της οικονομίας. Παρά την έντονη οικονομική ανάπτυξη στη Σλοβακία, η σχεδιαζόμενη δημοσιονομική προσαρμογή για το 2008, όπως προβλέπεται στο πρόγραμμα σύγκλισης, δεν είναι επαρκώς φιλόδοξη. Για το 2008 η Σλοβακία δεν ανταποκρίνεται στην ελάχιστη απαιτούμενη ετήσια διαρθρωτική προσαρμογή (0,5%) που προβλέπει το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, ενώ σημαντική πρόοδος σημειώθηκε στον τομέα της δημοσιονομικής προσαρμογής το 2007. Η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων θα απαιτήσει αυστηρά μέτρα στην πλευρά των δαπανών, ενώ θετικά θα συνέβαλλε και η ενίσχυση της δεσμευτικότητας των μεσοπρόθεσμων ανώτατων ορίων για τις δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης. Όσον αφορά τις διαρθρωτικές πολιτικές, ζωτικής σημασίας είναι η βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς εργασίας, η οποία χαρακτηρίζεται από επίμονα υψηλή διαρθρωτική ανεργία, από αναντιστοιχίες μεταξύ προσφερόμενων και ζητούμενων δεξιοτήτων και από ανεπαρκή κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Επιπλέον, οι μισθολογικές αυξήσεις, οι οποίες τα τελευταία χρόνια κυμαίνονται μεταξύ 7% και 10% ετησίως, πρέπει να συνεχίσουν να αντανakλούν τις μεταβολές της παραγωγικότητας της εργασίας, τις συνθήκες στην αγορά εργασίας και τις εξελίξεις στις ανταγωνίστριες χώρες. Η Σλοβακία θα πρέπει επίσης να αρχίσει εκ νέου την απελευθέρωση της οικονομίας και να ενισχύσει περαιτέρω τον ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντων, ιδίως στον τομέα της ενέργειας. Τέτοιου είδους μέτρα, σε συνδυασμό με την άσκηση μακροοικονομικών πολιτικών προσανατολισμένων στη σταθερότητα, θα συμβάλουν στην επίτευξη ενός περιβάλλοντος που θα συντελεί στη σταθερότητα των τιμών και παράλληλα θα προαγάγουν την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης.

Μετά τις πρόσφατες τροποποιήσεις που επέφερε στο σχετικό νόμο ο τροποποιητικός νόμος, το καταστατικό της Národná banka Slovenska είναι συμβατό προς τις απαιτήσεις της Συνθήκης και του Καταστατικού για το Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

Ο νόμος περί συστημάτων πληρωμών τελεί υπό τροποποίηση με σχετικό σχέδιο νόμου της κυβέρνησης. Εφόσον το εν λόγω σχέδιο νόμου εγκριθεί υπό την παρούσα του μορφή, η οποία λαμβάνει υπόψη τη Γνώμη CON/2008/18⁵ της ΕΚΤ, και τεθεί σε ισχύ εμπρόθεσμα, η σλοβακική νομοθεσία περί συστημάτων πληρωμών θα είναι συμβατή προς τις απαιτήσεις της Συνθήκης και του Καταστατικού για το Τρίτο Στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

4.10 ΣΟΥΗΔΙΑ

Κατά το δωδεκάμηνο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008, η Σουηδία κατέγραψε μέσο ρυθμό πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ 2,0%, δηλ. αρκετά χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς που ορίζει η Συνθήκη (3,2%). Εντούτοις, σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες πληροφορίες, ο μέσος δωδεκάμηνος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ αναμένεται να αυξηθεί τους επόμενους μήνες.

Εξεταζόμενος αναδρομικά σε μια μακρότερη περίοδο, ο ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ στη Σουηδία ήταν γενικά χαμηλός, ενώ περιστασιακά επηρεάστηκε από προσωρινούς παράγοντες. Η εξέλιξη του πληθωρισμού κατά την τελευταία δεκαετία θα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της πολύ έντονης, κατά μέσο όρο, αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ. Ωστόσο, οι συνθήκες στην αγορά εργασίας παρέμειναν σχετικά υποτονικές έως το 2006 και η πρόσφατη βελτίωσή τους οφείλεται σε ορισμένες σχετικές μεταρρυθμίσεις. Οι μετριοπαθείς μισθολογικές αυξήσεις και η κατακόρυφη άνοδος της παραγωγικότητας της εργασίας περιόρισαν το ρυθμό αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος έως το 2007, όταν ο εν λόγω ρυθμός άρχισε να επιταχύνεται σημαντικά. Η πορεία των τιμών των εισαγομένων υποστήριξε τη σταθερό-

τητα των τιμών, με εξαίρεση τις περιόδους 2000-01 και 2005-06, όταν οι τιμές των εισαγομένων αυξήθηκαν ραγδαία εξαιτίας της εξέλιξης της συναλλαγματικής ισοτιμίας και των τιμών του πετρελαίου. Όσον αφορά τις πρόσφατες εξελίξεις, ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού βάσει του ΕνΔΤΚ κυμαινόταν γύρω στο 1,5% το πρώτο εξάμηνο του 2007, αλλά στη συνέχεια άρχισε να αυξάνεται, φθάνοντας το 3,2% το Μάρτιο του 2008. Αυτή η πρόσφατη άνοδος του πληθωρισμού οφειλόταν κυρίως στις απότομες αυξήσεις των τιμών των ειδών διατροφής και της ενέργειας, καθώς και στις εντεινόμενες πιέσεις στο κόστος.

Όσον αφορά τις μελλοντικές προοπτικές, οι πιο πρόσφατες διαθέσιμες προβλέψεις μεγάλων διεθνών οργανισμών για τον πληθωρισμό κυμαίνονται από 2,4% έως 3,1% για το 2008 και από 1,9% έως 2,6% για το 2009. Η πρόβλεψη για περαιτέρω άνοδο του πληθωρισμού, η οποία επίσης αντανάκλαται στις υψηλότερες πληθωριστικές προσδοκίες, προέρχεται κυρίως από τους επίμονους σημαντικούς περιορισμούς όσον αφορά το παραγωγικό δυναμικό και την άνοδο των τιμών των ειδών διατροφής και της ενέργειας. Αναμένονται πρόσθετες ανοδικές πιέσεις στους μισθούς μετά την ολοκλήρωση των πρόσφατων συμφωνιών για τις μισθολογικές αυξήσεις και με δεδομένες τις τρέχουσες ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό σε ορισμένους τομείς. Ταυτόχρονα, η αναμενόμενη επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ υποδηλώνει μια σταδιακή μείωση της χρησιμοποίησης πόρων. Οι κίνδυνοι που περιβάλλουν αυτές τις προοπτικές για τον πληθωρισμό είναι γενικά ισορροπημένοι. Οι ανοδικοί κίνδυνοι συνδέονται κυρίως με μεγαλύτερες από τις αναμενόμενες μισθολογικές αυξήσεις και περαιτέρω έντονη άνοδο των τιμών του πετρελαίου, ενώ οι καθοδικοί κίνδυνοι με μια υποτονικότερη από την αναμενόμενη ζήτηση. Πιο μακροπρόθεσμα, το γεγονός ότι τα επίπεδα των τιμών στη Σουηδία εξακολουθούν να είναι σχετικά υψηλά σε σύγκριση με τα μέσα επίπεδα της ζώνης του ευρώ υποδηλώνει ότι η περαιτέρω ενσωμάτωση του εμπορίου και η ενί-

5 Γνώμη της ΕΚΤ CON/2008/18 της 25ης Απριλίου 2008 κατόπιν αιτήματος της Národná banka Slovenska σχετικά με σχέδιο νόμου που τροποποιεί το νόμο 510/2002 για τα συστήματα πληρωμών και τροποποιήσεις ορισμένων νόμων.

σχυση του ανταγωνισμού ενδέχεται να οδηγήσουν σε μείωση των τιμών.

Η Σουηδία δεν υπόκειται σε απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Κατά το έτος αναφοράς (2007) κατέγραψε δημοσιονομικό πλεόνασμα 3,5% του ΑΕΠ, δηλ. υπερκάλυψε την τιμή αναφοράς. Για το 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει μείωση του πλεονάσματος στο 2,7% του ΑΕΠ. Ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ μειώθηκε σε 40,6% το 2007 και προβλέπεται να μειωθεί περαιτέρω σε 35,5% το 2008, παραμένοντας έτσι κάτω από την τιμή αναφοράς (60%). Ο μεσοπρόθεσμος στόχος που προβλέπεται στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης ποσοτικοποιείται στο πρόγραμμα σύγκλισης ως κυκλικά διορθωμένο δημοσιονομικό πλεόνασμα ίσο προς 1% του ΑΕΠ, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη μέτρα προσωρινού χαρακτήρα.

Κατά την περίοδο αναφοράς από τις 19 Απριλίου 2006 έως τις 18 Απριλίου 2008, η κορώνα Σουηδίας δεν συμμετείχε στον ΜΣΙ ΙΙ αλλά κινήθηκε στο πλαίσιο ευέλικτης συναλλαγματικής ισοτιμίας. Την περίοδο αυτή η κορώνα ανατιμήθηκε σταδιακά έναντι του ευρώ έως τα μέσα Δεκεμβρίου 2006, υποστηριζόμενη από την εύρωστη οικονομική ανάπτυξη και το θετικό ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών. Από τις αρχές του 2007 οι καθαρές εκροές άμεσων επενδύσεων και επενδύσεων χαρτοφυλακίου αθροιστικά και, στη συνέχεια, η αναταραχή στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές ενδέχεται να συνέβαλαν στην άσκηση καθοδικών πιέσεων στην κορώνα. Συνολικά, το σουηδικό νόμισμα ήταν συχνά ανατιμημένο σε σχέση με το μέσο επίπεδο της συναλλαγματικής του ισοτιμίας τον Απρίλιο του 2006. Κατά την υπό εξέταση περίοδο, η συναλλαγματική ισοτιμία της σουηδικής κορώνας κατέγραψε σχετικά υψηλό βαθμό μεταβλητότητας έναντι του ευρώ. Παράλληλα, οι διαφορές των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων έναντι του EURIBOR τριών μηνών ήταν μέτριες και κυμάνθηκαν περίπου στο -0,5 της εκατοστιαίας μονάδας έως το τέλος του 2007, ενώ μηδενίστηκαν σταδιακά προς το τέλος της υπό εξέταση περιόδου.

Το Μάρτιο του 2008, τόσο διμερώς έναντι του ευρώ όσο και σε όρους σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας, η πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία της σουηδικής κορώνας ήταν πλησίον των μέσων επιπέδων της τελευταίας δεκαετίας. Όσον αφορά άλλες εξωτερικές εξελίξεις, κατά το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου από το 1998 και εξής η Σουηδία διατήρησε μεγάλα πλεονάσματα στο συνολικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων, τα οποία ανέρχονταν σε 7,2% του ΑΕΠ το 2007. Ως προς τη χρηματοδότηση, τα πλεονάσματα αυτά αντισταθμίστηκαν από συγκρίσιμου μεγέθους εκροές άμεσων επενδύσεων και επενδύσεων χαρτοφυλακίου αθροιστικά. Στο πλαίσιο αυτό, η καθαρή διεθνής επενδυτική θέση της χώρας βελτιώθηκε σταδιακά από -36,5% του ΑΕΠ το 1998 σε -6,7% του ΑΕΠ το 2007.

Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ήταν κατά μέσο όρο 4,2% κατά την περίοδο αναφοράς από τον Απρίλιο του 2007 έως το Μάρτιο του 2008 και ήταν συνεπώς αρκετά χαμηλότερα από την τιμή αναφοράς για το κριτήριο των επιτοκίων. Από τα μέσα του 2005 η διαφορά μεταξύ των μακροπρόθεσμων επιτοκίων της Σουηδίας και των αποδόσεων των ομολόγων στη ζώνη του ευρώ είναι αρνητική και στην αρχή του 2008 διαμορφώθηκε γύρω στο -0,1 της εκατοστιαίας μονάδας, αντανakλώντας τη δημοσιονομική προσαρμογή και γενικά σχετικά χαμηλές πληθωριστικές πιέσεις.

Η επίτευξη περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σύγκλιση στη Σουηδία απαιτεί, μεταξύ άλλων, την άσκηση υγιών δημοσιονομικών πολιτικών μεσοπρόθεσμα. Αν και η Σουηδία έχει επιτύχει ένα υψηλό επίπεδο εύρωστων δημόσιων οικονομικών, είναι σημαντικό να διατηρήσει τη φορολογία εισοδήματος, ως ποσοστό του ΑΕΠ, σε φθίνουσα πορεία. Επιπλέον, είναι απαραίτητο να ενισχυθούν οι εθνικές πολιτικές που αποσκοπούν στην ενδυνάμωση του ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων, δεδομένων των σχετικά υψηλών επιπέδων των τιμών στη Σουηδία, και να μειωθούν οι διοικη-

τικές επιβαρύνσεις. Αν και οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας αποτέλεσαν ένα σημαντικό βήμα για την αύξηση των κινήτρων σε σχέση με την προσφορά εργασίας και τη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς εργασίας, απαιτούνται περαιτέρω μεταρρυθμίσεις, κυρίως όσον αφορά τα συστήματα φορολογίας και παροχών. Τέτοιου είδους μέτρα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, σε συνδυασμό με την άσκηση νομισματικής πολιτικής προσανατολισμένης στη σταθερότητα, θα συμβάλουν στη διαφύλαξη ενός περιβάλλοντος που θα συντελεί στη διατηρήσιμη σταθερότητα των τιμών και θα προαγάγουν την ευελιξία της οικονομίας και την αύξηση της απασχόλησης. Οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να συνεισφέρουν στην εκπλήρωση αυτών των στόχων, διασφαλίζοντας ότι οι μισθολογικές αυξήσεις αντανακλούν την άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας, τις συνθήκες στην αγορά

εργασίας και τις εξελίξεις στις ανταγωνίστριες χώρες.

Η νομοθεσία της Σουηδίας δεν συμμορφώνεται προς όλες τις απαιτήσεις όσον αφορά την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας και τη νομική της ενσωμάτωση στο Ευρωσύστημα. Η Σουηδία είναι κράτος-μέλος με παρέκκλιση και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να προβεί σε όλες τις απαιτούμενες προσαρμογές βάσει του άρθρου 109 της Συνθήκης. Η ΕΚΤ επισημαίνει ότι η Συνθήκη υποχρεώνει τη Σουηδία να ψηφίσει εθνική νομοθεσία σχετικά με την ενσωμάτωση στο Ευρωσύστημα από την 1η Ιουνίου 1998. Με την πάροδο του χρόνου οι σουηδικές αρχές δεν έχουν προβεί στις απαραίτητες νομοθετικές ενέργειες προκειμένου να αρθούν οι ασυμβατότητες που περιγράφονται στην παρούσα έκθεση αλλά και σε παλαιότερες εκθέσεις.

ISSN 1725-9304

9 771725 930002